

D ů v o d o v á z p r á v a

Obecná část

Úvod

Nepojistné sociální systémy v České republice usilují o přiměřené vyrovnaní rozdílů v sociální situaci a postavení jednotlivců i skupin, které vznikají v důsledku rozdílné úspěšnosti lidí na trhu práce, v důsledku rozdílných schopností lidí, jako důsledek různých handicapů. Kriteériem přiměřenosti vyrovnaní těchto rozdílů je zabezpečení takových minimálních podmínek života, které jsou v konkrétním civilizačním prostředí považovány ještě za přijatelné, a které umožní trvale udržitelnou sociální soudržnost, tj. nebudou vést k sociálnímu napětí a konfliktům. V rámci České republiky jsou za nepojistné sociální systémy považovány:

Pasivní politika zaměstnanosti

Státní sociální podpora

Příspěvek na péči

Dávky sociální péče z titulu zdravotního postižení

Pomoc v hmotné nouzi

Systém pasivní politiky zaměstnanosti, státní sociální podpory, příspěvku na péči a dávek sociální péče z titulu zdravotního postižení spolu se sociální prací tvoří stupeň prevence před propadem velkých skupin občanů do chudoby. Systém pomoci v hmotné nouzi je poslední stupeň sociální ochrany, který tento propad přímo řeší. Dávky pomoci v hmotné nouzi mají zavedeny přísnější podmínky nároku a testování než dávky státní sociální podpory nebo podpora v nezaměstnanosti. V systému dávek pomoci v hmotné nouzi jsou vedle výše příjmu a sociální situace zkoumány i majetkové poměry a snaha řešit situaci vlastním přičiněním žadatele a jeho širší rodiny.

K části první - změna zákona o pomoci v hmotné nouzi

Úvod

Zákon o pomoci v hmotné nouzi je v účinnosti od 1. 1. 2007. Praxe ukazuje na potřebu úpravy některých ustanovení a jejich zpřesnění tak, aby umožňovala jednotný postup pro řešení situace osob v hmotné nouzi na území České republiky. Jelikož stát nemá přímé nástroje ke zvyšování kvality a jednotnosti v systému pomoci v hmotné nouzi, vyznačuje se tento systém nepružným financováním dávek, nejednotným řízením a rozhodováním.

Hlavním cílem úpravy je přenesení kompetencí rozhodování o dávkách pomoci v hmotné nouzi na jeden správní orgán, a to na Úřad práce – na jeho krajské pobočky a pobočku pro hlavní město Prahu (dále jen „krajské pobočky Úřadu práce“), a odvolací řízení přenést na Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“). Obdobná úprava se chystá i u dalších agend nepojistných dávek sociální ochrany. Dojde tak ke sjednocení výplaty všech nepojistných dávek na jeden správní orgán a tím k zefektivnění celého sociálního systému a unifikaci jeho řízení. V návaznosti na sjednocení výplatního místa je také cílem úprav

přesunutí institutu veřejné služby z kompetence obce na stát, avšak při zachování jednoznačné role obce, která po dohodě bude i nadále veřejnou službu moci organizovat. Dalším cílem úpravy zákona o pomoci v hmotné nouzi je zjednodušení řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi, zvýšení motivace osob k řešení své nepříznivé sociální situace a položení důrazu na sociální práci s osobami, které dlouhodobě setrvávají ve stavu hmotné nouze.

U všech žadatelů o dávky pomoci v hmotné nouzi se vždy posuzuje jejich příjmová, sociální a majetková situace. Tyto skutečnosti se také hodnotí u osob, které jsou se žadateli společně posuzovány. Okruh společně posuzovaných osob, který je pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi upraven v zákoně o životním a existenčním minimu, se stanovuje především na základě principu vyživovací povinnosti.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi v plné míře naplnil požadavek na zvýšení adresnosti poskytování peněžních dávek oproti systému dávek sociální péče poskytovaných v návaznosti na tzv. „sociální potřebnost“. Zahraniční zkušenosti však ukazují, že občané se po určité době naučí sebestřísnější dávkový systém využívat ve vyšší míře, než byly předpoklady při jeho koncipování a přijetí. Proto je vhodné po určité době udělat potřebné korekce tak, aby zákon pomáhal těm osobám, které nezbytně pomoc potřebují. MPSV při přípravě novely vycházelo z poznatků všech orgánů pomoci v hmotné nouzi a po několikanásobných konzultacích připravilo návrh novely zákona o pomoci v hmotné nouzi. Navrhují se určitá zpřísnění při posuzování situace hmotné nouze osoby na straně jedné a zjednodušení řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi na straně druhé včetně přenesení rozhodovacích kompetencí pod jeden správní orgán. Stále komplikovanější situace osob, které se ocitají ve stavu hmotné nouze, vyžaduje profesionální sociální práci s využitím všech vhodných a osobou v hmotné nouzi akceptovatelných metod a postupů, a proto se v návrhu novely zákona o pomoci v hmotné nouzi klade důraz na sociální práci.

Hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad RIA pro novelu zákona o pomoci v hmotné nouzi

1. NÁZEV

Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se sjednocením výplaty nepojistných sociálních dávek – část první - změna zákona o pomoci v hmotné nouzi.

2. DŮVOD PŘEDLOŽENÍ A CÍLE

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“) je v účinnosti od 1. 1. 2007. S ohledem na přenos kompetence rozhodování o dávkách pomoci v hmotné nouzi z pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, újezdních úřadů a krajských úřadů na Úřad práce – na jeho krajské pobočky a pobočku pro hlavní město Prahu (dále jen „krajské pobočky Úřadu práce“) – a na Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) je nezbytné tento zákon novelizovat. Zároveň na základě zkušeností z praxe je potřeba úpravy některých ustanovení a jejich zpřesnění tak, aby umožňovala jednotný postup pro řešení situace osob v hmotné nouzi na území České republiky. Cílem úpravy je rovněž zjednodušení řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi, zvýšení motivace osob k řešení nepříznivé sociální situace a položení důrazu na sociální práci s osobami, které dlouhodobě setrvávají ve stavu hmotné nouze.

2.1. Definice problému

Systém pomoci v hmotné nouzi navazuje na jednotlivé sociální dávkové systémy (zaměstnanost, pojištění, podpora) a tvoří poslední záchrannou sociální síť osobám, které se ocitají bez prostředků k zabezpečení svých základních životních potřeb. Do uvedené situace se dostávají z objektivních důvodů (např. ztrátou zaměstnání, změnou zdravotního stavu) i z důvodů subjektivních (volbou nevhodného životního stylu, závislostí na návykových látkách apod.). Po počátečním značném poklesu příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi oproti příjemcům předchozího systému dávek vázaných na sociální potřebnost, dochází opět k jejich postupnému nárůstu, a to nejenom z důvodu dopadů ekonomické krize, ale i proto, že se řada občanů naučila určité výhody zákona o pomoci v hmotné nouzi využívat. Proto se navrhuje určitá zpřísnění při posuzování situace hmotné nouze osoby na straně jedné a zjednodušení řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi na straně druhé včetně převedení na jeden správní orgán. Stále komplikovanější situace osob, které se ocitají ve stavu hmotné nouze, vyžaduje profesionální sociální práci s využitím všech vhodných a osobou v hmotné nouzi akceptovatelných metod a postupů. Sociální pracovníci na tomto úseku však v současné době potřebnou odbornou pomoc nemohou v plném rozsahu zabezpečovat, popřípadě se jejich pomoc soustřeďuje jen na sociální šetření a zjišťování příčin jejich nepříznivé sociální situace.

2.2. Identifikace dotčených skupin

Navrhovaná úprava se týká osob, které se nacházejí v hmotné nouzi, a to především těch, které jsou dlouhodobými příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi. Dotýká se i osob, které neprojevují odpovídající zájem o řešení své nepříznivé sociální situace, charakterizované nedostatkem prostředků k uspokojování základních životních potřeb. Dále se dotýká orgánů pomoci v hmotné nouzi (pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, újezdních úřadů a krajských úřadů), které budou sjednoceny pod státní orgány (krajské pobočky Úřadu práce a MPSV).

2.3. Popis cílového stavu

Cíl č. 1 – Převedení agendy pomoci v hmotné nouzi v rámci sjednocení výplaty všech nepojistných dávek sociální ochrany na jeden správní orgán (krajské pobočky Úřadu práce a MPSV).

Cíl č. 2 – Úprava nároků na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc) zaměřená na zjednodušení řízení, zpřísnění podmínek pro osoby, které se vědomě vyhýbají práci, zpřesnění pojmů a na zrušení některých ustanovení, jejichž realizace je administrativně náročná a neefektivní.

Cíl č. 3 – Převedení institutu veřejné služby na krajské pobočky Úřadu práce s ponecháním možností dohody s obcí nebo s jiným subjektem na její organizování. Rozšíření možnosti organizovat veřejnou službu ve veřejném zájmu a rozšíření činností o oblast sportovní a zdravotní péči. Veřejnou službu budou moci vykonávat nejen osoby v hmotné nouzi, ale na základě rozhodnutí krajské pobočky Úřadu práce i další uchazeči o zaměstnání. Zrušení poskytování neinvestiční dotace obcím ke krytí sjednaného pojistného odpovědnosti osob konajících veřejnou službu – pojištění bude zabezpečovat přímo krajská pobočka Úřadu práce.

Cíl č. 4 – Upravit v zákoně činnosti související se sociální prací s osobami dlouhodobě setrvávajícími v situaci hmotné nouze.

2.4. Popis existující regulace vládní politiky pro danou oblast

Hlavní směry jednotlivých dávkových systémů, včetně systému pomoci v hmotné nouzi, jsou pro volební období obsaženy v programovém prohlášení vlády. Dalším materiálem, který se problematikou situace hmotné nouze osob zabývá, je Národní program Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Uvedený program obsahuje čtyři hlavní cíle, které se týkají uznání práva lidí žijících v chudobě na důstojný život, zdůraznění odpovědnosti každého jedince za boj proti chudobě, podporu soudržnější společnosti a opětovné potvrzení politického závazku Evropské unie bojovat proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Na uplatňování vládní politiky na úseku pomoci v hmotné nouzi jsou odpovědné příslušné orgány pomoci v hmotné nouzi.

2.5. Zhodnocení rizika

Více jak tříletá praxe realizace zákona o pomoci v hmotné nouzi ukazuje na potřebu jeho úprav. Dikce některých ustanovení umožňují poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi v plné výši i osobám, které se nesnaží o změnu své nepříznivé situace, nehledají si odpovídající práci, popřípadě pracují pouze v takovém rozsahu, který jim ještě umožňuje poskytování dávek, přestože by mohly pro zlepšení své situace něco samy dělat.

3. NÁVRH VARIANT ŘEŠENÍ, VYHODNOCENÍ NÁKLADŮ A PŘÍNOSŮ

Cíl č. 1 – Převedení agendy pomoci v hmotné nouzi v rámci sjednocení výplaty všech nepojistných dávek sociální ochrany na jeden správní orgán (krajské pobočky Úřadu práce, MPSV).

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy.

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Nedojde k úspoře výdajů státního rozpočtu v souvislosti s administrativou.
Nemusí se řešit přesouvání pracovníků na jiný úřad nebo pronájem budov.	Nepřehledný systém ve struktuře nepojistných dávek.
Zachování stejného počtu úřadů, které mají lidé v dosahu a jsou zvyklí je navštěvovat.	Lidé žádají o sociální dávky na různých úřadech.
Nemusí se upravovat software a tiskopisy.	

Varianta I:

Převedení agendy pomoci v hmotné nouzi na správní úřady (krajské pobočky Úřadu práce, MPSV) od 1. 1. 2012.

Výhody	Nevýhody
Úspora výdajů státního rozpočtu v souvislosti s administrativou.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Snížení administrativní náročnosti.	Počáteční vyšší náklady (přesouvání pracovníků na jeden úřad, pronájem budov apod.).
Zrychlení správního řízení.	Potřeba úpravy software a nových formulářů.

Uplatnění žádosti o sociální dávky na jednom místě.	Možný negativní postoj některých obcí a krajů k navrhovaným změnám.
Výplata dávek z jednoho místa.	

Varianta II:

Převedení příspěvku na živobytí a mimořádné okamžité pomoci na jeden správní úřad (krajské pobočky Úřadu práce, MPSV) a doplatku na bydlení na obce od 1. 1. 2012.

Výhody	Nevýhody
Úspora výdajů státního rozpočtu v souvislosti s administrativou a vyplácením dávek hmotné nouze.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Snížení administrativní náročnosti.	Počáteční vyšší náklady (přesouvání pracovníků na jeden úřad, pronájem budov apod.).
Snížení počtu příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi.	Potřeba úpravy softwaru a nových formulářů.
Uplatnění žádosti o sociální dávky na jednom místě.	Finanční podpora obcím v souvislosti s bytovou problematikou.
Zapojení obcí do řešení bytové problematiky u svých občanů.	Negativní postoj především obcí, ale i krajů k navrhovaným změnám.

Dotčené subjekty

- Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi
- MPSV – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů, odvolací orgán
- Krajské úřady – metodické a odborné vedení, odvolací orgán
- Pověřené obecní úřady – orgány poskytující příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností – orgány poskytující mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu sociálního vyloučení
- Vojenské újezdní úřady – poskytují příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc
- Obce
- Krajské pobočky Úřadu práce

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Zachování stávajícího stavu.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Počáteční výdaje budou vyšší v důsledku nákladů na převedení agendy na jeden úřad, úpravy softwaru, formulářů. Snížení výdajů na administrativu.	Sníží se počet pracovníků v dávkové oblasti, příjemci dávek zůstanou stejní.
Var II	Počáteční výdaje budou vyšší v důsledku nákladů na převedení agendy na jeden úřad, úpravy softwaru, formulářů. Výdaje na podporu obcím ohledně bydlení. Snížení výdajů na administrativu a vyplácení doplatku na bydlení.	Sníží se počet pracovníků v dávkové oblasti, sníží se okruh oprávněných osob mající nárok na doplatek na bydlení z důvodu jeho převedení na obce.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou oproti stávajícímu stavu.	Pro oprávněné osoby nejsou žádné přínosy.
Var I	Snížení nákladů na administrativní činnost.	Pracovníci – výplata dávek bude z jednoho místa, zjednodušení administrativy. Oprávněné osoby budou uplatňovat žádost na jednom úřadě.
Var II	Snížení nákladů na administrativní činnost. Ušetření nákladů na výplatu doplatku na bydlení.	Pracovníci – výplata dávek bude z jednoho místa, zjednodušení administrativy. Snížení počtu oprávněných osob po přesunutí doplatku na bydlení na obce.

Cíl č. 2 – Úprava nároků na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc) zaměřená na zjednodušení řízení, zpřísnění podmínek pro osoby, které se vědomě vyhýbají práci, zpřesnění pojmů a na zrušení některých ustanovení, jejichž realizace je administrativně náročná a neefektivní.

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy související s posuzováním nároků na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi znamená prodloužení účinnosti těch ustanovení, která se v praxi ukázala jako problematická (např. sledování příjmu za tři kalendářní měsíce pro posouzení nároku na výplatu dávky). Pokud by nedošlo ke změně, docházelo by i nadále k vysoké administrativní náročnosti systému pomoci v hmotné nouzi.

Výhody	Nevýhody
Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi by se nemuseli seznamovat se změnami zákona a s odlišným posuzováním nároků na dávky pomoci v hmotné nouzi.	Osoby v hmotné nouzi se naučí využívat některých ustanovení stávající úpravy, která umožňuje mírnější posuzování jejich aktivit, které by měly směřovat ke zvýšení příjmu vlastní prací.
	Některá ustanovení jsou neefektivní a vznikají zbytečné náklady spojené s administrativou. (např. individuální akční plán, neplnění vyživovací povinnosti).
	Zvyšování nákladů ze státního rozpočtu.

Varianta I:

V souvislosti s posuzováním nároků na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi upravit rozhodné období (při podání žádosti a v průběhu poskytování dávky) tak, aby lépe reagovalo na změny. Upravit vyloučení osob, které nastoupily výkon zabezpečovací detence nebo trest odnětí svobody nebo byly vzaty do vazby z okruhu osob v hmotné nouzi. Při rozhodování o mimořádné okamžité pomoci zvýhodnit možnost pomoci rodinám s nezaopatřenými dětmi při úhradě nákladů spojených se vzděláním, zájmovou činností a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí, pokud nejsou hrazeny z jiných zdrojů. Pro účely stanovení okruhu oprávněných osob vymezit pojem „bydliště“. Sjednotit posuzování osob vykonávajících pracovní činnost na základě dohod s osobami vykonávajícími veřejnou nebo dobrovolnickou službu. Zrušit sledování výše příjmu pro účely nároku na výplatu dávky a bez náhrady zrušit stanovení části příspěvku na živobytí nahrazujícího neplacené výživné. Zrušit povinnost předkládat na výzvu individuální akční plán zpracovaný krajskou pobočkou Úřadu práce včetně sankce za jeho nepředložení. Zpřísnit postup vůči osobám, které hrubým způsobem porušují pracovní kázeň nebo opakovaně ukončují pracovní poměr doporučený krajskou pobočkou Úřadu práce. Povinnost vrátit vyplacený příspěvek na živobytí zachovat pouze v souvislosti s předpokládanou výplatou

dávky důchodového pojištění. Umožnit srážení vznikuvšího přeplatku na dále poskytovaných dávkách pomoci v hmotné nouzi. Ke zvýšení motivace osoby zaměřené na obnovení pracovní činnosti hodnotit více vlastní aktivitu této osoby při hledání vhodného zaměstnání. Doplatek na bydlení poskytovat pouze 60 kalendářních měsíců v průběhu deseti po sobě jdoucích roků. Zároveň stanovit limity nákladů na bydlení pro byty postavené v družstevní bytové výstavbě a pro úhradu nákladů, kdy je doplatek na bydlení poskytován v případech hodných zvláštního zřetele osobám, které užívají jinou než vlastnickou nebo nájemní formu bydlení. Vyloučení osob, které nejsou považovány za osoby v hmotné nouzi nebo nejsou oprávněnými osobami pro dávky pomoci v hmotné nouzi při stanovení výše dávky v případě, že jsou posuzovány v rámci společně posuzovaných osob (snížení výše dávky o podíl této osoby na celkové výši dávky). Rozšířit okruh osob, u nichž se nezkoumá snaha o zvýšení příjmu vlastní prací o příjemce příspěvku na péči ve stupních II. až IV. a o osoby, které podle posudku nemohou zahájit výdělečnou činnost. Upravit hodnocení využití majetku nezletilých dětí a uplatnění nároků a pohledávek těchto dětí tak, aby v případě nevyužití těchto možností byl zákonný zástupce považován za osobu, která není v hmotné nouzi. Ke zjednodušení řízení o dávkách se navrhuje doplnit, že řízení z moci úřední je zahájeno dnem, kdy správní orgán učinil vůči účastníku řízení první písemný úkon.

Výhody	Nevýhody
Zjednodušení posuzování nároků na dávky pomoci v hmotné nouzi, a to jak při podání žádosti o dávku, tak v průběhu poskytování dávky.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Vypuštění některých ustanovení, jejichž praktická aplikace vyžadovala zvýšené administrativní náklady, popřípadě zvyšovala náročnost sledování některých podmínek nároku na dávku.	Potřeba přeškolení pracovníků.
Zpřísnění podmínek posuzování aktivity osoby při zvyšování příjmu vlastní prací.	

Varianta II:

Poskytování příspěvku na živobytí vázat pouze na zjištění příjmu, nezabývat se posuzováním aktivity osoby směřující ke zvyšování tohoto příjmu vlastním přičiněním (vlastní prací, uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo jiným využitím vlastního majetku). Poskytování doplatku na bydlení převést do samostatné působnosti obcí. Mimořádnou okamžitou pomoc poskytovat pouze osobám, které budou prokazatelně v hmotné nouzi a splní podmínky nároku na příspěvek na živobytí.

Výhody	Nevýhody
Zjednodušení posuzování nároků na příspěvek na živobytí a mimořádnou okamžitou pomoc.	Nárůst počtu příjemců příspěvku na živobytí vzhledem k tomu, že se nebere v úvahu majetek osoby.
Přenesení působnosti doplatku na bydlení z působnosti státu do samostatné působnosti obcí.	Nárůst nákladů na příspěvek na živobytí.
	Nemožnost řešení mimořádných situací, kdy osoba nemá nárok na příspěvek na živobytí, ale v případě úhrady jednorázového výdaje se do situace hmotné nouze dostane.

Dotčené subjekty

- MPSV – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů
- MPSV – odvolací orgán

- Krajské pobočky Úřadu práce – rozhodování o dávkách, výplata dávek
- Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi – systémová práce s nimi
- Obce

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Stávající náklady na řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi.	Zachování stávajícího stavu.
Var I	Snížení finančních nákladů na výplatu dávek i na administrativu s výplatou dávek spojenou, lze počítat s úsporou cca 100 mil Kč	Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi, orgány pomoci v hmotné nouzi.
Var II	Zvýšení finančních nákladů s ohledem na nárůst příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi. Krytí nákladů na doplatek na bydlení poskytovaným obcí.	Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi, orgány pomoci v hmotné nouzi, obce v samostatné působnosti.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Žádné v porovnání se stávajícím stavem.	Žádné v porovnání se stávajícím stavem
Var I	Snížení administrativy při posuzování stavu hmotné nouze a při rozhodování o dávkách pomoci v hmotné nouzi, snížení nákladů.	Rozhodování o dávkách je pro příjemce lépe pochopitelné.
Var II	Navýšení finančních prostředků – zbavení se výplaty doplatku na bydlení	Doplatek na bydlení poskytován obcí občanům podle aktuální potřeby.

Cíl č. 3 – Převedení institutu veřejné služby na krajské pobočky Úřadu práce s ponecháním možností dohody s obcí nebo s jiným subjektem na její organizování. Rozšíření možnosti organizovat veřejnou službu ve veřejném zájmu a rozšíření činností o oblast sportovní a zdravotní péči. Veřejnou službu budou moci vykonávat nejen osoby v hmotné nouzi, ale na základě rozhodnutí krajské pobočky Úřadu práce i další uchazeči o zaměstnání. Zrušení poskytování neinvestiční dotace obcím ke krytí sjednaného pojistného odpovědnosti osob konajících veřejnou službu – pojištění bude zabezpečovat přímo krajská pobočka Úřadu práce.

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy.

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Výdaje na zajištění administrace na poskytování pojistného v rámci veřejné služby.
Pokračování v organizaci veřejné služby tam, kde již funguje.	Výdaje na pojistné v rámci veřejné služby.
Velký podíl obcí na organizování veřejné služby.	Veřejná služba není organizována ve všech obcích, kde by jí osoby v hmotné nouzi mohly vykonávat.

Varianta I:

Převedení institutu veřejné služby na krajské pobočky Úřadu práce od 1. 1. 2012 s ponecháním možností dohody s obcí nebo s jiným subjektem na její organizování. Rozšíření oblastí výkonu ve veřejné službě, činností a dotčených osob, jež mohou veřejnou službu

vykonávat. Pojištění osob při výkonu veřejné služby bude zabezpečovat přímo krajská pobočka Úřadu práce.

Výhody	Nevýhody
Úspora výdajů státního rozpočtu na administraci v souvislosti s poskytováním pojistného.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Ulehčení obcím – administrativní náročnost organizování veřejné služby přejde částečně pod stát (smlouvy o výkonu, evidence, pojištění, kontrola...)	Náklady státu – pořízení pracovních předmětů, ochranných pomůcek, pojištění osob.
Zachování veřejné služby tam, kde již funguje (pouze se o tom informuje příslušná krajská pobočka Úřadu práce)	Administrativa se zabezpečením veřejné služby.
Obce se nadále budou moci na organizování veřejné služby podílet.	Nemožnost organizovat veřejnou službu na území, obce pokud se obec s krajskou pobočkou Úřadu práce nedohodne.
Organizovat veřejnou službu budou moci po dohodě s krajskou pobočkou Úřadu práce i další subjekty.	Nutná kvalifikace pro výkon veřejné služby ve zdravotní péči.
Organizace veřejné služby v místě, kde je potřeba.	
Rozšíření činností ve veřejné službě o sportovní oblast, zdravotní péči a o organizování ve veřejném zájmu.	
Rozšíření možnosti vykonávat veřejnou službu i na osoby nepobírající dávky pomoci v hmotné nouzi.	

Varianta II:

Převedení institutu veřejné služby na krajské pobočky Úřadu práce od 1. 1. 2012.

Výhody	Nevýhody
Úspora výdajů státního rozpočtu na administraci v souvislosti s poskytováním pojistného.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Ulehčení obcím – administrativní náročnost organizování veřejné služby přejde pod stát (smlouvy o výkonu, evidence, pojištění, kontrola...).	Vyšší náklady státu – pořízení pracovních předmětů, ochranných pomůcek, pojištění osob.
	Větší administrativní náročnost pracovníků na úřadě se zabezpečením veřejné služby.
	Žádný podíl obcí na organizování veřejné služby.
	Veřejná služba nebude moci být vykonávána na území obce – krajská pobočka Úřadu práce k tomu nebude mít pravomoc.

Dotčené subjekty

- Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi
- MPSV – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů
- Krajské úřady – metodické a odborné vedení, odvolací orgán
- Pověřené obecní úřady – orgány poskytující příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností – orgány poskytující mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu sociálního vyloučení
- Vojenské újezdní úřady – poskytují příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc
- Obce
- Krajské pobočky Úřadu práce

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Zachování stávajícího stavu.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Výdaje na pořízení pracovních pomůcek, ochranných pomůcek – v případě, že se nebude podílet obec. Navýšení výdajů na pojištění.	Možné zachování stávajícího stavu (obce), navýšení pracovníků na úřadě, příjemci dávek zůstanou stejní.
Var II	Výdaje na pořízení pracovních pomůcek, ochranných pomůcek. Navýšení výdajů na pojištění.	Navýšení pracovníků na úřadě, příjemci dávek zůstanou stejní.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou oproti stávajícímu stavu.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Obce se částečně budou podílet na nákladech – pořízení pracovních pomůcek, ochranných pomůcek.	Organizování veřejné služby přejde částečně pod stát – navýšení pracovníků, obec mají nadále možnost organizovat veřejnou službu, pro oprávněné osoby nejsou žádné přínosy.
Var II	Veškerou agendu veřejné služby bude zajišťovat stát – vyšší výdaje. Obce nebudou mít výdaje na veřejnou službu.	Organizování veřejné služby přejde pod stát – navýšení pracovníků, pokud obec se nedohodne, že se na jejím území může organizovat veřejná služba - oprávněné osoby nebudou mít možnost vykonávat veřejnou službu na území obce.

Cíl č. 4 – Upravit v zákoně činnosti související se sociální prací s osobami dlouhodobě setrvávajícími v situaci hmotné nouze.

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy umožňuje vykonávat sociální práci s osobami v hmotné nouzi pouze v nezbytném rozsahu, většinou pouze prostřednictvím sociálního šetření. Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi se zabývají především agendou dávkových specialistů.

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Absence sociální práce v souvislosti s potřebami osob v hmotné nouzi, které dlouhodobě setrvávají v situaci hmotné nouze.
	Není dán důraz na sociální práci, i když patří v systému pomoci v hmotné nouzi mezi jednu z nejdůležitějších činností pracovníků.

Varianta I:

Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi, kteří jsou zařazeni jako sociální pracovníci, shromažďují a analyzují v souvislosti s posuzováním stavu hmotné nouze osoby údaje o této osobě potřebné pro posouzení její situace, ve spolupráci s osobou v hmotné nouzi, která dlouhodobě setrvává ve stavu hmotné nouze, zpracovávají písemnou dohodu o postupu osoby při řešení její situace. Přitom používají metody a postupy sociální práce, které jsou pro tuto osobu nejvhodnější. Vedou dokumentaci o metodách a postupech řešení situace hmotné nouze osoby. Při ukončení spolupráce s osobou v hmotné nouzi jsou povinni zpracovávat závěrečné hodnocení. V průběhu řešení situace hmotné nouze spolupracují s dalšími zaměstnanci orgánů

pomoci v hmotné nouzi při řešení situace osob v hmotné nouzi a využívat možností kontroly zaměřené na zvolený postup řešení hmotné nouze osoby.

Výhody	Nevýhody
Využití metod a postupů sociální práce při pozitivním ovlivňování osob v hmotné nouzi.	Nedostatek kvalifikovaných pracovníků pro výkon sociální práce v systému pomoci v hmotné nouzi. Možné řešení - převést všechny kvalifikovaných pracovníky.
Systematický přístup k řešení situace osob, které dlouhodobě setrvávají ve stavu hmotné nouze.	
Možnost korigování postupů řešení situace hmotné nouze v rámci supervize.	

Varianta II:

Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi, kteří jsou zařazeni jako sociální pracovníci, jsou v souvislosti s posuzováním stavu hmotné nouze osob povinni shromažďovat a analyzovat údaje o osobě v hmotné nouzi potřebné pro posouzení její situace a vždy jsou povinni ve spolupráci s osobou v hmotné nouzi zpracovávat písemnou dohodu o postupu osoby při řešení situace hmotné nouze. Při řešení situace hmotné nouze osoby jsou v rámci sociální práce povinni používat metodu individuální případové práce. Dále jsou povinni vést dokumentaci o řešení situace hmotné nouze osoby a při ukončení zpracovat závěrečné hodnocení.

Výhody	Nevýhody
Jednoznačné stanovení povinností sociálního pracovníka v souvislosti s použitím metod sociální práce.	Nemožnost volby jiných metod a postupů sociální práce při řešení situace hmotné nouze osoby.
	Povinnost zpracovávat písemnou dohodu o postupu řešení situace hmotné nouze již od začátku poskytování dávky pomoci v hmotné nouzi.

Dotčené subjekty

- MPSV – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů, odvolací orgán
- Krajské pobočky Úřadu práce – řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi a jejich výplata, sociální práce s osobami v hmotné nouzi

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Stávající náklady na řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi.	Zachování stávajícího stavu.
Var I	Bez nároku na zvýšení nákladů	Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi, orgány pomoci v hmotné nouzi.
Var II	Bez nároku na zvýšení nákladů	Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi, orgány pomoci v hmotné nouzi.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Žádné v porovnání se stávajícím stavem.	Žádné v porovnání se stávajícím stavem
Var I	Větší důraz na sociální práci než jen na vyplácení dávek, práce s osobami dlouhodobě setrvávajícími ve stavu hmotné nouze	Větší motivace osob v hmotné nouzi řešit svoji tíživou sociální situaci.
Var II	Větší důraz na sociální práci než jen na vyplácení dávek, práce s osobami dlouhodobě setrvávajícími ve stavu hmotné nouze.	Důraz na sociální práci s osobami v hmotné nouzi – ne vždy však může daná metoda sociální práce osobě vyhovovat.

4. VYHODNOCENÍ NÁKLADŮ A PŘÍNOSŮ

4.1. Identifikace nákladů a přínosů všech variant

Lze odhadnout, že přijetím variant označených jako Varianta 0 bude docházet k růstu mandatorních výdajů a neefektivnímu poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi.

Přijetím variant označených jako Varianta I lze předpokládat s ohledem na navrhované zjednodušení řízení a zpřísnění některých podmínek potřebných pro posouzení nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi, že dojde k poklesu nákladů na dávky pomoci v hmotné nouzi a především nákladů na jejich administraci. Přijetí těchto variant vede k efektivnímu poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi, vytváří podmínky pro sjednocení výplaty nepojistných dávek sociální ochrany do jednoho správního orgánu a přináší tak menší zatížení klientů. Počítá se zvýšenými počátečními náklady ohledně převedení agendy pomoci v hmotné nouzi na jeden správní orgán. Také s vyššími náklady na zabezpečení veřejné služby a s administrativním zatížením státních pracovníků spojené s jejím organizováním.

Pokud by byly přijaty varianty označené jako Varianta II, došlo by k nárůstu výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi a k nadměrnému zatížení pracovníků orgánů pomoci v hmotné nouzi.

4.2. Konzultace

V rámci přípravy hodnocení dopadů regulace, a to především cíle č. 2 a 4, byly záměry konzultovány s odbornými pracovníky všech krajských úřadů a s pracovníky vybraných pověřených obecních úřadů a s pracovním týmem RHSD ČR pro sociální otázky. Dále byly předkládané cíle konzultovány v rámci vzdělávacích akcí organizovaných některými vzdělávacími institucemi pro zaměstnance orgánů pomoci v hmotné nouzi. V rámci Ministerstva práce a sociálních věcí proběhlo připomínkové řízení k podkladům pro zpracování hodnocení dopadů regulace.

4.3. Implementace a vynucování

K naplnění cílů obsažených v hodnocení dopadů regulace jsou kompetentní MPSV (metodické vedení, zabezpečení jednotného aplikačního programu, předepsaných tiskopisů, odvolací orgán), krajské pobočky Úřadu práce (rozhodování o dávkách pomoci v hmotné nouzi), Ministerstvo vnitra (trvalý pobyt a bydliště), Ministerstvo financí (dotace na dávky), okresní správy sociálního zabezpečení (posuzování zdravotního stavu pro účely pomoci v hmotné nouzi), Česká správa sociálního zabezpečení (rozhodování o stupni invalidity).

Sankce za neplnění některých úkolů vyplývajících z navrhovaných řešení jsou obsaženy v § 57 až 59 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Prostředky pro implementaci navrhovaných řešení jsou obsaženy v dotaci Ministerstva financí na výkon státní správy.

4.4. Přezkum účinnosti

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, nelze předpokládat nutnost stanovení časových limitů účinnosti navrhovaných opatření. Lze předpokládat, že účinnost navrhované úpravy by mohla být stanovena na 1. 1. 2012.

4.5. Kontakty a prohlášení schválení hodnocení dopadů

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
Odbor rodiny a dávkových systémů
Na Poříčním právu 1
128 01 Praha 2
e-mail: posta@mpsv.cz

5. NÁVRH ŘEŠENÍ

Navrhuje se realizovat varianty označené jako Varianta I, jejíž věcný obsah je v souladu s Programovým prohlášením vlády.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava pomoci v hmotné nouzi je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, především s ohledem na ustanovení čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána

Na navrhovanou právní úpravu pomoci v hmotné nouzi se nevztahují předpisy Evropské unie, judikatura soudních orgánů Evropské unie, obecné právní zásady práva Evropské unie ani mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána, a není tedy s nimi v rozporu.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy ve vztahu k rovnosti žen a mužů

Z hlediska rovnosti žen a mužů je návrh v oblasti pomoci v hmotné nouzi neutrální, neboť právní úprava je pro obě pohlaví stejná.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy z hlediska dopadu na podnikatelské prostředí České republiky, životní prostředí a specifické skupiny obyvatel

Návrh zákona v oblasti pomoci v hmotné nouzi nemá bezprostřední dopady na podnikatelské prostředí ČR ani na životní prostředí. Návrh zákona by měl mít pozitivní dopad na zdravotně postižené, mj. tím, že dochází k rozšíření okruhu osob, u kterých se nezkoumá možnost zvýšit si příjem vlastní prací. K národnostním menšinám je návrh zákona zcela neutrální.

K části druhé – změna zákona o sociálních službách

RIA K NOVELE ZÁKONA O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

1. Důvod předložení

Návrh je předkládán s cílem upravit systém sociálních služeb tak, aby byly zohledněny poznatky z praxe a provedených analýz, jež odhalily některé neefektivní a ne hospodárné postupy upravené ve stávajícím znění předmětného zákona, a to především v následujících oblastech:

- vymezení nároku a způsobu použití příspěvku na péči,
- zajištění efektivního způsobu výplaty příspěvku na péči,
- provádění posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pro účely stanovení míry závislosti osoby na pomoci jiné osoby,
- poskytování finančních prostředků ze státního rozpočtu a územních rozpočtů na zajištění základních činností při poskytování sociálních služeb (dotace),
- upřesnění způsobu zajištění kvalifikačního a dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách.

Identifikace hlavního problému

Zákon o sociálních službách je účinný od 1. ledna 2007. Ministerstvo práce a sociálních věcí trvale sleduje jeho implementaci a pečlivě vyhodnocuje všechny pozitivní i negativní jevy, které jej doprovázejí. Do zákona za tuto dobu zasáhlo již dvanáct novelizací. Zásadnější věcné změny vnesla do zákona novelizace v souvislosti se zákonem o stabilizaci veřejných rozpočtů a vládní novelou zákona v roce 2009; ostatní novelizace byly přijaty v souvislosti se změnou jiných zákonů. Změny provedené v souvislosti se stabilizací veřejných rozpočtů byly prvním krokem k nyní navrhovaným úpravám.

Cílem navrhovaných úprav zákona o sociálních službách je především zvýšení efektivity a hospodárnosti systému sociálních služeb a dalších způsobů zajištění péče, tj. péče poskytované především fyzickými osobami, které nejsou registrovanými poskytovateli sociálních služeb.

Základním východiskem pro dosažení uvedeného cíle je jednoznačné **posílení účelovosti finančních prostředků z veřejných rozpočtů** (především státního rozpočtu) určených k zajištění péče. Jedná se především o speciální dávku – příspěvek na péči a dále pak o opatření, která směřují ke zvýšení a stabilizaci participace dalších zdrojů nezbytných k zajištění péče. Dalšími zdroji rozumíme především soukromé zdroje osob, které potřebují

péči, a osob k nim povinným výživou a stejně tak výdaje státního a územních rozpočtů, které jsou směřovány k registrovaným poskytovatelům sociálních služeb formou dotací a příspěvků.

Z hlediska objektivizace důvodů, na jejichž základě je lidem poskytován příspěvek na péči, je možné konstatovat, že **stávající metoda posuzování dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu již není ani z medicínského hlediska ani z hlediska faktických potřeb lidí vhodná**. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, respektive jeho dopady na soběstačnost a schopnost pečovat o vlastní osobu, je základním kritériem pro určení míry závislosti osob na pomoci jiné osoby. V současném pojetí je metoda posouzení „svázána“ příliš exaktním bodovým hodnocením schopností posuzované osoby, což vede jednak k příliš paušálnímu zhodnocení potřeb a současně neumožňuje celostní posouzení potřeb člověka.

Současná situace ve způsobech zajištění péče je charakteristická tím, že vytváří prostředí, ve kterém jsou způsoby zajištění péče registrovanými poskytovateli sociálních služeb a neformálními pečujícími (rodina, přátelé, jiné osoby) od sebe izolovány. **Nedochází tak k žádoucímu propojení kapacit způsobů v zajištění péče a takto izolované systémy jsou pak „přetěžovány“**. Přetížením rozumíme to, že neformálně pečující osoby jsou natolik zaangažovány péčí, že se již fakticky nemohou uplatnit v jiných společenských oblastech, tj. především v účasti na trhu práce a na druhou stranu systém registrovaných sociálních služeb je přetěžován v oblasti pobytových služeb sociální péče, které jsou poptávány v případech, kdy neformálně pečující již péči doma nezvládají. Východiskem z této situace je provedení takových opatření, které vytvoří podmínky pro zajištění péče v domácím prostředí na základě **sdílení péče mezi poskytovateli sociálních služeb (terénní a ambulantní forma) a neformálně pečujícími**. Tato opatření se zaměřují především na rozšíření možností zajištění péče a současně tlakem na větší aktivitu pečujících osob především v uplatnění na trhu práce.

Negativním důsledkem aplikace stávajícího znění zákona jsou především těžké ekonomické dopady na veřejné rozpočty, respektive na státní rozpočet, proto navrhované změny mají za cíl efektivně regulovat použití veřejných prostředků v systému.

Správcí veřejných rozpočtů a lidé, kteří hradí péči, musí mít společný zájem na maximální efektivitě systému.

Systém zajištění péče prostřednictvím sociálních služeb a prostřednictvím péče blízkých či jiných osob je vždy zajišťován jak ze zdrojů veřejných, tak soukromých. Absence soukromých zdrojů výrazně snižuje efektivitu zajištění péče.

Vedle údajů o objemech čerpání prostředků na výplatu příspěvku na péči (PnP) sleduje Ministerstvo práce a sociálních věcí také další podstatné ukazatele. Jde především o strukturu PnP podle jednotlivých stupňů (výše dávek) a dále pak o strukturu údajů o způsobu užití PnP. Tyto údaje jsou získávány z Informačního systému ministerstva (dále jen „IS“) a také z údajů, které uvádějí poskytovatelé sociálních služeb v rámci podávání žádostí o dotaci na zajištění základních činností při poskytování sociálních služeb a nově také z údajů, které MPSV získává na základě zákonné povinnosti všech registrovaných poskytovatelů dle § 85 odst. 5 zákona o sociálních službách.

Informace, které jsou sledovány v IS ministerstva, umožňují sledování dat v různém kvalitativním členění. Z toho důvodu, že hlavní principy navrhovaných řešení se opírají o objemy a způsob použití příspěvku na péči, zaměřuje se následující text především na problematiku příspěvku na péči.

Základní informace o nároku a způsobu využití příspěvku na péči:

- Zákon o sociálních službách upravuje způsoby zajištění pomoci osobám sociálně vyloučeným nebo ohroženým sociálním vyloučením. Důvody sociálního vyloučení jsou způsobeny jednak dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem nebo nepříznivou sociální situací. V případě dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu jsou obvykle využívány služby sociální péče a v případě nepříznivé sociální situace pak služby

sociální prevence. Sociální poradenství pak intervenuje ve všech situacích, které člověk nedokáže samostatně zvládnout.

- Nedílnou součástí systému pomoci ve výše uvedených situacích je zajištění péče a pomoci neformálními způsoby, tj. především z prostředí rodiny a dalších blízkých osob.
- Péče a pomoc osobám je obvykle zabezpečena s využitím neformálních (soukromých) i veřejných zdrojů. Míra spoluúčasti neformálních a veřejných zdrojů je individuální a závisí na jedné straně na možnostech a životních okolnostech jednotlivců a jejich blízkých a na druhé straně na fyzické a finanční dostupnosti sociálních služeb. Synergické využití neformálních a veřejných zdrojů pak nazýváme pojmem sdílená péče či pomoc.
- Příspěvek na péči je v systému sociálních služeb určen především k úhradě základních činností péče poskytovaných v rámci služeb sociální péče, tj.:
  - pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu,
  - pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
  - pomoc při zajištění chodu domácnosti,
  - výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
  - zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
  - sociálně terapeutické činnosti,
  - pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.
- V současném schématu finančního zajištění pomoci a péče dominují zdroje veřejné. Výdaje osob ze soukromých zdrojů nejsou fakticky dle současných indikátorů definovatelné. Ve finanční bilanci systému tak zaznamenáváme pouze výdaje, které jsou souhrnem úhrad za poskytnuté sociální služby.
- Veřejné zdroje jsou rozděleny mezi státní rozpočet (dotace a příspěvek na péči), územní rozpočty (zřizovatelské příspěvky a dotace) a fondy veřejného zdravotního pojištění (FVZP).
- Část veřejných zdrojů je přerozdělována v kompetenci veřejných institucí (stát, ÚSC a FVZP), další a majoritní část je v kompetenci klientů systému – příspěvek na péči.
- Využití příspěvku na péči, není současnou právní úpravou dostatečně regulováno tak, aby vynaložené prostředky byly příjemci dávek použity výhradně k zajištění sociálních služeb a dalších způsobů pomoci dle zákona o sociálních službách.
- Příspěvek na péči je určen k posílení kompetencí osob závislých na pomoci jiné osoby a pečujícího prostředí tak, aby každý individuálně mohl zvolit pro něj nejúčelnější způsob zajištění potřeb.
- Příspěvek na péči je odstupňován podle míry závislosti, přičemž jeho hodnota je primárně odvozena od obvyklých nákladů spojených s péčí. Jedná se o příspěvek na péči a nikoliv o plnou saturaci nákladů péče, a to jak prostřednictvím poskytovatelů sociálních služeb nebo formou péče zajišťované osobami blízkými či jinými osobami.
- Příspěvek na péči umožňuje zabezpečovat péči v přirozeném prostředí, tj. napomáhá krýt náklady pečujícímu prostředí. Optimálním modelem je sdílení péče mezi neformálním pečujícím prostředím (rodina nebo jiné pečující osoby) a registrovanými poskytovateli sociálních služeb.
- Příspěvek na péči náleží těm lidem, kteří jsou především z důvodu nepříznivého zdravotního stavu závislí na pomoci jiné osoby, a to v oblasti běžné denní péče o vlastní osobu a v soběstačnosti. Péčí o vlastní osobu se rozumí především takové denní úkony, které se týkají zajištění či přijímání stravy, osobní hygieny, oblékání a pohybu. Soběstačností se rozumí úkony, které umožňují účastnit se sociálního života,

tj. např. schopnost komunikovat, nakládat s penězi či předměty osobní potřeby, obstarat si osobní záležitosti, uvařit si, vyprat a uklidit.

- Příspěvek náleží osobě, o kterou má být pečováno, nikoliv osobě, která péči zajišťuje.
- Schopnost zvládnout péči o vlastní osobu a být soběstačný je u každého člověka různá, proto zákon rozeznává čtyři stupně závislosti na pomoci jiné osoby, a to od mírné závislosti až po závislost úplnou.
- Příspěvek je možné požádat na obecním úřadu obce s rozšířenou působností, v jejímž spádovém území má žadatel trvalý nebo hlášený pobyt.
- Výše příspěvku pro osoby do 18 let věku činí za kalendářní měsíc
  - o 3 000 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost),
  - o 5 000 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost),
  - o 9 000 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost),
  - o 12 000 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost).
- Výše příspěvku pro osoby starší 18 let činí za kalendářní měsíc
  - o 800 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost),
  - o 4 000 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost),
  - o 8 000 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost),
  - o 12 000 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost).
- Člověk – žadatel o příspěvek – musí dodržet stanovené povinnosti, respektive podrobit se některým procedurám. V prvé řadě musí správně podat žádost o příspěvek na péči a uvést všechny požadované povinné informace, tj. kromě osobních údajů také údaje o tom, jakým způsobem má být příspěvek vyplácen, a údaje o tom, kdo bude potřebnou péči zajišťovat.
- Následuje proces posouzení stupně závislosti na pomoci jiné osoby, který zahajuje sociální pracovník. Sociální pracovník provede sociální šetření v prostředí, kde žadatel žije.
- Po provedení sociálního šetření se žádostí o příspěvek zabývá posudkový lékař ČSSZ, který hodnotí funkční dopady zdravotního stavu na schopnost žadatele pečovat o sebe a být soběstačným a vychází přitom z výsledku sociálního šetření.
- Příspěvek lze použít na výdaje související se zabezpečením pomoci a podpory osobě, která je závislá na péči jiné osoby. Může být tedy „spotřebován“ jako úhrada za péči, kterou zajišťuje poskytovatel sociální služby, a samozřejmě také na výdaje, jež vzniknou pečující osobě, tj. rodinnému příslušníkovi či jiné osobě, která není poskytovatelem sociální služby. Dá se také předpokládat, že oba výše uvedené způsoby bude příjemce kombinovat dle vlastní potřeby.
- Pokud o svého rodinného příslušníka nebo jinou blízkou osobu, která je závislá na pomoci jiných (tj. obvykle je přiznán příspěvek na péči), pečují lidé samostatně nebo s dílčí dopomocí sociálních služeb, jsou jim ze zákona přiznány tyto další prvky sociální ochrany:
  - příspěvek na péči se nezapočítává do příjmů pečujících pro účely dávkových systémů ani daňových systémů,
  - příspěvek na péči je vyplácen i v částečném souběhu s rodičovským příspěvkem, pokud je pečováno o dítě do 7 let věku,
  - doba péče je hlavní pečující osobě obvykle započítána jako náhradní doba pro účely důchodového zabezpečení,
  - hlavní pečující osoba je tzv. „státním pojištěncem“ v oblasti veřejného zdravotního pojištění,
  - pečující osoby nejsou nijak limitovány při pracovním uplatnění,

- není testována příjmová situace oprávněné osoby ani osob v domácnosti pro přiznání dávky.

Příspěvek na péči - základní kvantitativní údaje:

- Celkové měsíční výdaje na výplatu PnP vykazují stabilní objem cca 1,6 mld. Kč, což v predikci celkového ročního čerpání znamená 19,2 mld. Kč. Údaje uváděné v tabulkách níže v textu jsou očištěny od dříve vzniklých nároků, které jsou vypláceny zpětně a tudíž jsou objemy prostředků zhruba o 1 mld. Kč nižší.
- Celkový počet uznaných nároků na dávku se pohybuje mezi 295 až 299 tisíci osob měsíčně.
- Největší počet dávek podle rozvrstvení do stupňů vykazuje I. stupeň, tj. cca 112 tis. dávek, což představuje 38 % z celkového počtu dávek. II. stupeň 90 tis. (30%), III. stupeň 60 tis. (20%), IV. stupeň 38 tis. (13%).
- Největší objem měsíční výplaty dávek podle rozvrstvení do stupňů vykazuje III. stupeň, tj. cca 480 mil. Kč, což představuje 31% z celkového objemu čerpání. I. stupeň 237 mil.Kč (16%), II. stupeň 361 mil. Kč (24%), IV. stupeň 451 mil. Kč (29%). V I. stupni by mělo v roce 2011 dojít ke snížení objemu vyplacených dávek na úroveň cca 120 mil. Kč za měsíc.
- Z hlediska základní věkové struktury podílí se:
  - o Děti do 18 let – 7%
  - o Dospělí 19 až 65 let – 24%
  - o Mladší senioři 65 až 75 let – 14%
  - o Starší senioři 75 let a více – 55%
- Z hlediska regionálního rozložení PnP nejsou evidovány žádné významné odchylky a počet PnP v podstatě odpovídá velikosti kraje.
- Z hlediska způsobu využití PnP, tak jak jej uvádějí oprávněné osoby, jsou uváděny následující způsoby využití:
  - o Péče zajištěna blízkou nebo jinou osobou – cca 72%
  - o Péče zajištěna sociální službou – cca 18%
  - o Péče je zajištěna formou sdílené péče, tj. sociálními službami v kombinaci s osobou blízkou nebo jinou – cca 10%.

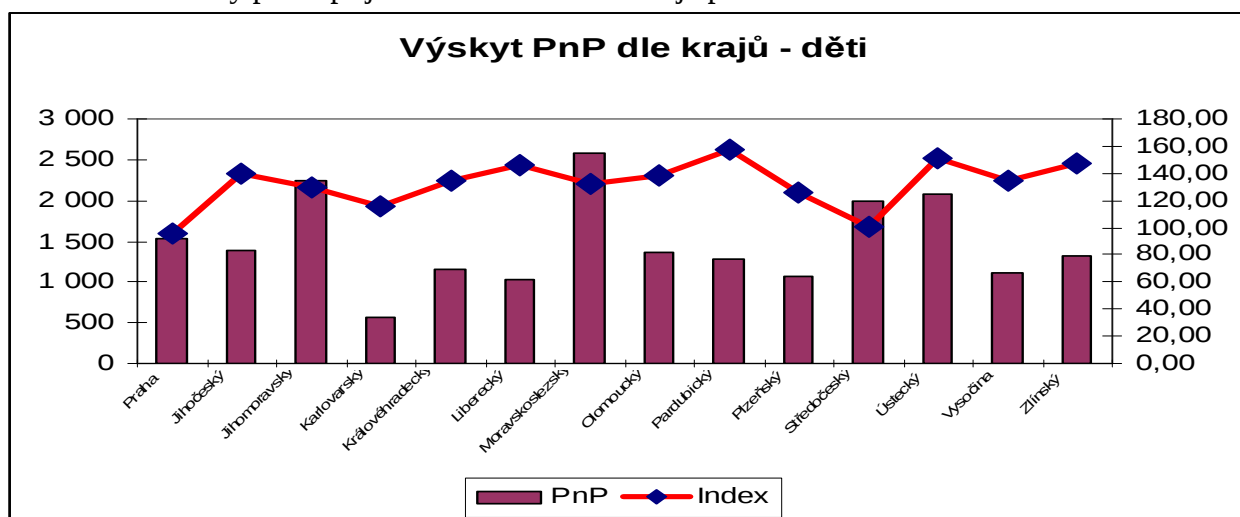
Počet příjemců PnP – děti

- V roce 2010 bylo dětem vypláceno celkem 20 695 dávek, což představuje zhruba 7% z celkového počtu vyplacených dávek.
- Z hlediska pohlaví převažují u dětských příjemců PnP příjemci mužského pohlaví, kteří reprezentují více než 60% příjemců PnP.
- Z hlediska struktury příjemců PnP dle stupně závislosti je v I. stupni 31%, ve II. stupni 19%, ve III. stupni 25% a ve IV. stupni 25% příjemců.

	PnP 1		PnP 2		PnP 3		PnP 4		Celkem
	Děti		Děti		Děti		Děti		
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	
ČR	3 673	2 702	2 510	1 443	3 157	2 100	3 111	1 999	20 695
Praha	368	241	198	105	174	131	207	112	1 536
Jihočeský	255	196	152	102	198	151	200	129	1 383
Jihomoravský	388	293	284	156	293	235	339	257	2 245
Karlovarský	90	47	70	44	119	51	84	59	564

Královéhradecký	195	123	129	92	206	145	163	100	1 153
Liberecký	180	139	136	77	149	101	151	87	1 020
Moravskoslezský	427	333	289	157	400	307	392	270	2 575
Olomoucký	247	213	156	76	186	107	236	148	1 369
Pardubický	208	163	181	92	197	132	176	134	1 283
Plzeňský	214	144	129	72	176	117	121	96	1 069
Středočeský	342	254	223	143	357	205	301	173	1 998
Ústecký	378	270	286	159	345	171	291	177	2 077
Vysočina	180	145	129	71	163	105	197	112	1 102
Zlínský	201	141	148	97	194	142	253	145	1 321

- Z hlediska regionálního je nejvyšší absolutní výskyt PnP u dětí v Moravskoslezském kraji. V indexovaném počtu na 10 000 obyvatel v dané věkové kategorii je pak výskyt PnP – dětí nejvyšší v Pardubickém kraji, tj. 158 v kraji a nejnižší v Praze, tj. 96. Indexovaný počet příjemců PnP za celou ČR je pak 129.

Objem vyplacených prostředků na PnP – děti

- V roce 2010 se dětem vyplátilo celkem 1, 8 mld. Kč, což představuje zhruba 10% z celkového objemu prostředků.
- Z hlediska struktury objemu vyplacených prostředků dle stupně závislosti představuje v I. stupni 13%, ve II. stupni 13%, ve III. stupni 32% a ve IV. stupni 42% z celku.

	PnP 1		PnP 2		PnP 3		PnP 4		Celkem
	Děti		Děti		Děti		Děti		
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	
ČR	132 228 000	97 272 000	150 600 000	86 580 000	340 956 000	226 800 000	447 984 000	287 856 000	1 770 276 000
Praha	13 248 000	8 676 000	11 880 000	6 300 000	18 792 000	14 148 000	29 808 000	16 128 000	118 980 000
Jihočeský	9 180 000	7 056 000	9 120 000	6 120 000	21 384 000	16 308 000	28 800 000	18 576 000	116 544 000
Jihomoravský	13 968 000	10 548 000	17 040 000	9 360 000	31 644 000	25 380 000	48 816 000	37 008 000	193 764 000
Karlovarský	3 240 000	1 692 000	4 200 000	2 640 000	12 852 000	5 508 000	12 096 000	8 496 000	50 724 000
Královéhradecký	7 020 000	4 428 000	7 740 000	5 520 000	22 248 000	15 660 000	23 472 000	14 400 000	100 488 000
Liberecký	6 480 000	5 004 000	8 160 000	4 620 000	16 092 000	10 908 000	21 744 000	12 528 000	85 536 000
Moravskoslezský	15 372 000	11 988 000	17 340 000	9 420 000	43 200 000	33 156 000	56 448 000	38 880 000	225 804 000
Olomoucký	8 892 000	7 668 000	9 360 000	4 560 000	20 088 000	11 556 000	33 984 000	21 312 000	117 420 000
Pardubický	7 488 000	5 868 000	10 860 000	5 520 000	21 276 000	14 256 000	25 344 000	19 296 000	109 908 000
Plzeňský	7 704 000	5 184 000	7 740 000	4 320 000	19 008 000	12 636 000	17 424 000	13 824 000	87 840 000
Středočeský	12 312 000	9 144 000	13 380 000	8 580 000	38 556 000	22 140 000	43 344 000	24 912 000	172 368 000

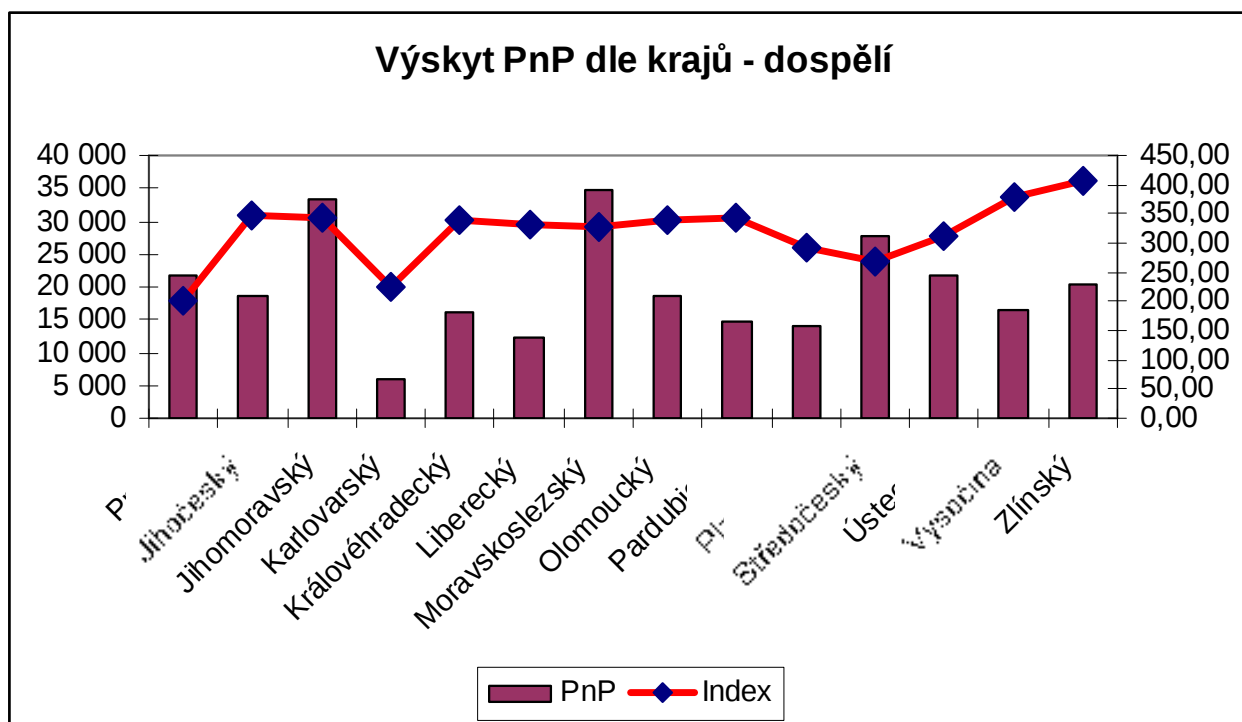
Ústecký	13 608 000	9 720 000	17 160 000	9 540 000	37 260 000	18 468 000	41 904 000	25 488 000	173 148 000
Vysočina	6 480 000	5 220 000	7 740 000	4 260 000	17 604 000	11 340 000	28 368 000	16 128 000	97 140 000
Zlínský	7 236 000	5 076 000	8 880 000	5 820 000	20 952 000	15 336 000	36 432 000	20 880 000	120 612 000

Počet příjemců PnP – dospělí

- V roce 2010 bylo dospělým vyplaceno celkem cca 276 335 dávek měsíčně.
- Z hlediska pohlaví převažují u příjemců PnP - dospělí ženy, které reprezentují téměř 67% příjemců PnP.
- Z hlediska struktury příjemců PnP dle stupně závislosti je v I. stupni 38%, ve II. stupni 31%, ve III. stupni 20% a ve IV. stupni 11% příjemců.

	PnP 1		PnP 2		PnP 3		PnP 4		Celkem
	Dospělí		Dospělí		Dospělí		Dospělí		
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	
ČR	30 867	75 269	30 236	54 301	19 859	34 038	10 878	20 887	276 335
Praha	2 578	6 956	2 368	4 404	1 208	2 189	623	1 277	21 603
Jihočeský	1 915	4 921	1 931	3 751	1 288	2 490	832	1 606	18 734
Jihomoravský	3 560	8 739	3 474	6 572	2 575	4 425	1 397	2 734	33 476
Karlovarský	646	1 428	652	1 127	440	806	231	511	5 841
Královéhradecký	1 985	4 779	1 644	3 095	1 048	1 885	530	1 038	16 004
Liberecký	1 439	3 443	1 290	2 435	824	1 437	432	827	12 127
Moravskoslezský	3 845	9 185	3 770	6 354	2 489	4 260	1 543	3 182	34 628
Olomoucký	2 175	5 162	2 070	3 346	1 317	2 270	757	1 419	18 516
Pardubický	1 626	3 866	1 529	2 975	1 164	1 890	686	1 094	14 830
Plzeňský	1 506	3 616	1 630	2 852	1 086	1 874	582	1 008	14 154
Středočeský	3 170	8 140	3 091	5 744	1 948	3 119	923	1 713	27 848
Ústecký	2 466	5 369	2 815	4 433	1 748	2 731	816	1 448	21 826
Vysočina	1 763	4 294	1 864	3 170	1 228	2 061	683	1 364	16 427
Zlínský	2 193	5 371	2 108	4 043	1 496	2 601	843	1 666	20 321

- Z hlediska regionálního je nejvyšší absolutní výskyt PnP u dospělých v Moravskoslezském kraji. V indexovaném počtu na 10 000 obyvatel v dané věkové kategorii je pak výskyt PnP – dospělých nejvyšší ve Zlínském kraji, tj. 405 kraji a nejnižší v Praze, tj. 201. Indexovaný počet příjemců PnP za celou ČR je pak 312.

Objem vyplacených prostředků na PnP – dospělí

- V roce 2010 se vyplátilo dospělým celkem 16 353 mil. Kč.
- Z hlediska struktury objemu vyplacených prostředků dle stupně závislosti představuje v I. stupni 15%, ve II. stupni 25%, ve III. stupni 32% a ve IV. stupni 28% objemu vyplacených prostředků.

	PnP 1		PnP 2		PnP 3		PnP 4		Celkem
	Dospělí		Dospělí		Dospělí		Dospělí		
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	
ČR	740 808 000	1 806 456 000	1 451 328 000	2 606 448 000	1 906 464 000	3 267 648 000	1 566 432 000	3 007 728 000	16 353 312 000
Praha	61 872 000	166 944 000	113 664 000	211 392 000	115 968 000	210 144 000	89 712 000	183 888 000	1 153 584 000
Jihočeský	45 960 000	118 104 000	92 688 000	180 048 000	123 648 000	239 040 000	119 808 000	231 264 000	1 150 560 000
Jihomoravský	85 440 000	209 736 000	166 752 000	315 456 000	247 200 000	424 800 000	201 168 000	393 696 000	2 044 248 000
Karlovarský	15 504 000	34 272 000	31 296 000	54 096 000	42 240 000	77 376 000	33 264 000	73 584 000	361 632 000
Královéhradecký	47 640 000	114 696 000	78 912 000	148 560 000	100 608 000	180 960 000	76 320 000	149 472 000	897 168 000
Liberecký	34 536 000	82 632 000	61 920 000	116 880 000	79 104 000	137 952 000	62 208 000	119 088 000	694 320 000
Moravskoslezský	92 280 000	220 440 000	180 960 000	304 992 000	238 944 000	408 960 000	222 192 000	458 208 000	2 126 976 000
Olomoucký	52 200 000	123 888 000	99 360 000	160 608 000	126 432 000	217 920 000	109 008 000	204 336 000	1 093 752 000
Pardubický	39 024 000	92 784 000	73 392 000	142 800 000	111 744 000	181 440 000	98 784 000	157 536 000	897 504 000
Plzeňský	36 144 000	86 784 000	78 240 000	136 896 000	104 256 000	179 904 000	83 808 000	145 152 000	851 184 000
Středočeský	76 080 000	195 360 000	148 368 000	275 712 000	187 008 000	299 424 000	132 912 000	246 672 000	1 561 536 000
Ústecký	59 184 000	128 856 000	135 120 000	212 784 000	167 808 000	262 176 000	117 504 000	208 512 000	1 291 944 000
Vysočina	42 312 000	103 056 000	89 472 000	152 160 000	117 888 000	197 856 000	98 352 000	196 416 000	997 512 000
Zlínský	52 632 000	128 904 000	101 184 000	194 064 000	143 616 000	249 696 000	121 392 000	239 904 000	1 231 392 000

Príspevek na péči dle věku a stupně závislosti

- PnP dle věku sledujeme ve čtyřech základních věkových kategoriích:
  - o Děti do 18 let

- o Dospělí 19 až 65 let
- o Mladší senioři 66 až 75 let
- o Starší senioři 76 let a více
- Z hlediska těchto kategorií je zcela zjevné, že PnP je fakticky seniorskou dávkou. Pro účely lepší přehlednosti byla opět zvolena indexace na 10 000 obyvatel, a to vždy v dané věkové kategorii.

	Index v I. stupni	Index v II. stupni	Index ve III. stupni	Index v IV. stupni	Index celkem
Děti do 18 let	40	25	33	33	131
Dospělí 19 až 65	31	32	22	12	86
Senioři 66 až 75	201	149	84	42	476
Senioři 76 a více	1 033	738	462	277	2 510

Příspěvek na péči dle způsobu použití

Příspěvek na péči dle způsobu použití je sledován v následujících kategoriích:

- A. Jako pečující je uvedena jedna fyzická osoba – osoba blízká
  - B. Jako pečující je uvedena jedna fyzická osoba – jiná osoba
  - C. Jako pečující je uvedena fyzická osoba – více osob
  - D. Jako pečující je uveden jeden registrovaný poskytovatel soc. služeb
  - E. Jako pečující je uveden registrovaný poskytovatel sociálních služeb – více poskytovatelů
  - F. Jako pečující je uvedena kombinace péče fyzické osoby a registrovaného poskytovatele sociálních služeb
- Z hlediska způsobu použití je zcela zjevné, že PnP je využíván především při zajištění péče fyzickou osobou, tj. nejčastěji členem rodiny.
  - U poskytovatelů sociálních služeb je využíván PnP jako zdroj úhrady odebrané péče ve cca 28% případů. Především ve smyslu prosazování sdílené péče je způsob využití PnP v kombinaci neformální péče a profesionálního poskytovatele velmi nízký.
  - Odhadem lze uvést, že z celkového objemu vyplacených PnP (cca 18 mld. Kč) je jako úhrada použito minimálně 5 mld. Kč.

Způsob péče	Celkem	Podíl v procentech
A	156 032	52,76
B	16 760	5,67
C	40 961	13,85
D	52 891	17,88
E	1 032	0,35
F	27 970	9,45
Celkem	295 754	100

- Při zajištění péče fyzickou osobou jsou nejčastějšími pečujícími osobami – dítě osoby vyžadující péči (nikoliv nezletilé), manžel či manželka a rodič. Další významnější skupinou pečující jsou pak zeť/snacha, vnuk/vnučka a jiné osoby. Jejich podíl však nepřekračuje 5%.

V procentech	Podíl v I. stupni	Podíl v II. stupni	Podíl ve III. stupni	Podíl v IV. stupni
Dítě	42	36	29	26
Manžel	13	16	14	11
Rodič	7	11	22	20

- Pokud je péče zajištěna registrovaným poskytovatelem sociálních služeb, je struktura poskytovatelů dle stupně PnP a formy služby následující:

V procentech	Podíl v I. stupni	Podíl v II. stupni	Podíl ve III. stupni	Podíl v IV. stupni
Pobytové	10	14	19	32
Ambulantní	4	3	3	3
Terénní	8	6	5	4

Změny ve výši příspěvku na péči

- Měsíčně obvykle zemře 2 000 až 2 500 osob pobírajících PnP, tj. zhruba 24 000 až 30 000 osob ročně.
- Měsíčně dochází obvykle k 500 až 700 změnám ve výši PnP, a to na základě řízení z titulu individuální žádosti či z moci úřední. Obvykle jde o snížení stupně závislosti, a to přibližně v poměru 3 ku 7, což znamená, že ročně dojde ke snížení PnP ve zhruba 4 000 až 5 800 případech a ke zvýšení ve zhruba 1 800 až 2 500 případech.

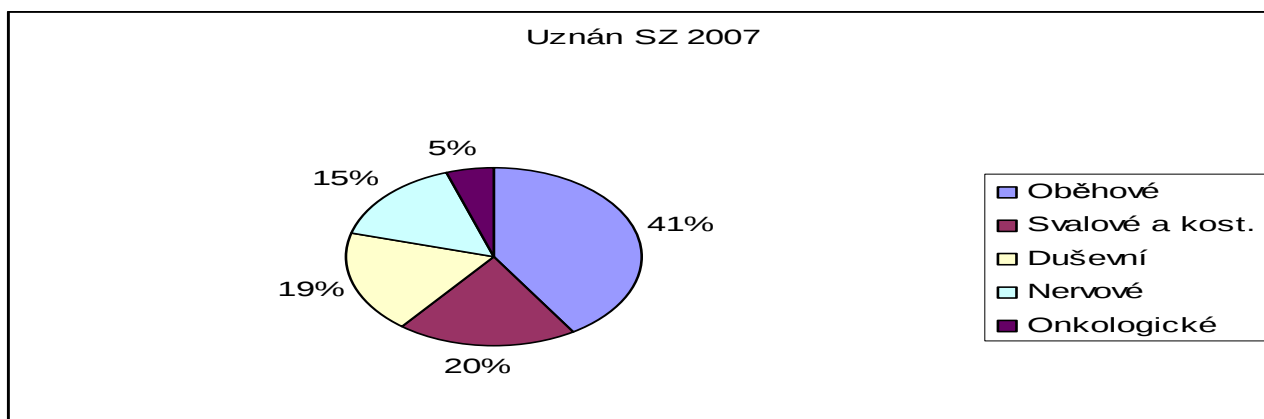
Struktura žadatelů o PnP z pohledu příčiny dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu

Z dat lékařské posudkové služby, programu Posudky, lze také sledovat zdravotní příčiny uznání stupně závislosti. Pro potřeby této analýzy uvádíme data za rok 2007 a následně za rok 2009 v porovnání vývoje v příčině závislosti osoby na pomoci jiné fyzické osoby. V tabulkách je uvedený celkový počet žádostí o posouzení a následně stanovený stupeň závislosti dle druhu zdravotního postižení a procento vyjadřující míru uznaných závislostí z počtu podaných žádostí v dané kategorii. Údaj v posledním řádku tabulky hovoří o celkovém počtu všech diagnóz, oproti kterým byl přiznán stupeň závislosti, nikoli prostý součet vybraných kategorií.

Pod daty v tabulce je dále uvedeno grafické znázornění podílu vybraných diagnóz na uznání závislosti. Z uvedeného porovnání lze vysledovat, že poměr jednotlivých druhů zdravotního postižení se ve sledovaných letech významně nezměnil, oproti roku 2007 lze zaznamenat pokles uznaných závislostí v kategorii oběhových zdravotních postižení oproti onkologickým diagnózám, kde je nepatrné navýšení počtu uznaných závislostí a nepatrné snížení počtu diagnóz nervových a procentní bod nárůstu v okruzích duševních a svalových a kosterních. Okruhy zdravotních postižení jsou uváděny podle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů – 10. revize (zkratka MKN-10). Nervové znamená: kapitola VI – nemoci nervové soustavy

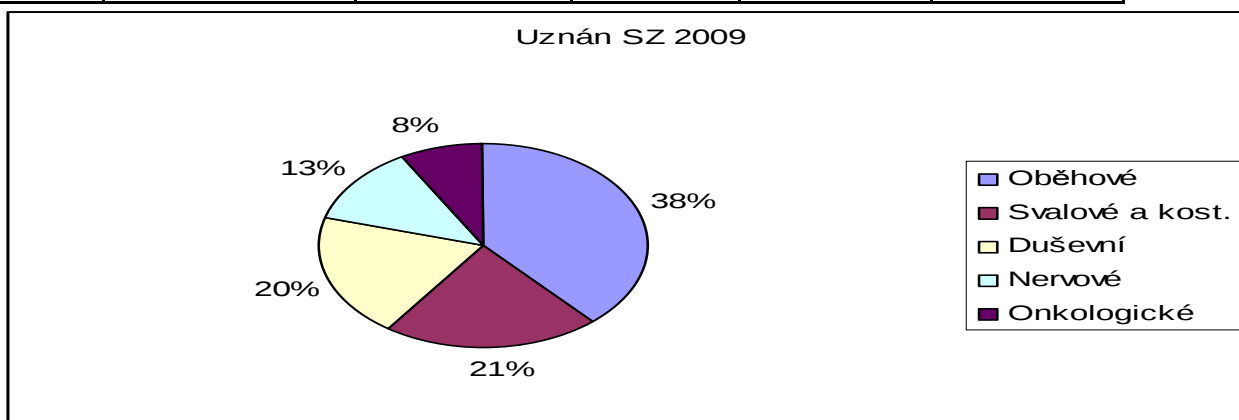
Zdravotní příčiny uznání stupně závislosti v roce 2007

Poř.	Zdrav. postižení	Poč. žádostí	Neuznáno	Uznán SZ	% uznaných
1.	Oběhové	50 337	8 831	41 506	82%
2.	Svalové a kost.	28 956	8 671	20 285	70%
3.	Duševní	21 602	2 404	19 198	89%
4.	Nervové	16 801	1 414	15 387	92%
5.	Onkologické	6 647	1 224	5 423	82%
	Celkem	146 461	29 220	117 241	80%

Zdravotní příčiny uznání stupně závislosti v roce 2009

Poř.	Zdrav. postižení	Poč. žádostí	Neuznáno	Uznán SZ	% uznaných
1.	Oběhové	44 525	5 350	39 175	88%
2.	Svalové a kost.	27 255	5 406	21 849	80%
3.	Duševní	21 921	1 977	19 944	91%
4.	Nervové	13 852	1 026	12 826	93%
5.	Onkologické	9 277	1 085	8 192	88%
	Celkem	141 811	19 896	121 915	86%

Celková bilance financování sociálních služeb

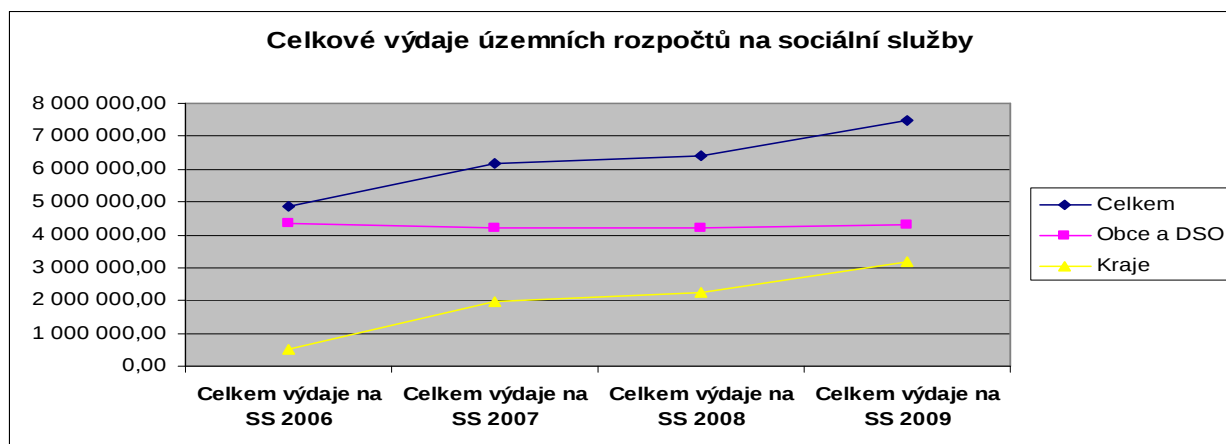
Sociální služby jsou financovány z celé řady zdrojů, přičemž dotace ze státního rozpočtu představují jeden z těch nejvýznamnějších. Podíl jednotlivých zdrojů financování se liší dle skupiny sociální služby, přičemž státní dotace je zásadním zdrojem financování především u služeb sociálního poradenství, v nichž představuje téměř více než 56% podíl všech zdrojů financování. Nejpodstatnějším zdrojem financí je státní dotace i u služeb sociální prevence; u služeb sociální péče jsou nejpodstatnějším finančním zdrojem úhrady od uživatelů služeb.

Zdroje financování	Celkový součet	Celkem v %	služby sociální péče	služby sociální prevence	služby sociálního poradenství
Dotace MPSV 2010	6 657 714 000	29,27%	27,50%	43,49%	56,03%
Příspěvky od úřadů práce	78 026 989	0,34%	0,25%	1,26%	1,11%
Dotace od obcí	589 966 448	2,59%	1,90%	9,37%	8,86%
Příspěvek zřizovatele - obce	1 647 673 022	7,24%	7,77%	1,70%	3,95%

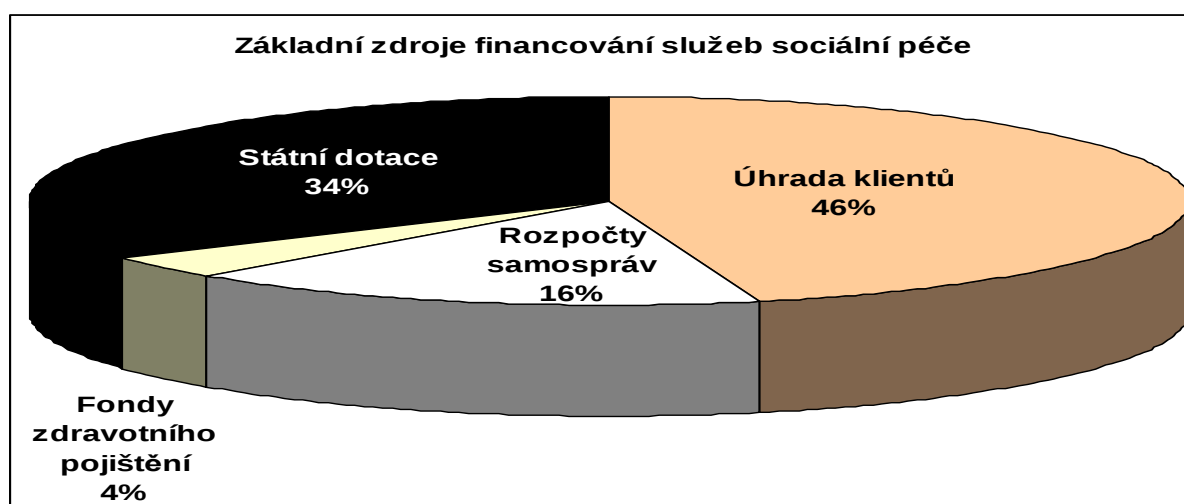
Příspěvek zřizovatele - kraje	1 019 892 383	4,48%	4,71%	1,47%	5,51%
Úhrady od uživatelů (včetně PnP)	10 192 162 329	44,81%	49,13%	4,27%	0,67%
Fondy zdravotních pojišťoven	1 023 975 222	4,50%	4,95%	0,26%	0,14%
Resorty státní správy celkem	156 635 999	0,69%	0,06%	7,35%	4,41%
Dotace od krajů	407 849 291	1,79%	0,93%	10,53%	8,31%
Strukturální fondy	112 772 843	0,50%	0,09%	4,73%	2,82%
Jiné zdroje	860 652 008	3,78%	2,71%	15,57%	8,18%
Celkem	22 747 320 534	100%	100%	100%	100%

Pro systém sociálních služeb, s ohledem na charakter poskytování sociálních služeb ve smyslu zajišťování potřeb občanů na území obce a kraje, jsou důležitým finančním zdrojem také prostředky poskytované z územních rozpočtů samospráv, tj. krajů a obcí. Následující tabulka a graf představuje vývoj ve financování základních druhů sociálních služeb a to v přehledu od roku 2006, kdy ještě nebyl v platnosti o sociálních službách a financování sociálních služeb zajišťovaných příspěvkovými organizacemi krajů a obcí a obcemi či svazky obcí samotnými bylo zajišťováno formou dotací na zřizovatelské funkce a dotací na lůžko prostřednictvím rozpočtové kapitoly Ministerstva financí, až po rok 2009, kdy lze získat relevantní data z podkladů Ministerstva financí ze státního závěrečného účtu za rok 2009. Z níže uvedených údajů vyplývá, že od roku 2006 výdaje na sociální služby z rozpočtů územních samospráv obcí oproti následujícímu roku účinnosti zákona o sociálních službách klesly; ještě v roce 2006 činily 90% celkových výdajů rozpočtů územních samospráv v roce následujícím však činily 68% z celkových výdajů a v roce 2009 pak činily výdaje obcí z celku 57%. V absolutních číslech pak participace obcí na financování sociálních služeb stagnuje. Oproti tomu výdaje na sociální služby z rozpočtů územních samospráv krajů v roce před účinností zákona o sociálních službách činily pouze 10% celkových výdajů rozpočtů územních samospráv, v roce 2007 činily již 32% a v roce loňském představovaly výdaje krajů 43% z celkových výdajů rozpočtů samospráv. V absolutních číslech pak participace krajů na financování sociálních služeb vykazuje dynamiku ve výši vyčleněných prostředků. Největší podíl na financování sociálních služeb z územních rozpočtů pak tvoří služby sociální péče a to v celém sledovaném období. Celkové výdaje na sociální služby pak z rozpočtů územních samospráv od roku 2006 vzrostly ve sledovaném období z 4 868 mil Kč na 7 471 mil Kč v roce 2009, tj. o 53%.

Rok	Výdaje územních rozpočtů	Celkem	Obce a DSO	Kraje
2006	Služby sociální péče	4 677 474	4 205 860	471 614
	Služby sociální prevence	182 031	151 225	30 806
	Sociální poradenství	8 226	5 231	2 995
2007	Služby sociální péče	5 597 331	3 737 056	1 860 275
	Služby sociální prevence	493 468	400 874	92 594
	Sociální poradenství	68 974	55 484	13 490
2008	Služby sociální péče	5 803 082	3 703 184	2 099 898
	Služby sociální prevence	537 479	419 017	118 462
	Sociální poradenství	87 819	67 747	20 072
2009	Služby sociální péče	6 487 793	3 809 432	2 676 242
	Služby sociální prevence	914 579	429 614	484 546
	Sociální poradenství	68 939	50 107	18 832

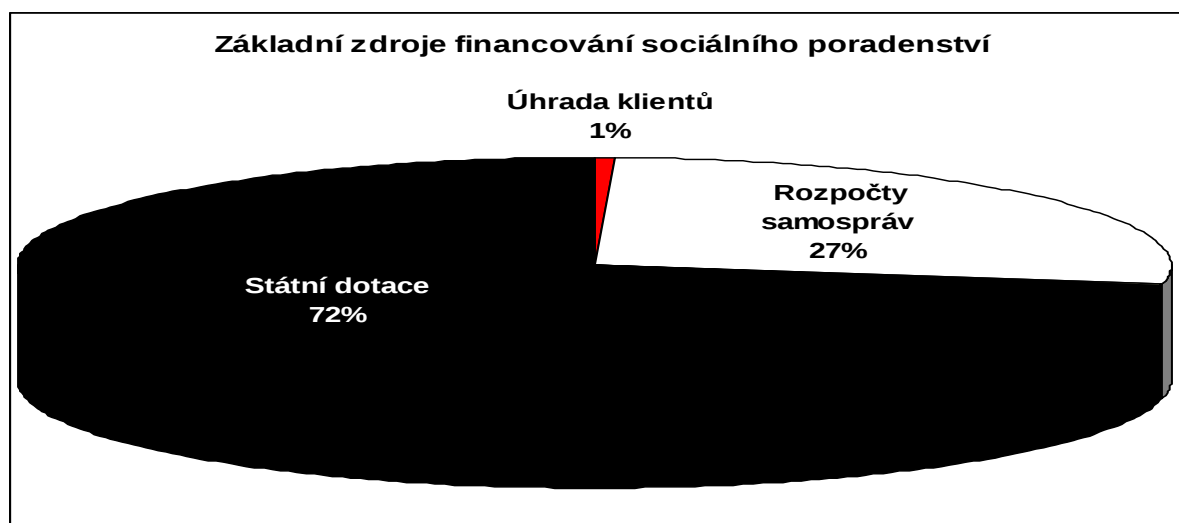

Základní zdroje financování služeb sociální péče

Z grafu je patrné, že úhrady klientů jsou majoritním zdrojem financování služeb sociální péče. Cílem je nadále zvyšovat podíl tohoto zdroje financování. Finanční intervence veřejných rozpočtů se zaměří především na vyrovnávání specifických podmínek při poskytování sociálních služeb, které jsou dány především individuálními potřebami klientů a případně také strukturálními problémy v regionech. Dotace z veřejných rozpočtů mají dále napomáhat v rozvoji sociálních služeb z hlediska územní dostupnosti a kvality jejich poskytování.

Základní zdroje financování sociálního poradenství

Ve službách sociálního poradenství je zásadním zdrojem financování státní rozpočet. Postupně by mělo dojít k decentralizaci financování na úroveň regionů a obcí. Sociální poradenství je pro klienty poskytováno bezúplatně. Úhrada klientů je zde uvedena pouze jako symbolická úhrada za půjčování kompenzačních pomůcek pro osoby se zdravotním postižením.

Základní zdroje financování služeb sociální prevence

Ve službách sociální prevence jsou úhrady klientů spíše metodou práce s klienty (azylové domy, noclehárny), tj. úhrada má spíše terapeutický charakter. Stejně jako u sociálního poradenství by mělo dojít k postupné decentralizaci financování ze státního rozpočtu směrem k rozpočtům regionů a obcí.

Pracovníci v sociálních službách

V sociálních službách vykonávají odbornou činnost:

- sociální pracovníci,
- pracovníci v sociálních službách,
- zdravotničtí pracovníci,
- pedagogičtí pracovníci,
- manželští a rodinní poradci a
- další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby.

Počet pracovníků (celé úvazky) v letech 2008 až 2010

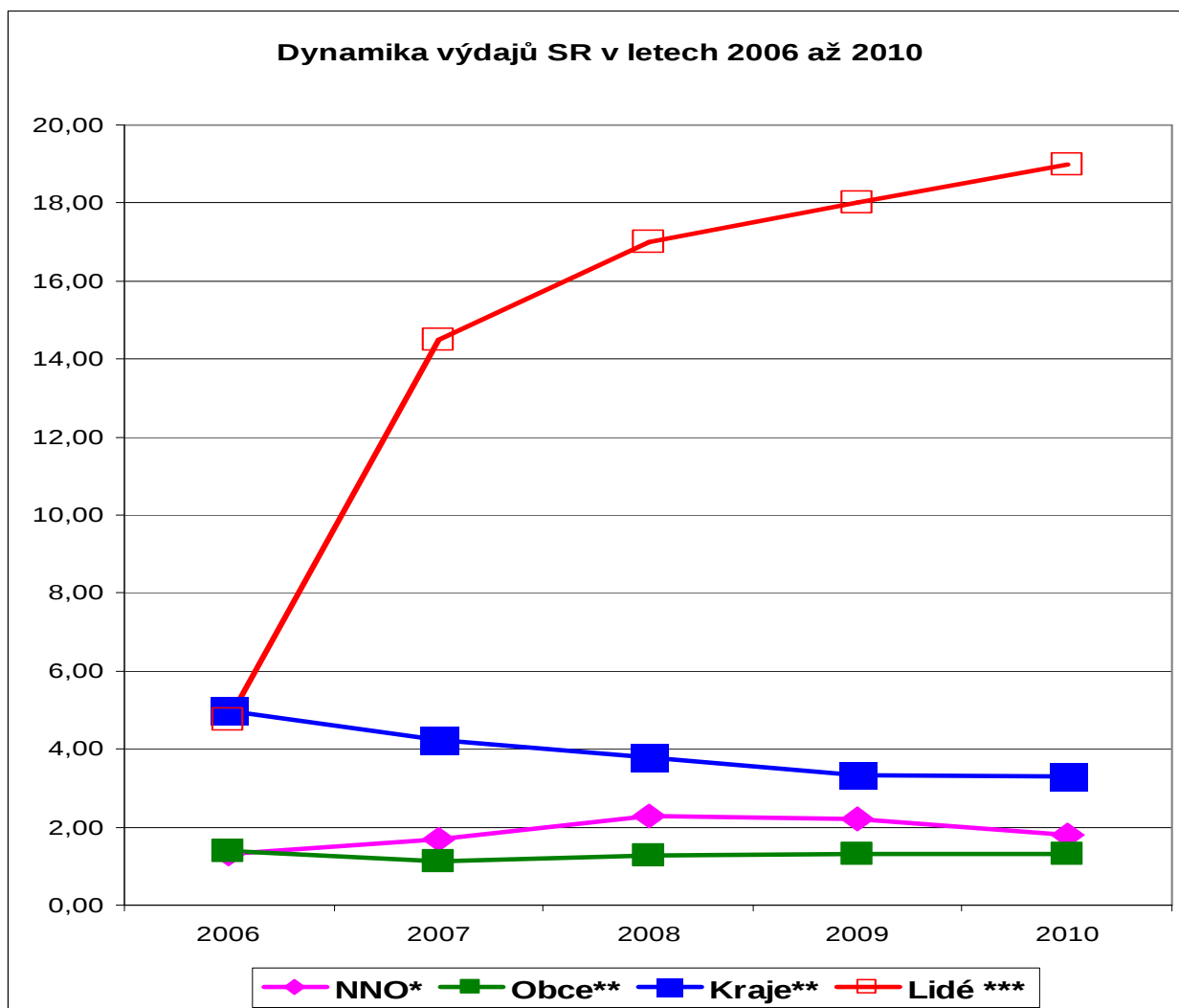
rok	2008	2009	2010
zaměstnanci (celé úvazky)	54 652,63	59 557,47	55 986,41

V sociálních službách z hlediska struktury pracovníků jednoznačně dominuje kategorie „pracovníci v sociálních službách“ – 46%, následuje kategorie tzv. „ostatních pracovníků“, což jsou především provozně technické profese a vedoucí pracovníci – 31%. Zdravotničtí pracovníci reprezentují 13% a sociální pracovníci pak 7,5%.

Z hlediska zastoupení pracovníků podle druhů služeb dominují pobytové služby sociální péče, tj. 65%. Dalším druhem sociální služby s výrazným zastoupením je pečovatelská služba, která zaměstnává 11% z celkového počtu pracovníků v sociálních službách. Ostatní druhy služeb pak reprezentují podíly v řádu jednotek procent.

Prostředky na sociální služby ze státního rozpočtu (dotace a příspěvek na péči)

	2006	2007	2008	2009	2010	Index 2010/2006
NNO*	1,32	1,70	2,28	2,22	1,80	136,36%
Obce**	1,39	1,12	1,29	1,32	1,30	93,53%
Kraje**	5,00	4,24	3,77	3,35	3,30	66,00%
Lidé ***	4,77	14,50	17,00	18,00	19,00	398,32%
Celkem	12,48	21,56	24,34	24,89	25,40	203,53%

*NNO - převážně poskytují služby prevence a poradenství

**Obce se podílejí především na terénních a ambulantních službách sociální péče

**Kraje se podílejí především na pobytových službách sociální péče

***Lidé, tj. příspěvek na péči (do roku 2006 – zvýšení důchodu pro bezmocnost a příspěvek při péči o blízkou osobu)

Současný způsob zajištění posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu Lékařskou posudkovou službou

Posuzování stupně závislosti se nyní provádí prostřednictvím hodnocení funkčního dopadu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu na schopnost zvládat zákonem vymezené úkony. V současném systému podle § 9 odst. 1 a 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, se vyhodnocuje schopnost zvládnout 18 úkonů péče o vlastní osobu a 18 úkonů soběstačnosti. Jde o úkony, z nichž každý obsahuje několik činností vymezených v příloze č. 1 vyhlášky č. 505/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Výsledkem je, že v rámci těchto jednotlivých 36 úkonů se hodnotí celkem 129 činností – 71 činností v rámci úkonů péče o vlastní osobu a 58 činností v rámci úkonů soběstačnosti.

Cílem změn je posílit proklientské přístupy, zefektivnit provádění systému, zachovat posuzování skutečností, rozhodných pro nezávislý život jednotlivce a vytvořit prostor pro

jednání s posuzovanou osobou za účelem individualizace a zpřesnění posudkových výstupů. Současně je cílem umožnit i další využití posudku pro účely dávek pro osoby se zdravotním postižením a tím zvýšit jejich „sociální komfort“. Žadatelé o dávky sociálního zabezpečení se pak nebudou muset opakovaně podrobovat zjištění a posouzení svého zdravotního stavu. Určitým problémem současného stavu posuzování stupně závislosti je nekompatibilita podkladových nálezů ošetřujících lékařů. Právní úprava posuzování stupně závislosti staví na podrobném hodnocení řady aktivit a participací ze systému MKF/ICF (Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví), ale ošetřující lékaři, kteří zpracovávají podklady pro posouzení zdravotního stavu, si tento systém zatím neosvojili a nepoužívají jej (ač byla klasifikace MKF/ICF zavedena Sdělením Českého statistického úřadu od 1. 7. 2010 jako paralelní klasifikace k dosavadní Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN/ICD)).

Za stávající situace se jediným vhodným nástrojem ke zkvalitnění systému pro posuzované osoby a ke snížení administrativní zátěže uživatelů příspěvku na péči a dávek sociálního zabezpečení změna posuzování stupně závislosti. Navržené řešení umožní zároveň víceúčelové využití posudku o stupni závislosti i pro systém dávek pro osoby se zdravotním postižením a přispěje k zajištění optimalizace činnosti lékařské posudkové služby (dále jen „LPS“), zefektivnění posudkových procesů, při zachování stability systémů a kontinuity dávkových řešení.

Identifikace cílů, kterých má být dosaženo

Předkládaný návrh obsahuje tři hlavní oblasti, ve kterých je možné identifikovat dílčí cíle, které pak ve vzájemné synergii mají zajistit zvýšení efektivity a hospodárnosti systému sociálních služeb a dalších způsobů zajištění péče, tj. péče poskytované především fyzickými osobami, které nejsou registrovanými poskytovateli sociálních služeb.

Hlavními oblastmi úpravy jsou:

- I. Účel příspěvku na péči a způsob výplaty příspěvku na péči
- II. Financování sociálních služeb ze státního rozpočtu, územních rozpočtů a soukromých zdrojů fyzických osob
- III. Posuzování stupně závislosti osob na pomoci jiné osoby

Cíl v oblasti I.:

Zajistit účelovost použití příspěvku na péči pouze ve vztahu k nákladům na zajištění péče a současně aplikovat takový způsob výplaty, který princip účelovosti umožní.

Cíl v oblasti II.:

Vytvořit podmínky pro odpovídající participaci státního rozpočtu, územních rozpočtů a soukromých zdrojů fyzických osob na financování poskytované péče prostřednictvím registrovaných sociálních služeb.

Cíl v oblasti III.:

Zajistit zpřehlednění posuzování stupně závislosti na bázi transformace stávajících 36 úkonů do 10 ucelených a věcně souvisejících oblastí každodenního života - základních životních potřeb. Tím se posudkový systém, založený nyní na hodnocení 36 úkonů a 129 činností

podstatně zjednoduší. Přitom se zachovává ucelený pohled na každodenní běžné životní aktivity, nutné pro sociální začlenění.

Identifikace rizik spojených s nečinností

Pokud by nedošlo k realizaci navržených opatření, došlo by zejména z pohledu systému sociálních služeb a zajištění neformální péče k dalšímu prohlubování nesouladu mezi objemem vynaložených prostředků a efektivitou poskytované péče. Tento trend by ve svém důsledku znamenal snížení příležitostí pro osoby, které potřebují pomoc jiných, začlenit se do společnosti a žít důstojným způsobem života.

2. Návrh variant řešení, vyhodnocení nákladů a přínosů

Návrh možných řešení

Níže uváděné návrhy variant řešení se vztahují k výše identifikovaným cílům, včetně varianty zachovávající stávající stav, tj. Varianta 0. U návrhů je taktéž uváděn výčet dotčených subjektů, a identifikace nákladů a přínosů.

Varianty řešení jsou členěny do třech základních identifikovaných cílů.

I. Zajistit účelovost použití příspěvku na péči pouze ve vztahu k nákladům na zajištění péče a současně aplikovat takový způsob výplaty, který princip účelovosti umožní.

Varianta 0: Zachování současné právní úpravy

Zachování současné právní úpravy sice umožňuje uplatňovat základní principy v oblasti využití příspěvku na péči, ovšem nástroje k jejich prosazení jsou formulovány příliš obecně. Lidé, kteří objektivně vyžadují v péči o vlastní osobu a v soběstačnosti pomoc jiné osoby dávku získají, ale její využití je častokrát nesprávné a veřejné prostředky takto vyplacené se míjejí účinkem.

V současné právní úpravě oprávněné osoby sice určují a identifikují poskytovatele péče, ovšem následně, vyjma výběru pobytové služby sociální péče, není možné identifikovat jaký rozsah péče je následně poskytnut a za jakou úhradu. Úhrady za poskytnutou péči tak není možné sledovat, což v konečném důsledku také znemožňuje prosazovat principy sdílení péče mezi neformálními poskytovateli péče a registrovanými poskytovateli sociálních služeb.

Další problematickou otázkou je postavení neformálně pečujících osob ve srovnání se statutem registrovaných poskytovatelů sociálních služeb. Neformální poskytovatelé péče jsou natolik chráněni mnohými instrumenty sociální ochrany (popsáno výše), což fakticky umožňuje těmto poskytovatelům péče izolovat se od jiných možností zajištění péče a současně odklonit se od zapojení do běžných společenských systémů, a to především od zapojení se na trhu práce. Registrovaní poskytovatelé sociálních služeb jsou jednak vystaveni povinností vyplývajícím ze zákona o sociálních službách a dalších předpisů a na druhou stranu jsou v postavení, kdy musí obtížně vyjednávat o výši úhrady za poskytnutou péči, která je v mnoha případech odmítána právě z důvodu nutnosti transparentně náklady péče hradit.

Stávající právní úprava také nadbytečně dubluje zajištění péče o děti se zdravotním postižením ve věku od 3 do 7 let, respektive až do věku 15 let. Souběh příspěvku na péči a rodičovského příspěvku je jednak příliš komplikovaným řešením z hlediska konceptu dávkových systémů a jednak je nesourody z hlediska systému posouzení potřeb dětí, protože jsou aplikovány dva rozdílné způsoby posouzení potřeb.

Výhody	Nevýhody
Velmi vysoký akcent na volné rozhodování oprávněných osob o způsobu využití příspěvku.	Rozsah poskytnuté péče a úhradu za ni není možné komparovat. Není možné směřovat odpovídající finanční prostředky k poskytovatelům péče.
	Příjemci příspěvku na péči v mnoha případech vnímají nesprávně účel dávky. Příspěvek na péči považují za odškodnění za jejich zdravotní stav a zvýšení příjmu.
	Existence dvojího přístupu k posouzení potřeb dětí se zdravotním postižením a z toho vyplývající komplikovaný a nepřehledný způsob saturace potřeb z hlediska dávek.
	Stávající systém neumožňuje prosazovat principy sdílení péče s využitím kapacit neformálně pečujících a registrovaných poskytovatelů sociálních služeb s cílem efektivního zajištění potřeb osob.
	Ve stávajících podmínkách nedošlo k propojení výdajů dotačních a výdajů alokovaných do příspěvku na péči, a to především v terénních a ambulantních službách.

Varianta I: Provedení opatření směřujících k vyšší efektivitě péče s účinností od 1. ledna 2012

K naplnění stanoveného cíle se navrhuje provést několik vzájemně provázaných opatření. Jedná se o následující okruhy opatření:

- Vymezuje se v souvislosti s novým modelem posouzení potřeb osob (viz cíl III) přesněji účel příspěvku na péči tak, že dávka je určena výhradně k zajištění péče, která napomáhá naplňovat zjištěné životní potřeby.
- Jednoznačně musí být oprávněnou osobou stanoveno, kdo a v jakém rozsahu poskytuje péči s tím, že je současně stanoveno jaký podíl z příspěvku na péči je určen pro stanovené poskytovatele péče, a to bez ohledu na to jaký statut mají.
- Příspěvek na péči již není vyplácen peněžní formou oprávněné osobě, ale je dle určení poskytovatelů péče transferován přímo jim. Vypořádání a vyúčtování rozsahu péče mezi poskytovatelem péče a oprávněnou osobou je provedeno měsíčně v individuálním režimu. Je tak zajištěno, že úhrada za péči a rozsah péče je komparovatelný a současně jsou transparentně identifikovány vztahy mezi poskytovateli péče a oprávněnými osobami. Kompetence oprávněné osoby spočívá v určení poskytovatele péče a objemu úhrady za péči, která mu přináleží. Pokud se není oprávněná osoba schopna z objektivních důvodů této kompetence zhostit, upravuje se systém zmocnění jiné osoby.
- Zavádí se institut asistenta sociální péče, tj. jiné, než blízké osoby, která není registrovaným poskytovatelem sociálních služeb. Tato pečující osoba poskytuje legitimním způsobem potřebnou péči a současně je možné rozsah a kvalitu péče kontrolovat.
- Pro neformálně pečující osoby o děti se zdravotním postižením se navrhuje zachovat soubor ochranných prvků, tj. těch, které umožňují komplexní zajištění péče bez toho, aby pečující osoby byly znevýhodněny v rámci zajištění ochrany z titulu účasti na trhu práce, sociálního a zdravotního pojištění.
- Pro neformálně pečující osoby o dospělé osoby se navrhuje omezit soubor ochranných prvků uvedených výše, a to především z důvodu prosazení principu sdílené péče a posílení pečujících v zapojení se na trhu práce tak, aby doba, kdy pečují na ně nedolehla jak po stránce příjmové po dobu péče tak i následně v rámci systému důchodového zabezpečení.

- Navrhuje se zabezpečit potřeby dětí se zdravotním postižením jednotným způsobem, tj. tak, aby po dovršení 3 roku věku, byly zabezpečeny jedním dávkovým transferem – příspěvkem na péči. Pro tyto účely se navrhuje upravit výši příspěvku na péči odlišně pro děti ve věku od 3 do 7 let a děti ve věku od 7 do 18 let.

Výhody	Nevýhody
Přesněji stanovený účel příspěvku na péči umožní jednoznačnost provádění kontroly využívání příspěvku.	Nutnost uskutečnění osvětové a informační kampaně, která osvětlí nové principy nakládání s příspěvkem na péči, což přinese výdaje ze státního rozpočtu v rozsahu cca 5 až 10 mil. Kč.
Finanční prostředky příspěvku na péči budou směřovány výhradně za poskytovateli péče a nebudou využívány k zajištění zcela odlišných potřeb.	Nutnost úpravy stávajících IS ministerstva tak, aby vyhovovaly nově navrženým metodám výplaty příspěvku na péči.
Neformálně pečující osoby o děti budou i nadále chráněny souborem prvků sociální ochrany tak, aby byl především maximálně zajištěn přirozený vztah mezi členy rodiny.	Nutnost aplikace relativně dlouhých přechodných ustanovení tak, aby došlo k ujednacení a naplnění všech nově navrhovaných instrumentů.
Neformálně pečující osoby o dospělé budou moci více využívat principu sdílené péče a tím se vytvoří podmínky pro jejich standardní angažovanost v běžných společenských systémech, a to především na trhu práce.	
Registrovaní poskytovatelé sociálních služeb budou moci efektivněji nabízet své služby a budou mít možnost zcela transparentně zúčtovat úhrady za poskytnutou péči.	
Dojde ke zjednodušení zabezpečení potřeb dětí se zdravotním postižením ve věku mezi 3 a 7 rokem, přičemž bude zachován rozsah podpory ze strany státu.	
Bude transparentně upraveno postavení neformálně pečujících jiných osob.	

Varianta II: Provedení opatření směřujících k vyšší efektivitě péče s účinností od 1. 1. 2013

V rámci této varianty budou provedena všechna opatření uvedená ve variantě I, ale s o rok pozdější účinností. Tato varianta sice naplní základní cíle a principy řešení, ovšem přinese zbytečný odklad, který prohloubí setrvačnost v současné době identifikovaných nepříznivých trendů v systému zajištění péče. Došlo by tak k nepříjemnému prodlužování doby, kdy současný nevyhovující stav značně zatěžuje především výdajovou stránku státního rozpočtu bez toho, aby tyto výdaje přinášely žádoucí efektivitu.

Výhody	Nevýhody
Možnost delšího působení na aktéry systému prostřednictvím osvětové a informační kampaně a prodloužení doby pro přípravu aplikačních nástrojů, především informačních systémů.	Prodloužení dosavadního nepříjemného stavu, kdy výdaje státního rozpočtu nejsou efektivně využívány k zajištění péče. Prodloužení nepříznivé situace registrovaných poskytovatelů sociálních služeb, pro které je stávající systém limitující z hlediska možností nabízet své služby, což opět přináší výdaje veřejných rozpočtů (dotace a příspěvky) z titulu udržení sítě služeb z důvodu nutnosti nahrazovat úhrady klientů služeb dotačními tituly.

Dotčené subjekty

- o Orgány centrální veřejné správy, tj. Ministerstvo práce a sociálních věcí, ÚP, ČSSZ a částečně také Ministerstvo financí – státní rozpočet, finanční kontrola, náklady na úpravu informačních systémů
- o Oprávněné osoby, tj. příjemci příspěvku na péči – dodržování účelu příspěvku na péči, tj. správná volba způsobu zajištění péče, dodržování povinností v komunikaci se správními orgány
- o Pečující prostředí, tj. poskytovatelé sociálních služeb nebo pečující osoby blízké a jiné osoby - dodržování účelu příspěvku na péči, tj. správná volba způsobu zajištění péče, dodržování povinností v komunikaci se správními orgány a poskytovateli sociálních služeb

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady (jedná se o odhadované celkové náklady, nikoli o nové dopady)

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	19 až 20 mld. ve vypláceném příspěvku na péči. 6 mld. Kč v rámci dotace za státního rozpočtu na zajištění základních činností při poskytování sociálních služeb. 5 až 6 mld. Kč v rámci transferů z územních rozpočtů na zajištění sítě sociálních služeb v území. Náklady v řádu mld. Kč v rámci ochrany pečujících osob – platba zdravotního pojištění, náhradní doba v rámci důchodového pojištění. 0,6 mld. Kč ročně v nákladech správních orgánů při zajištění předmětné agendy	Nejsou nové náklady.
Var I	19 až 20 mld. Kč ročně ve vypláceném příspěvku na péči. 3 mld. Kč v rámci dotace za státního rozpočtu na zajištění základních činností při poskytování sociálních služeb. 0,6 mld. Kč ročně v nákladech správních orgánů při zajištění předmětné agendy. Snížení nákladů v rámci ochrany pečujících osob v řádu až mld. Kč – platba zdravotního pojištění, náhradní doba v rámci důchodového pojištění.	Nejsou nové náklady, naopak možnost efektivnějšího zajištění péče.
Var II	Až od roku 2013. 19 až 20 mld. Kč ročně ve vypláceném příspěvku na péči. 3 mld. Kč v rámci dotace za státního rozpočtu na zajištění základních činností při poskytování sociálních služeb. 0,6 mld. Kč ročně v nákladech správních orgánů při zajištění předmětné agendy. Snížení nákladů v rámci ochrany pečujících osob v řádu až mld. Kč – platba zdravotního pojištění, náhradní doba v rámci důchodového pojištění.	Až od roku 2013. Nejsou nové náklady, naopak možnost efektivnějšího zajištění péče.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou - další prohlubování neefektivních a nehospodárných trendů v systému zajištění péče.	Negativní přínosy - možnost využívat dávku na jiný účel, než stanovuje zákon.
Var I	Zajištění využití příspěvku v síti sociálních služeb. Snížení nemandatorních výdajů státního rozpočtu. Zvýšení efektivity vynakládaných prostředků při zachování stávajícího objemu.	Zvýšení možnosti zajištění péče nejvhodnějším způsobem z hlediska sdílení rozsahu péče mezi neformálním prostředím a poskytovateli sociálních služeb
Var II	Stejně jako u varianty I ovšem s posunem o jeden rok.	Stejně jako u varianty I ovšem s posunem o jeden rok.

II. Vytvořit podmínky pro odpovídající participaci státního rozpočtu, územních rozpočtů a soukromých zdrojů fyzických osob na financování poskytované péče prostřednictvím registrovaných sociálních služeb.

Varianta 0: Zachování současné právní úpravy

Zachování současné právní úpravy vytváří prostředí pro netransparentní a nevyrovnaný způsob dofinancování sociálních služeb z veřejných rozpočtů a ze soukromých zdrojů klientů sociálních služeb a osob jim povinných výživou. Z důvodu nemožnosti vyžadovat vyrovnanou spoluúcast územních rozpočtů a soukromých zdrojů na zajištění nákladů péče pak dochází k diskriminujícím postupům v určování výše státní dotace.

Fakticky je udržován systém, který umožňuje poskytovat nižší dotaci těm poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou úspěšní v zajištění jiných zdrojů, než je státní dotace a současně tak dochází k regionálním rozdílům a diskriminaci regionů a obcí, které ze svých rozpočtů vynakládají na sociální služby více ve srovnání s jinými.

Souhrnně lze konstatovat, že objem dotací pak zvýhodňuje ty regiony a obce, které ze svých rozpočtů neuvolňují odpovídající prostředky na zajištění služeb, které reagují na potřeby obyvatel. Současně dochází k diskriminaci poskytovatelů služeb, kteří vlastní aktivitou získávají odpovídající prostředky na zajištění péče od klientů služeb a osob k nim povinných výživou.

Výhody	Nevýhody
Nejsou.	Systém poskytování dotací znevýhodňuje poskytovatele služeb, kteří zabezpečují služby efektivními metodami.
	Systém poskytování dotací znevýhodňuje správce územních rozpočtů, kteří ve svých výdajích zohledňují odpovídajícím způsobem potřeby obyvatel v území.
	Není kladen důraz na odpovědnost osob povinných výživou vůči lidem, kteří vyžadují péči.
	Státní dotace nahrazuje odpovědnost správců územních rozpočtů a osob povinných výživou.
	Síť sociálních služeb je utvářena systémem dotací a nikoliv faktickou bilancí nabídky a poptávky.

Varianta I: Provedení opatření směřujících k vyšší efektivitě výdajů veřejných rozpočtů od 1. ledna 2012

K naplnění stanoveného cíle se navrhuje provést několik vzájemně provázaných opatření. Jedná se o následující okruhy opatření:

- Navrhuje se zavést princip možnosti poskytnutí státní účelové dotace za podmínky povinné spoluúčasti územních rozpočtů ve výši 20% z celkového objemu poskytnutých prostředků z veřejných rozpočtů.
- Navrhuje se kontrolní mechanismus s danou sankcí, který při vypořádání poskytnuté dotace kraji se státním rozpočtem a nedodržení zákonného podílu stanoví sankci snížení dotace danému kraji o výši nedodržného podílu. Vymahatelnost nesmí být uplatněna u poskytovatelů sociálních služeb v kraji, vůči němuž je sankce uplatněna, ale pouze u tohoto kraje.
- Navrhuje se odstranění regulace zůstatku z příjmu osob po úhradě za poskytnuté „hotelové služby“ v pobytových zařízeních služeb a sociální péče.

Výhody	Nevýhody
Podmínka povinné spoluúčasti na úhradě nákladů odpovídající síť sociálních služeb vyrovná dostupnost sociálních služeb v rámci celého území ČR. Správci územních rozpočtů budou nuceni zabývat se uspokojením potřeb obyvatel v jejich území. Dojde ke zvýšení efektivitě poskytování sociálních služeb založené na principu podpory těch služeb, které opravdu reagují na potřeby osob.	Dojde k zániku či utlumení služeb, které nejsou v přímé úměře potřebné k potřebám obyvatel v území.
Odstranění regulace zůstatku z příjmů osob v pobytových službách sociální péče zvýší tlak na spoluúčast osob povinných výživou. Současně bude možné snížit kofinancování těchto činností ze státního rozpočtu, tj. dotace na zajištění stravy a pobytu.	Nutnost vytvoření dotačního schématu, který vyrovnává specifické finanční možnosti klientů sociálních služeb, tj. dotace bude i nadále poskytována ovšem na principu „vyrovnávací platby“ za klienty, kteří z objektivních příčin nemohou služby hradit.

Varianta II: Provedení opatření směřujících k vyšší efektivitě výdajů veřejných rozpočtů od 1. ledna 2013

V rámci této varianty budou provedena všechna opatření uvedená ve variantě I, ale s o rok pozdější účinností. Tato varianta sice naplní základní cíle a principy řešení, ovšem přinese zbytečný odklad, který prohloubí setrvačnost v současné době identifikovaných nepříznivých trendů v systému zajištění péče. Došlo by tak k nepřijatelnému prodlužování doby, kdy současný nevyhovující stav značně zatěžuje především výdajovou stránku státního rozpočtu bez toho, aby tyto výdaje přinášely žádoucí efektivitu.

Výhody	Nevýhody
Možnost delšího působení na aktéry systému prostřednictvím osvětové a informační kampaně a prodloužení doby pro přípravu aplikačních nástrojů, především informačních systémů.	Prodloužení dosavadního nepřijatelného stavu, kdy výdaje státního rozpočtu nejsou efektivně využívány k zajištění péče. Prodloužení nepříznivé situace registrovaných poskytovatelů sociálních služeb, pro které je stávající systém limitující z hlediska možností nabízet své služby, což opět přináší výdaje veřejných rozpočtů (dotace a příspěvky) z titulu udržení sítě služeb z důvodu nutnosti nahrazovat úhrady klientů služeb dotačními tituly.

Dotčené subjekty

- o Orgány centrální veřejné správy, tj. Ministerstvo práce a sociálních věcí – dotace na sociální služby
- o Obce a kraje – dotace a příspěvky na zajištění sítě sociálních služeb
- o Poskytovatelé sociálních služeb – regulace úhrad za poskytnuté služby
- o Klienti sociálních služeb a osoby k nim povinné výživou – spoluúčast na úhradě nákladů za poskytnuté služby

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady (jedná se o odhadované celkové náklady, nikoli o nové dopady)

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	6 mld. Kč ze státního rozpočtu 5 až 6 mld. z územních rozpočtů	6 mld. Kč
Var I	3 mld. Kč ze státního rozpočtu 5 až 6 mld. z územních rozpočtů – za předpokladu vyrovnání spoluúčasti	Cca 1 až 2 mld. Kč – spoluúčast především osob povinných výživou.
Var II	Stejně jako varianta I ovšem s účinností od roku 2013	Stejně jako varianta I ovšem s účinností od roku 2013

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou	Nejsou
Var I	Snížení objemu vynakládaných dotačních prostředků za státního rozpočtu o 3 mld. Kč Vyrovnání výdajů územních rozpočtů.	Zvýšení kvality a efektivity poskytovaných sociálních služeb.
Var II	Stejně jako u varianty I ovšem s odkladem do roku 2013.	Stejně jako u varianty I ovšem s odkladem do roku 2013.

- III. Zajistit zpřehlednění posuzování stupně závislosti na bázi transformace stávajících 36 úkonů do 10 ucelených a věcně souvisejících oblastí každodenního života - základních životních potřeb. Tím se posudkový systém, založený nyní na hodnocení 36 úkonů a 129 činností podstatně zjednoduší. Přitom se zachovává ucelený pohled na každodenní běžné životní aktivity, nutné pro sociální začlenění.**

Podstatou návrhu, zajišťujícího optimalizaci činnosti lékařské posudkové služby (dále jen „LPS“) a snížení administrativní zátěže pro uživatele dávek je zpřehlednění posuzování stupně závislosti na základě transformace stávajících 36 úkonů do 10 ucelených a věcně souvisejících oblastí každodenního života - základních životních potřeb. Do základních životních potřeb se de facto v obecné rovině promítají všechny dosavadní úkony. Tím se posudkový systém, založený nyní na hodnocení 36 úkonů a 129 činností, podstatně zjednodušuje. Přitom se zachovává ucelený pohled na každodenní běžné životní aktivity nutné pro sociální začlenění, včetně hodnocení funkčních schopností, aktivit a participací dle MKF/ICF. Změna s sebou nese zároveň nutnost nového vymezení stupňů závislosti. Pokud se mění posudkově rozhodné skutečnosti a zásadním způsobem snižuje jejich počet, je nutno upravit i věcné a právní vymezení jednotlivých stupňů závislosti vazbou na základní životní

potřeby i počty jejich nezvládání jako podmínku uznání příslušného stupně závislosti. I nadále se zachovává diferenciací posuzování podle věkových kategorií a vyjadřují se odlišnosti posudkových přístupů při posuzování stupně závislosti u dětí. Současně se upravují posudkové postupy související s citovanými změnami.

Zjednodušení posuzování stupně závislosti přispěje ke zkvalitnění systému pro posuzované osoby, snížení administrativní zátěže uživatelů příspěvku na péči a dávek sociálního zabezpečení a současně i k zvýšení efektivity a kvality činnosti LPS, při zachování stability systémů a kontinuity dávkových řešení. Návrh si klade za cíl odstranit problémy věcné povahy a umožnit víceúčelové využití posudku pro účely agregace dávek pro osoby se zdravotním postižením.

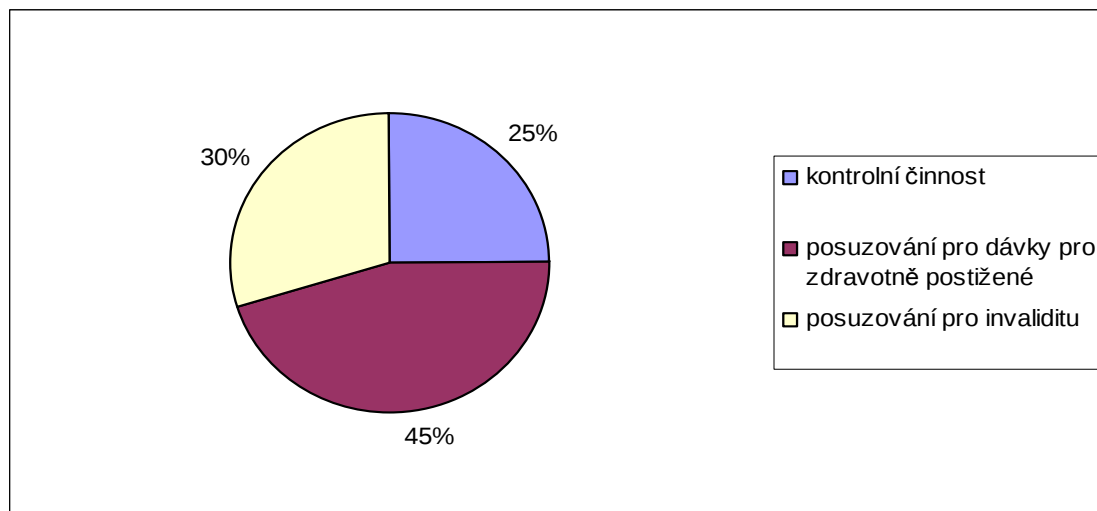
Uvedeného cílového stavu se navrhuje dosáhnout právní úpravou – novelou zákona o sociálních službách - zaměřenou na změny posuzování stupně závislosti.

Varianta 0: ponechání stávajícího stavu beze změny

Podle nulové varianty by nebyla přijímána žádná opatření legislativní povahy. Současný právní stav se nezmění. Stávající řešení neumožní snížit množství podávaných posudků pro účely „nepojistných“ dávek sociální ochrany, další využití posudku pro účely dávek pro osoby se zdravotním postižením, ani odstranění sociálního dyskomfortu posuzovaných osob z důvodu nutnosti opakovaného posuzování jejich zdravotního stavu.

Podíl jednotlivých posudkových agend na činnosti prvoinstanční lékařské posudkové služby v letech 2009 -2010 uvádí následující graf č.1.

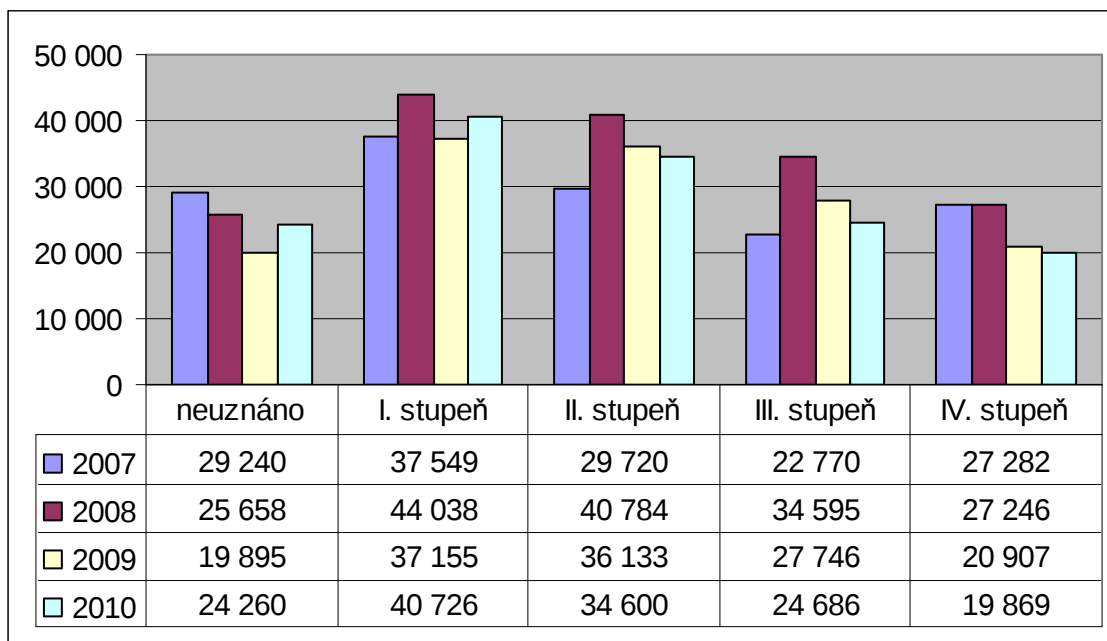
Graf č. 1: Podíl jednotlivých posudkových agend na činnosti prvoinstanční lékařské posudkové služby v letech 2009 -2010

Zdroj: ČSSZ, MPSV

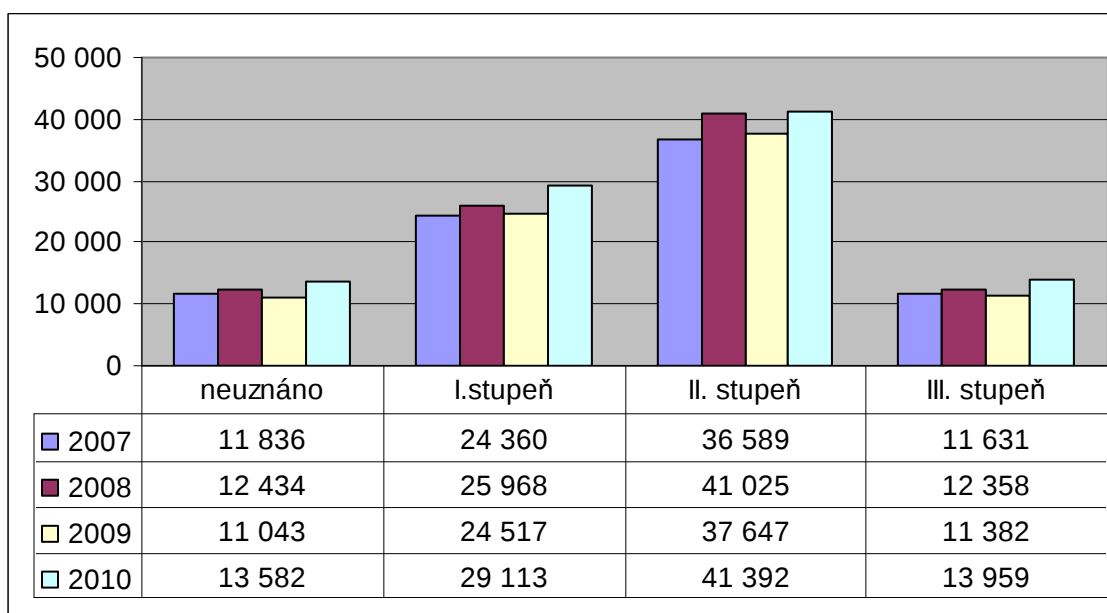
Objem činnosti lékařské posudkové služby v oblasti posuzování stupně závislosti a mimořádných výhod (to jsou nejčastější posuzované kategorie v tzv. nepojistných systémech) je doložen statistikou z let 2007 – 2010 – viz následující grafické vyjádření:

Graf č. 2: Statistika posuzování stupně závislosti v letech 2007 – 2010:

Zdroj: ČSSZ, MPSV

Graf č. 3: Statistika posuzování mimořádných výhod v letech 2007 – 2010

Zdroj: ČSSZ, MPSV

Hodnocení „nulové varianty“.

Výhody	Nevýhody
S ohledem na nutnost aplikace moderních postupů při posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu výhody zachování stávajícího stavu nejsou.	Systém posuzování stupně závislosti neumožňuje další využití posudku pro účely jiných dávek pro osoby se zdravotním postižením. Současný systém posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu neumožňuje aplikaci komplexního náhledu na potřeby osob.

Varianta 1: návrh novely právního předpisu s agregací úkonů do vyšších celků - základních životních potřeb a víceúčelovým využitím posudku

Tato varianta naplňuje zadání „Sociální reformy 2011“ a jejich cílů - lepší zacílení, snížení administrativní zátěže pro uživatele dávek, zefektivnění práce orgánů státní správy a zkvalitnění systému.

Principem řešení je skutečnost, že posudkový systém a vlastní posudkový proces agreguje stávající úkony péče o vlastní osobu a úkony soběstačnosti do základních životních potřeb. Přitom zachovává ucelený pohled na každodenní a zcela nezbytné potřeby, které jsou nutné pro schopnost samostatného života fyzické osoby. Navržených 10 základních životních potřeb - pohyblivost, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o své zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost vychází i nadále z obecných principů MKF/ICF a z mezinárodně používaného systému ADL (activities of daily living), který obvykle člení nezbytné životní aktivity na bazální, vyjadřující sebeobsluhu a instrumentální, vyjadřující soběstačnost. V základních životních potřebách jsou de facto sloučeny stávající obdobně náročné a obdobně zaměřené úkony péče o vlastní osobu a soběstačnosti.

V oblasti vymezení jednotlivých stupňů závislosti se navrhuje i nadále zachovat dosavadní čtyřstupňový model příspěvku na péči, který se považuje za dostatečně diferencovaný ve vztahu k rozlišení potřeb klientů systému, a čtyřstupňové řešení stupně závislosti. Doplňující řešení formou přechodných ustanovení zajišťuje plynulý dávkový přechod při změně právní úpravy tak, aby nedošlo k ohrožení sociálních jistot posuzovaných osob. Vzhledem k podstatnému snížení počtu hodnocených skutečností (z 36 na 10) se stanovují nové podmínky pro zařazení fyzické osoby s dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem do jednotlivých stupňů závislosti, a to vazbou na postupně narůstající počet nezvládání základních životních potřeb.

Rovněž se zachovává diferenciaci v přístupu k jednotlivým stupňům závislosti podle věku a dvě věkové kategorie vymezení fyzických osob (3 -18 let věku a nad 18 let věku), tzn., že dochází k úpravě věkového vymezení „dítěte“ na fyzickou osobu od 3 do 18 let věku. Předkládané řešení je odůvodněno odbornými lékařskými skutečnostmi, neboť v řadě případů u dětí do tří let věku nelze lékařskými prostředky spolehlivě objektivizovat rozsah a tíži poruchy (je známa pouze diagnóza) nebo je vysloveno podezření na poruchu nebo zpomalení

či opožďování vývoje bez bližších konsekvencí na poruchy funkčních schopností. Rovněž přesné rozlišení fyziologické/běžné péče o dítě do tří let věku bez zdravotního postižení a případné „vícepéče a její kvantifikace“ o stejně staré dítě se zdravotním postižením je velmi obtížné, a to i z důvodu velmi variabilního vývoje dítěte bez zdravotního postižení.

Zároveň se počítá s odlišnými přístupy k posuzování dětí zavedením principu hodnocení potřeby mimořádné péče a doplněním obecných posudkových postupů (např. zakotvením hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby pro obě věkové kategorie s facilitujícími prostředky).

V oblasti právní úpravy se uvedenými kroky sníží míra právní regulace.

Varianta změny ve smyslu zjednodušení systému posuzování stupně závislosti povede ke snížení časové a administrativní náročnosti vypracování posudku při zachování objektivitu posuzování. Ve svém důsledku to bude znamenat pružnější řízení směrem ke klientovi a zvýšení efektivity činnosti posudkové služby. Posuzování dle nového systému přinese zkrácení doby potřebné k administrativnímu zpracování jednoho případu o cca 20-30 minut. Získaný čas bude využit k objektivnímu zkoumání zdravotního stavu a potřeb klienta při jednání.

Zpřehlednění posuzování stupně závislosti umožní i další využití posudku pro účely dávek pro osoby se zdravotním postižením - posouzení základní životní potřeby mobility - schopnosti mobility a orientace se stane podkladem pro poskytování příspěvku na mobilitu.

Přínos realizace předkládaného řešení:

- posiluje individuální přístupy k posuzovaným osobám,
- snižuje administrativní zátěž posuzovaných osob,
- umožní víceúčelové využití posudku,
- zjednodušuje posudkový proces,
- snižuje míru subjektivního přístupu, která je vyšší při hodnocení 36 skutečností než při hodnocení 10 skutečností,
- zajišťuje kontinuitu posuzování stupně závislosti i kontinuitu dávkového řešení,
- zvyšuje efektivitu činnosti LPS v systému sociálních služeb,
- nevyžaduje „znovuposouzení stupně závislosti“ stávajících poživatelů příspěvku na péči (dále jen „PnP“),
- vstupy pro „dítě“ - osoby od 3 do 18 let věku jsou nastaveny tak, aby respektovaly specifické potřeby dětí se zdravotním postižením a nedošlo k ohrožení sociálních jistot,
- v případě osob starších 18 let věku může dojít k mírnému poklesu počtu osob, u nichž byla doposud uznána závislost ve stupni I, a to zejména z důvodu nezvládání řady stávajících úkonů soběstačnosti, které svým charakterem nebyly zcela každodenní, a to snížením počtu uznaných závislostí ve stupni I u cca o 5% (cca 4 tisíce).

Výhody	Nevýhody
Zjednodušení posudkového procesu. Víceúčelové využití posudku. Snížení míry subjektivního přístupu. Zajištění kontinuity posuzování stupně závislosti. Zajištění kontinuity dávkového řešení. Zvýšení efektivity LPS. Netřeba znovuposuzování stávajícího poživatele příspěvku na péči. Finanční neutrálnost řešení.	Negativní vnímání navrhovaných změn laickou veřejností a klienty systému z pohledu „ohrožení jistot“. Předpokládaná malá změnovost u stupně závislosti I, na úrovni cca 5% u klientů starších 18 let ve smyslu neuznání stupně závislosti.

Dotčené subjekty

Skupiny:

- a) přímo dotčené: příjemci příspěvků na péči a budoucí žadatelé o příspěvek na péči, Česká správa sociálního zabezpečení, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad práce
- b) nepřímo dotčené: systém důchodového pojištění a systém zdravotního pojištění, zdravotní pojišťovny, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady

Oblasti:

sociální služby a lékařská posudková služba

Identifikace nákladů a přínosů

Varianta O - nulová, ponechání stávajícího stavu beze změny

Varianta 0 je v současné době limitující pro naplnění cílů „Sociální reformy 2011“, a to zejména tím, že neumožňuje víceúčelové využití posudku.

Ekonomické dopady

Vývoj nákladů pro rok 2011 lze očekávat obdobně jako pro rok 2010. Ponechání stávajícího stavu – tj. nulové varianty řešení, nebude mít ekonomické dopady. Náklady na systém sociálních služeb a příspěvku na péči souvisí zejména s chováním klientů v systému, chováním poskytovatelů sociálních služeb, a to v kontextu celospolečenské situace.

Varianta 1- návrh novely právního předpisu s cílem s agregací úkonů do vyšších celků - základních životních potřeb a víceúčelového využití posudku

Varianta 1 přinese zpřehlednění posudkového systému a vlastního posudkového procesu při zachování uceleného pohledu na každodenní a zcela nezbytné základní životní potřeby klientů za současného využití obecných principů Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (MKF/ICF). Tím se zajistí pružnější a rychlejší řízení, snížení administrativní zátěže systému i osob se zdravotním postižením při víceúčelovém využití posudku a efektivní využití pracovních kapacit LPS. Úspory pracovních kapacit může LPS využít ve prospěch jednání s klientem k posílení jeho sociálních jistot a přesvědčivosti

posudkových závěrů. Posouzení stupně závislosti a základní životní potřeby mobility-schopnosti mobility a orientace v řízení o příspěvek na péči se stane podkladem pro poskytování příspěvku na mobilitu.

Ekonomické dopady

Celkově lze předpokládat neutrální finanční dopad. Na základě již zmíněného lze očekávat mírné (kolísavé) snížení nákladů z důvodů snížení uznávání závislosti I. stupně u osob starších 18 let.

3. Zhodnocení variant – výběr nejvhodnějšího řešení

K cíli I.:

Zajistit účelovost použití příspěvku na péči pouze ve vztahu k nákladům na zajištění péče a současně aplikovat takový způsob výplaty, který princip účelovosti umožní.

Stanovení pořadí variant

Varianty	Náklady/ přínosy	Bodové ohodnocení	Součet výsledků	Pořadí variant
Varianta 0	Náklady	1	1	3.
	Přínosy	0		
Varianta I	Náklady	2	4	1.
	Přínosy	2		
Varianta II	Náklady	1	2	2.
	Přínosy	1		

Pozn.: bodové ohodnocení

0 - negativní hodnocení (tzn. výrazné náklady, nebo nízké či žádné přínosy)

1 - neutrální hodnocení (tzn. přiměřené náklady, nebo ne příliš významné přínosy)

2 - pozitivní hodnocení (tzn. nízké náklady, nebo významné přínosy)

Implementace

Orgány, které jsou určeny k implementaci předmětných návrhů, jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, lékařská posudková služba a příslušné správní orgány.

Vynucování

S ohledem na přesun kompetencí v oblasti rozhodování o nároku na dávku a její výplatu na ÚP jsou veškeré kompetence přeneseny na úroveň výkonu státní správy prostřednictvím ÚP.

Přezkum účinnosti ke všem výše vybraným řešením

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána Obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, se navrhuje monitoring tak, aby včas byly zachyceny případné problémy a přijata adekvátní opatření.

K cíli II.:

Vytvořit podmínky pro odpovídající participaci státního rozpočtu, územních rozpočtů a soukromých zdrojů fyzických osob na financování poskytované péče prostřednictvím registrovaných sociálních služeb.

Stanovení pořadí variant

Varianty	Náklady/ přínosy	Bodové ohodnocení	Součet výsledků	Pořadí variant
Varianta 0	Náklady	0	0	3.
	Přínosy	0		
Varianta I	Náklady	2	4	1.
	Přínosy	2		
Varianta II	Náklady	1	2	2.
	Přínosy	1		

Implementace

Orgány, které jsou určeny k implementaci předmětných návrhů, jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, obce a kraje.

Vynucování

Prostřednictvím zákona o sociálních službách a prováděcích předpisů, obecných předpisů k regulaci použití veřejných prostředků a prostřednictvím zásad pro použití veřejných prostředků stanovených poskytovateli veřejných prostředků.

Přezkum účinnosti ke všem výše vybraným řešením

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána Obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, se navrhuje monitoring tak, aby včas byly zachyceny případné problémy a přijata adekvátní opatření.

K cíli III.:

Zajistit zpřehlednění posuzování stupně závislosti na bázi transformace stávajících 36 úkonů do 10 ucelených a věcně souvisejících oblastí každodenního života – základních životních potřeb. Tím se posudkový proces, založený nyní na hodnocení 36 úkonů a 129 činností, podstatně zjednoduší. Přitom se zachovává ucelený pohled na běžné životní aktivity, nutné pro sociální začlenění. Současně úprava posuzování stupně závislosti zefektivní posudkové procesy a umožní víceúčelové využití posudku o stupni závislosti i pro systém dávek pro osoby se zdravotním postižením.

Varianty	Náklady/ přínosy	Bodové ohodnocení	Součet výsledků	Pořadí variant
Varianta 0	Náklady	1	2	2.
	Přínosy	1		
Varianta 1	Náklady	2	4	1.
	Přínosy	2		

Pozn.: bodové ohodnocení

0 - negativní hodnocení (tzn. výrazné náklady, nebo nízké či žádné přínosy)

1 - neutrální hodnocení (tzn. přiměřené náklady, nebo ne příliš významné přínosy)

2 - pozitivní hodnocení (tzn. nízké náklady, nebo významné přínosy)

Implementace

Orgány, které jsou určeny k implementaci předmětných návrhů, jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, lékařská posudková služba a příslušné správní orgány. Dopad regulace se dotkne především způsobu práce lékařské posudkové služby.

Vynucování

Příslušná pracoviště lékařské posudkové služby jsou jednotně metodicky vedena Českou správou sociálního zabezpečení a Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Přezkum účinnosti ke všem výše vybraným řešením

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána Obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, se navrhuje monitoring tak, aby včas byly zachyceny případné problémy a přijata adekvátní opatření.

4. Konzultace ke všem výše uváděným řešením

Konzultace předložených řešení jsou předmětem dlouhodobé diskuse se všemi zainteresovanými subjekty. Diskuse je zabezpečena jednak v rámci pracovních týmů RHSD a dále pak v kontinuální diskusi, kterou MPSV vede se zainteresovanými aktéry systému prostřednictvím pravidelných setkání v rámci odborným komisí Asociace krajů ČR a Svazu měst a obcí ČR, účastí na akcích Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, České asociace pečovatelské služby, Asociace občanských poraden, apod., pravidelných konzultací se střešními organizacemi neziskových organizací (SKOK, ČRHO) a v neposlední řadě prostřednictvím intenzivních konzultací s organizacemi zastupujícími zájmy klientů služeb. Tato konzultační strategie se pak promítá do realizace Individuálního projektu MPSV financovaného z ESF s názvem „Podpora procesů v sociálních službách“. Projekt se zaměřuje na identifikaci jevů a procesů v sociálních službách s cílem vyhodnotit současný stav a prognózu vývoje a na tomto základě navrhnout a evaluovat legislativní i nelegislativní opatření vedoucí ke zvýšení efektivity systému. Do struktury projektu jsou zapojeni všichni relevantní aktéři, tj. zástupci sociálních partnerů, střešních organizací poskytovatelů sociálních služeb, organizací hájících zájmy uživatelů služeb a neziskových subjektů.

V průběhu celého procesu hodnocení dopadů regulace v oblasti posuzování stupně závislosti osob na pomoci jiné osoby probíhaly za účelem dosažení co nejvhodnějšího řešení předmětného problému neformální konzultace s dotčenými subjekty. Těmi byly především příslušné věcně příslušné odbory MPSV, ČSSZ, Vědecká lékařská rada p. ministra a individuální odborníci na danou problematiku.

Členové Vědecké lékařské rady ministra práce a sociálních věcí vyslovili souhlas s principy předkládaného řešení - hodnocení základních životních potřeb. Přístupy k hodnocení jsou v souladu s užívaným hodnocením dle ADL. Z hlediska osob s duševními poruchami byla zdůrazněna potřeba hodnocení potřeb nikoliv pouze prostřednictvím nezvládání, ale nezvládání standardním způsobem.

Byly provedeny i konzultace se zástupci Národní rady osob se zdravotním postižením, Vládního výbor pro zdravotně postižené občany. Uvedené subjekty nepovažují čtyřstupňový systém příspěvku na péči za ideální. Upozorňují na možnou chybovost při posuzování zdravotního stavu a závislosti bez přímého jednání LPS s klientem. V nově předkládaném návrhu spatřují posílení role posudkového lékaře při hodnocení stupně závislosti. Byl vysloven i názor na jiný způsob posuzování, mimo struktury a kompetence lékařské posudkové služby.

Z hlediska posuzování závislosti dětí byly provedeny konzultace se zástupci ČLS J. E. Purkyně – Společnosti praktických lékařů pro děti a dorost a Společnosti sociální pediatrie. Uvedené subjekty zdůraznily zvláštnosti dětského věku a potřeby péče o děti se zdravotním postižením.

Kontakt

Závěrečnou zprávu RIA zpracoval:

Mgr. Martin Žárský

Ministerstvo práce a sociálních věcí, odbor sociálních služeb a sociálního začleňování

Telefon: 221 922 248

e-mail: martin.zarsky@mpsv.cz

K části třetí – změna zákona o státní sociální podpoře

Hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad RIA ke změně zákona o státní sociální podpoře.

1. Důvod předložení a cíle

V souvislosti se sociální reformou 2011.

1.1. Definice problému

Reformní opatření budou realizována i v oblasti nepojistných dávek sociální ochrany, včetně dávek pro rodiny s nezaopatřenými dětmi s cílem celkového zefektivnění výkonu státní správy na úseku nepojistných dávek sociální ochrany.

Státní sociální podpora

Stát přispívá rodinám prostřednictvím dávek státní sociální podpory v případech uznaných sociálních situací, na jejichž řešení rodina vlastními silami a vlastními prostředky nestačí. Při posuzování nároků na dávky se netestuje majetek rodiny, ale u některých dávek (přídavek na dítě, porodné, příspěvek na bydlení a sociální příplatek) se zkoumá příjem rodiny. Dávky státní sociální podpory jsou vzájemně provázány.

Ze systému státní sociální podpory jsou poskytovány tyto dávky:

přídavek na dítě

rodičovský příspěvek

příspěvek na bydlení

sociální příplatek do 31.12.2012

porodné

pohřebné

dávky péstounské péče.

Dávky dotčené navrhovanými úpravami jsou rodičovský příspěvek a příspěvek na bydlení.

Na rodičovský příspěvek má nárok rodič, který osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině a které zakládá nárok na rodičovský příspěvek. Rodičovský příspěvek je stanoven ve čtyřech výměrách daných v pevných měsíčních částkách - zvýšená

(11 400 Kč), základní (7 600 Kč), snížená (3 800 Kč) a nižší (3 000 Kč). Rodič si může zvolit čerpání rodičovského příspěvku po dobu dvou, tří nebo čtyř let. Volbou doby čerpání si rodič zároveň volí i k ní příslušnou výši příspěvku.

U zdravotně postižených dětí je prodloužen nárok na rodičovský příspěvek do 7 let věku dítěte v základní výměře (7 600 Kč). Pokud tomuto dítěti náleží příspěvek na péči (přiznávaný podle zákona o sociálních službách), má rodič nárok na rodičovský příspěvek v poloviční výši, nebo ve výši rozdílu plného rodičovského příspěvku a příspěvku na péči. Pokud rodič pečuje o dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené ve věku 7 až 15 let a toto dítě nepobírá příspěvek na péči, náleží rodiči rodičovský příspěvek v nižší výměře (3 000 Kč).

Problematickým momentem současného stavu je souběh rodičovského příspěvku ze systému státní sociální podpory a příspěvku na péči ze systému sociálních služeb, kdy dochází k situaci, že totožné dítě je pro každý systém posuzováno samostatně a z jiných hledisek. To pro rodiče znamená absolvování dvojího posuzování, přičemž výsledná výše dávky, resp. souběhu dávek, je v některých případech shodná s původní výší rodičovského příspěvku.

Zpočátku byl rodičovský příspěvek konstruován jako příspěvek na osobní potřeby rodiče, který pečuje o dítě, a nárok na ni měl rodič, který skutečně celodenně a osobně pečoval alespoň o jedno dítě do čtyř let věku, nebo do sedmi let věku, šlo-li o dítě zdravotně postižené. Postupem času však došlo k uvolnění příjmové situace rodiče a souběžné rozvolnění nastalo i v podmínce celodenní osobní péče rodiče.

Rodičovský příspěvek podle současné právní úpravy náleží, i když

- dítě mladší 3 let navštěvuje jesle nebo obdobné zařízení pro předškolní děti nejvýše 5 kalendářních dnů v měsíci;
- dítě starší 3 let navštěvuje mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro předškolní děti v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně nebo nejvýše 5 kalendářních dnů v měsíci;
- dítě navštěvuje léčebně rehabilitační zařízení nebo jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro zdravotně postižené předškolní děti v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně;
- dítě zdravotně postiženého rodiče navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně;
- dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodiny denně nebo plní povinnou školní docházku.

Zároveň však toto omezení pobytu dítěte v předškolním zařízení značně omezuje možnost pečujícího rodiče v návratu na trh práce, protože nabídka částečných úvazků je stále nedostačující. Současně platí, že služby péče o děti, zejména pro děti od dvou do tří let, jsou pro rodiče obvykle finančně obtížně dostupné, neboť jsou veskrze provozovány soukromými subjekty. Finanční situace tak nutí rodiče k tomu, aby nastupovali na plné úvazky, což má však za následek umístění dítěte v zařízení po delší dobu a tím i ztrátu nároku na rodičovský příspěvek.

Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu za podmínek daných zákonem. Současná konstrukce dávky zohledňuje příjem společně posuzovaných osob, jejich náklady na nájemné a služby spojené s užíváním bytu, formu užívání bytu a velikost obce, kde se byt nachází. Odráží skutečnou potřebu jednotlivých domácností. Jedině příspěvek na bydlení je universální dávkou a náleží i domácnostem bez nezaopatřených dětí. V současné době je 72,5 % příjemců vyplácen příspěvek na bydlení do skutečných nákladů, které vykazují, a jen 27,5 % příjemců má své náklady vyšší než normativní (z tohoto poměru se vymyká pouze hl. město Praha, kde je sice vypláceno pouze 9 % z celkového počtu dávek, ale

do skutečných nákladů zde dostává dávku vyplacenu jen 55 % příjemců). Náklady na tuto dávku meziročně vrůstají, ale vzhledem k tomu, že většině příjemců dávka stačí k úhradě skutečných nákladů na jejich bydlení, nemotivuje tato dávka tyto příjemce k řešení jejich bytové situace.

Výkon státní správy:

Od roku 2004 rozhodují o dávkách státní sociální podpory úřady práce a od roku 2009 i Úřad práce hlavního města Prahy. Druhostupňovým orgánem jsou krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy. Výkon působnosti krajských úřadů a Magistrátu hl.m. Prahy je v tomto případě výkonem státní správy v přenesené působnosti. (Původně orgány státní sociální podpory byly okresní úřady a v Praze úřady městských částí a odvolacím orgánem byly detašovaná pracoviště Ministerstva práce a sociálních věcí, tedy orgány státní správy.)

Krajské úřady provádějí státní sociální podporu ve správních obvodech úřadů práce spadajících do správního obvodu krajského úřadu. V regionech jsou pro výkon agendy státní sociální podpory zřízena detašovaná pracoviště, kterých je na území ČR v současné době cca 400.

Zákonem o Úřadu práce České republiky přechází kompetence úřadů práce v prvním stupni řízení o dávkách státní sociální podpory na krajské pobočky Úřadu práce České republiky. Odvolacími orgány zůstávají i nadále krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy. Na krajských úřadech a Magistrátu hlavního města Prahy vykonává agendu státní sociální podpory cca 125 zaměstnanců, zpravidla v kumulované náplni práce s ostatními současnými agendami nepojistných dávek.

Sjednání výkonu agend na jediný systém správních úřadů vyžaduje převedení dosavadních kompetencí v oblasti státní sociální podpory z krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy na Ministerstvo práce a sociálních věcí jako je navrhováno u ostatních nepojistných dávek (podpory v nezaměstnanosti, pomoci v hmotné nouzi, dávek pro zdravotně postižené a příspěvku na péči).

1.2. Identifikace dotčených skupin

Navrhovaná úprava se týká především rodin s nezaopatřenými dětmi (jen příspěvek na bydlení se týká i ostatních skupin domácností), dále správních úřadů rozhodujících a vyplácejících dávky nejen státní sociální podpory ale i pomoci v hmotné nouzi, kam se část chudých příjemců dávek státní sociální podpory přesune, orgánů posuzujících zdravotní stav dětí a rodičů a také subjektů (zejména zaměstnavatelů a finančních úřadů) vystavujících potvrzení o příjmu žadatelů o dávky. Posuzování zdravotního stavu pro účely státní sociální podpory provádějí okresní správy sociálního zabezpečení.

1.3. Popis cílového stavu

Cíl č. 1 - Převedení rodičovského příspěvku vypláceného z titulu zdravotního postižení dítěte do příspěvku na péči

Cíl č. 2 - Omezení výplaty příspěvku na bydlení maximálně na 60 měsíců v průběhu „posledních“ 10 let

Cíl č. 3 - Změna podmínek nároku na rodičovský příspěvek za účelem podpory sladování profesního a rodinného života

Cíl č. 4 - Převedení kompetencí v oblasti státní sociální podpory z krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy na orgán státní správy

1.4. Popis existující regulace vládní politiky pro danou oblast

Vedle zákona o daních příjmů je podpora rodin s nezaopatřenými dětmi vyjádřena zejména systémem dávek státní sociální podpory. Ze systému státní sociální podpory jsou v současné době vypláceny přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, porodné, pohřebné, sociální příplatek (do konce roku 2012) a dávky pěstounské péče (příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte a příspěvek na zakoupení motorového vozidla). Aktuální právní regulací pro oblast dávek rodinám s nezaopatřenými dětmi je zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů a také zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Hlavní směry jednotlivých dávkových systémů, včetně systému dávek pro rodiny s nezaopatřenými dětmi, jsou pro volební období obsaženy v programovém prohlášení vlády. Za uplatňování vládní politiky v oblasti sociálních dávek pro rodiny s nezaopatřenými dětmi jsou odpovědné příslušné správní orgány, kterými jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, krajské úřady a Úřad práce České republiky.

1.5. Zhodnocení rizika

Zákon o státní sociální podpoře je účinný od 1. 10. 1995. Letitá praxe realizace zákona o státní sociální podpoře ukazuje na potřebu zúžení rozsahu krytých osob, úpravu podmínek nároku a výše některých dávek směrem k selektivnímu poskytování. V rámci sociální ochrany občanů je souběžně v několika systémech posuzován zdravotní stav s ohledem na potřebu péče o dítě, zejména rodičem, a v důsledku toho jsou v některých případech poskytovány souběžně i různé dávky ze shodného důvodu. Existují možnosti dalšího zefektivnění výkonu státní správy i na úseku státní sociální podpory, zejména při poskytování informací mezi správními úřady a při komunikaci s občany.

2. Návrh variant řešení, vyhodnocení nákladů a přínosů

Návrh možných řešení

Níže uváděné návrhy variant řešení se vztahují k výše identifikovaným cílům, tj. ke každému cíli je zpracován rozbor možných variant včetně varianty zachovávající stávající stav, tj. Varianta 0. U každého bloku návrhů je taktéž uváděn výčet dotčených subjektů a identifikace nákladů a přínosů.

Cíl č. 1 – Převedení rodičovského příspěvku vypláceného z titulu zdravotního postižení dítěte do příspěvku na péči

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Dvojí posuzování nepříznivého zdravotního stavu z důvodu péče o dítě zůstane v systémech zachováno.

Nezvýší se počty příjemců příspěvku na péči.	Dále budou existovat dvě různé dávky v různých systémech z téhož důvodu péče o dítě a bude potřeba jejich koordinace.
Nezvýší se výdaje na příspěvek na péči.	

Varianta I:

Převedení rodičovského příspěvku vypláceného z titulu zdravotního postižení dítěte do příspěvku na péči od 1. 1. 2012; v případě, že dojde k souběhu rodičovského příspěvku s příspěvkem na péči, rodičovský příspěvek se krátí na polovinu

Výhody	Nevýhody
Poskytování jen jedné dávky z důvodu péče o dítě s nepříznivým zdravotním stavem.	Možné zvýšení mandatorních výdajů na příspěvek na péči (viz část RIA k sociálním službám).
Posuzování nepříznivého zdravotního stavu dítěte jen jednou, stačí jedno posudkové schéma.	Možné zvýšení počtu žadatelů o příspěvek na péči a jeho poživatelů.
Zjednodušení podmínek nároku na rodičovský příspěvek.	Potřeba úpravy právního předpisu (změny zákonů).
Zvýšení motivace příjemců rodičovského příspěvku pro zapojení na trhu práce.	Potřeba úpravy software a nových formulářů.
Snížení administrativní náročnosti systému státní sociální podpory.	
Zvýšená kupní síla obyvatelstva po sociálních službách pro děti s nepříznivým zdravotním stavem.	

Varianta II:

Zrušení rodičovského příspěvku vypláceného z titulu zdravotního postižení dítěte od 1.1.2012 bez kompenzace příspěvkem na péči

Výhody	Nevýhody
Poskytování jen jedné dávky z důvodu péče o dítě s nepříznivým zdravotním stavem.	Negativní přijetí a mediální kampaň ze strany rodičů zdravotně postižených dětí.
Posuzování nepříznivého zdravotního stavu dítěte jen jednou, stačí jedno posudkové schéma.	Potřeba úpravy právních předpisů.
Zjednodušení podmínek nároku na rodičovský příspěvek.	
Zvýšení motivace příjemců rodičovského příspěvku pro zapojení na trhu práce.	
Snížení administrativní náročnosti systému státní sociální podpory.	

Dotčené subjekty

- Příjemci rodičovského příspěvku z titulu nepříznivého zdravotního stavu dítěte
- Ministerstvo práce a sociálních věcí – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů
- Krajské úřady – metodické a odborné vedení, odvolací orgán
- Úřad práce České republiky a jeho krajské pobočky – úsek státní sociální podpory
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností – orgány poskytující příspěvek na péči
- Okresní správy sociálního zabezpečení – posuzování zdravotního stavu

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Zachování stávajícího stavu – mandatorní výdaje se nesníží.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Zvýšení mandatorních výdajů státního rozpočtu v důsledku zvýšení výdajů na příspěvek na péči.	Snížení počtu oprávněných osob u rodičovského příspěvku.
Var II	Nejsou.	Sníží se okruh oprávněných osob mající nárok na rodičovský příspěvek.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou oproti stávajícímu stavu.	Pro oprávněné osoby nejsou žádné přínosy.
Var I	Zvýšení kupní síly obyvatelstva a poptávky po sociálních službách pro rodiny se zdravotně postiženými dětmi.	Zvýšení počtu příjemců příspěvku na péči a zvýšení jejich disponibilních příjmů k nákupu sociálních služeb.
Var II	Nejsou.	Nejsou.

Cíl č. 2 – Omezení výplaty příspěvku na bydlení maximálně na 60 měsíců v průběhu „posledních“ 10 let

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Neustálý růst mandatorních výdajů na příspěvek na bydlení.
Obyvatelstvo bude mít i nadále prostředky na pokrytí přiměřených nákladů bydlení	Domácnosti nebudou motivovány k hledání jiného bydlení, které odpovídá jejich příjmovým možnostem.
	Příjemci dávky nebudou motivováni k přijetí zaměstnání, aby si zajistili i prostředky na bydlení
	Tlak majitelů bytů na růst nájmu.

Varianta I:

Příspěvek na bydlení se oprávněné osobě vyplácí maximálně po dobu 60 kalendářních měsíců v průběhu posledních 10 let před kalendářním měsícem výplaty dávky počínaje lednem 2012.

Výhody	Nevýhody
Obyvatelstvo bude motivováno k hledání bydlení podle svých výdělkových poměrů. Rozproudí se trh s byty.	Mohou se objevit skupiny občanů, které si nebudou moci zajistit odpovídající bydlení.
Obyvatelstvo bude motivováno k přijetí zaměstnání.	Je třeba úprava právního předpisu (změna zákona).
Mandatorní výdaje na příspěvek na bydlení budou stagnovat.	Potřeba úpravy software a nových formulářů.
Sníží se počty příjemců příspěvku na bydlení	

Varianta II:

Zrušení příspěvku na bydlení.

Výhody	Nevýhody
Obyvatelstvo bude motivováno k bydlení podle svých výdělkových a majetkových poměrů. Rozproudí se trh s byty.	Mohou se objevit skupiny občanů, které si nebudou moci zajistit odpovídající bydlení. Zvýší se tlak na sociální služby
Sníží se počty příjemců dávek.	Zvýší se počty příjemců doplatku na bydlení, ale i příspěvku na živobytí v systému pomoci v hmotné nouzi.
Sníží se administrativní náročnost systému státní sociální podpory.	

Dotčené subjekty

- Příjemci příspěvku na bydlení
- Ministerstvo práce a sociálních věcí – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů
- Krajské úřady – metodické a odborné vedení, odvolací orgán
- Úřad práce České republiky a jeho krajské pobočky – úsek státní sociální podpory
- Obecní úřady – orgány pomoci v hmotné nouzi

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Zachování stávajícího stavu – mandatorní výdaje porostou o cca 1 mld. Kč ročně.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Nejsou.	Potřeba řešení bytové situace např. přijetí zaměstnání, výměna bytu, bydlení podle svých výdělků.
Var II	Nejsou.	Sníží se počet oprávněných osob v SSP.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou.	Nejsou.
Var I	Nejsou.	Nejsou.

Var II	Nejsou.	Nejsou.

Cíl č. 3 - Změna podmínek nároku na rodičovský příspěvek za účelem podpory sladování profesního a rodinného života

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit právní předpisy.	Kolize doby umístění dítěte v předškolním zařízení s rozsahem pracovní doby. V některých případech proto není možný návrat rodičů na trh práce z důvodů nedostatečné nabídky zkrácených pracovních úvazků pro pečujícího rodiče.
	Nedostatečná struktura nabídky předškolních zařízení (např. v místě bydliště, nutnost dojíždění za prací).
	Do mateřských škol nelze umístit dítě mladší dvou let.

Varianta I:

Zrušení omezení nároku na rodičovský příspěvek dobou pobytu v zařízení péče o děti pro děti starší dvou let a zavedení jednotného měsíčního konta 46 hodin pro umístění v zařízení péče o děti u dítěte mladšího dvou let

Výhody	Nevýhody
Zvýšení výnosu daní z příjmu fyzických osob, zvýšení plateb na sociální a zdravotní pojištění.	Zvýšení mandatorních výdajů na rodičovský příspěvek cca o1 mld. Kč ročně.
Možnost participace rodičů dětí starších dvou let na trhu práce bez omezení.	Vyvolá požadavek na navýšení počtu míst v zařízeních péče o děti, který v první fázi nebude pokryt.
Zabezpečení individuální rodičovské péče při pracovním zapojení rodičů.	Zvýšení administrativy spojené s evidencí návštěvy dítěte v zařízení u dětí mladších 2 let.
Možnost umístění dětí i do finančně náročných služeb péče o malé děti.	
Sladění profesního a rodinného života i v menších obcích a městech.	
Rychlejší návrat rodičů těchto dětí na trh práce.	
Rozšíření nabídky služeb péče o malé děti.	
Pružnější využití péče o děti mladší dvou let.	
Snížení administrativy spojené s evidencí návštěvy dítěte v zařízení u dětí starších 2 let.	

Varianta II:

Zavedení týdenního časového konta pro nárok na rodičovský příspěvek ve výši 25 hodin týdně pro všechny děti

Výhody	Nevýhody
Sjednocení podmínek pro nárok na rodičovský příspěvek.	Neúměrný administrativní zátěž evidence docházky jak pro provozovatele zařízení, tak pro správní orgán.
	Nesoulad týdenního konta se splněním sledovaných podmínek pro nárok na rodičovský příspěvek po celý kalendářní měsíc
	Týdenní konto neřeší nedostatečné nabídky zkrácených pracovních úvazků pro pečujícího rodiče.

Dotčené subjekty

- Příjemci rodičovského příspěvku
- Provozovatelé zařízení péče o malé děti (jesle, mateřské školy a jiná obdobná zařízení)
- Ministerstvo práce a sociálních věcí – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů
- Krajské úřady – metodické a odborné vedení, odvolací orgán
- Úřad práce České republiky a jeho krajské pobočky – úsek státní sociální podpory

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou.	Zachování stávajícího stavu – stejní účastníci.
Var I	Mandatorní výdaje se zvýší cca o 1 mld. Kč.	Rozšíření okruhu oprávněných osob až o 40 tisíc.
Var II	Mandatorní výdaje se zvýší o cca 2 mld. Kč a současné zvýšení administrativních výdajů na správních úřadech.	Rozšíření okruhu oprávněných osob o cca 60 tisíc.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou oproti stávajícímu stavu.	Pro oprávněné osoby nejsou žádné přínosy.
Var I	Zvýšení výnosu daní fyzických osob a zvýšené inkaso pojistného na sociální a zdravotní pojištění.	Flexibilní podmínky pro sladění pracovních, rodinných a rodičovských povinností. Návrat na trh práce zvýší disponibilní příjem rodin s malými dětmi a tedy i rozhodný příjem pro sociální dávky.
Var II	Zvýšení výnosu daní fyzických osob a zvýšené inkaso pojistného na sociální a zdravotní pojištění.	Všechny oprávněné osoby budou mít stejné podmínky bez ohledu na to jak je péče o dítě zabezpečena.

Cíl č. 4 - Převedení kompetencí v oblasti státní sociální podpory z krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy na orgán státní správy

Varianta 0:

Zachování současné právní úpravy

Výhody	Nevýhody
Není třeba měnit zákon.	Odvolacím orgánem vůči orgánu státní správy je úřad samosprávy.
Nemusí se řešit přesun zaměstnanců na jiný úřad a s tím spojená dislokace hmotného majetku.	V případě převodu ostatních agend nepojistných dávek, půjde o jedinou působnost orgánů samosprávy.
	Nedojde k racionalizaci administrativy dávek.

Varianta I:

Převod kompetencí z krajských úřadů a Magistrátu hl.města Prahy na Ministerstvo práce a sociálních věcí

Výhody	Nevýhody
Dojde k racionalizaci administrativy dávek.	Nutná změna zákona.
Výkon agendy bude provádět pouze úřad státní správy.	Vyřazení úřadů samosprávy z rozhodování o sociálních dávkách.
Dojde ke sjednocení všech agend nepojistných systémů a úspoře počtu systemizovaných míst.	
Odvolací a mimoodvolací řízení agendy SSP bude na MPSV.	
Odvolací řízení všech agend nepojistných systémů bude vyřizovat z hlediska občana jediné místo.	

Varianta II:

Převod kompetencí z krajských úřadů a Magistrátu hl.města Prahy na Úřad práce České republiky

Výhody	Nevýhody
Dojde k racionalizaci administrativy dávek.	Nutná změna zákona.
Výkon agendy bude provádět pouze jeden úřad státní správy.	Vyřazení úřadů samosprávy z rozhodování o sociálních dávkách.

Dotčené subjekty

- Příjemci dávek státní sociální podpory
- Ministerstvo práce a sociálních věcí – metodické vedení, poskytování finančních prostředků na dávky, náklady na úpravu informačních systémů
- Krajské úřady – odvolací orgán
- Úřad práce České republiky a jeho krajské pobočky – úsek státní sociální podpory

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Zůstanou ve stejné výši jako v současné době.	Nezmění se.
Var I	Náklady se zvýší jednorázově o počáteční výdaje spojené s převodem agendy a systemizovaných míst.	Nejsou.
Var II	Náklady se zvýší jednorázově o počáteční výdaje spojené s převodem agendy a systemizovaných míst.	Nejsou.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Var 0	Nejsou.	Nejsou.
Var I	Úspora výdajů na běžný výkon agendy.	Sjednocení místa pro uplatnění nároků občana při celém procesu vyřizování sociálních dávek.
Var II	Úspora výdajů na běžný výkon agendy.	Nejsou.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1. Identifikace nákladů a přínosů všech variant

Přijetím variant označených jako Varianta 0, by došlo k zachování stávajících trendů růstu mandatorních výdajů.

Cíle 1 až 4 varianty označené jako Varianta I. nejsou prioritně zaměřeny na snížení mandatorních výdajů. Ve svém důsledku vedou ke snížení počtu dávek ze státní sociální podpory a snížení administrativních výdajů spojený s poskytováním dávek včetně odstranění několikanásobného posuzování zdravotního stavu pro zjištění potřeby péče o dítě. Zvyšuje se motivace občanů k získání bydlení odpovídajícího finančním možnostem rodiny a i k přijetí zaměstnání. Vede k zprůhlednění vazeb mezi dávkami a nepojistnými systémy. Vytváří podmínky pro sjednocení agendy nepojistných dávek do jednoho správního orgánu. Celkovým finančním přínosem této varianty je stagnace mandatorních výdajů a možné snížení mandatorních výdajů po roce 2016 a snížení počtu osob závislých na dávkách státní sociální podpory.

Varianta II. snižuje mandatorní výdaje v krátkém časovém horizontu nejvýrazněji, avšak je nejméně sociálně citlivá. Lze proto očekávat její zásadní odmítnutí veřejností a ve svém důsledku neprůchodností ostatních navrhovaných opatření.

3.2. Konzultace

K některým předloženým návrhům, zejména k problematice rodičovského příspěvku, byly provedeny konzultace s následujícími subjekty:

Sít' mateřských center, o.s.

Bc. Jan Schneider, ředitel zdravotnického zařízení – jeslí Praha 4, zastupitel Prahy 4

doc. Ing. Daniel Münich, Ph.D., akademický ekonom, dlouhodobě se zabývající problematikou ekonomie trhu práce, školství a výzkumu

3.3. Implementace a vynucování

- K naplnění cílů obsažených v hodnocení dopadů regulace, jsou kompetentní Ministerstvo práce a sociálních věcí (metodické vedení, zabezpečení jednotného aplikačního programu, předepsaných tiskopisů, finanční prostředky na výplatu dávek), Ministerstvo vnitra (trvalý pobyt a bydliště), Úřad práce České republiky – rozhodování o dávkách a jejich výplata), okresní správy sociálního zabezpečení (posuzování zdravotního stavu). Sankce za neplnění některých úkolů vyplývajících z navrhovaných řešení jsou obsaženy zejména v § 65a až § 65c zákona o státní sociální podpoře.

3.4. Přezkum účinnosti

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, nelze předpokládat nutnost stanovení časových limitů účinnosti navrhovaných opatření, protože bude sledována při plnění státního rozpočtu. Lze předpokládat, že účinnost navrhované úpravy by mohla být stanovena na 1. 1. 2012, současně s účinností ostatních zákonů.

4. Návrh řešení

Navrhuje se realizovat varianty označené jako Varianta I, jejíž věcný obsah je v souladu s Programovým prohlášením vlády.

4.1 Rekapitulace finančních dopadů:

1. Převedení rodičovského příspěvku vypláceného z titulu zdravotního postižení dítěte do příspěvku na péči

Snížení výdajů na rodičovský příspěvek o 0,3 mld. Kč, které bude převedeno do výdajů na příspěvek na péči.

2. Omezení výplaty příspěvku na bydlení maximálně na 60 kalendářních měsíců v průběhu posledních 10 let

Snížení výdajů na příspěvek na bydlení lze očekávat nejdříve až v roce 2017, resp. snížení dynamiky růstu mandatorních výdajů.

3. Zrušení omezení nároku na rodičovský příspěvek dobou pobytu v zařízení péče o děti pro děti starší dvou let a zavedení jednotného měsíčního konta 46 hodin pro umístění v zařízení péče o děti u dítěte mladšího dvou let

Zvýšení výdajů na rodičovský příspěvek o 1 mld. Kč.

Celkové zvýšení mandatorních výdajů na systém státní sociální podpory představuje částku 0,7 mld. Kč.

4. Převedení kompetencí v oblasti státní sociální podpory z krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy

Zvýšení výdajů na výkon převáděné agendy je vyčísleno v celkových nákladech delimitace systemizovaných míst na Ministerstvo práce a sociálních věcí.

4.2 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava státní sociální podpory je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a Listinou základních práv a svobod.

4.3 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava státní sociální podpory je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie, obecnými právními zásadami práva Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a není tedy s nimi v rozporu.

4.4 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy ve vztahu k rovnosti žen a mužů

Z hlediska rovnosti žen a mužů je návrh v oblasti státní sociální podpory neutrální, neboť právní úprava je pro obě pohlaví stejná.

4.5 Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy z hlediska dopadu na podnikatelské prostředí České republiky, životní prostředí a specifické skupiny obyvatel

Návrh zákona v oblasti státní sociální podpory nemá bezprostřední dopady na podnikatelské prostředí ČR ani na životní prostředí. Návrh zákona by měl mít pozitivní dopad na rodiny s dětmi. K národnostním menšinám je návrh zákona zcela neutrální.

Kontakt:

Závěrečnou zprávu RIA zpracovalo:

Ministerstvo práce a sociálních věcí, odbor rodiny a dávkových systémů

Telefon: 221 921 111

e-mail: posta@mpsv.cz

K části čtvrté – změna zákona o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace

1. Důvod předložení

1.1. Název

Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se sjednocením výplaty nepojistných dávek – část čtvrtá změna zákona o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů.

1.2. Identifikace problémů, cílů a rizik

Cílem návrhu je sjednocením výplaty sociálních dávek nepojistného charakteru (agendy dávek pěstounské péče, dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči a pomoci v hmotné nouzi, a také výkonu inspekce poskytování sociálně právní ochrany dětí a inspekce poskytování sociálních služeb, dosud zajišťované orgány územně samosprávných celků na úrovni pověřených obecních úřadů, úřadů obcí s rozšířenou působností, úřadů městských částí hlavního města Prahy, krajskými úřady a Magistrátem hlavního města Prahy. Obecně cílem celkové koncepce sociální reformy není snižovat objem prostředků vynakládaných na sociální dávky, ale úspora plynoucí z agregace agend.

Hlavním problémem stávající právní úpravy je rozdělení kompetencí v nepojistných dávkových systémech mezi Úřad práce ČR a obecní respektive krajské úřady, které vykonávají v těchto agendách přenesenou působnost.

Charakter činností v převáděných agendách je jednoznačně identifikovatelný jako výkon státní moci, která musí být na celém území zajišťována univerzálně a jednotně. Sociální (životní) události osob, které vedou k tomu, že pro zachování či zvýšení kvality života osob je nezbytné poskytnout státní dávku, musí být vyhodnocovány v rámci celého území státu jednotně. Poskytnutí předmětných dávek není determinováno dalšími okolnostmi, jako jsou například dostupnost služeb v konkrétním území, či politika obce v oblasti bydlení.

Uvažované přenesení řízení, rozhodování a výplaty dávek na Úřad práce tudíž zajistí, že v rámci celého území státu bude ve všech procesních krocích aplikován jednotný postup a současně dojde ke zvýšení efektivity správy dávkových systémů.

1.3. Popis současné právní úpravy

Návrh zákona o Úřadu práce ČR ve znění schváleném Poslaneckou sněmovnou mění pouze organizační strukturu úřadů práce, která je předpokladem pro další navrhované změny v oblasti správy služeb zaměstnanosti a dávkových systémů. Z hlediska věcného výkonu agend nedochází k žádným změnám. Do této předpokládané nové organizační struktury by měl být na základě tohoto návrhu začleněn výkon ostatních agend v nepojistných dávkových systémech.

2. Návrh variant řešení

2.1. Návrh možných řešení

VARIANTA I- „nulová“

Zachování současného stavu.

VARIANTA II- Změna návrhu zákona o Úřadu práce České republiky

Sjednocení výkonu agend dávek pěstounské péče, inspekce poskytování sociálně právní ochrany dětí, dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči a inspekce poskytování sociálních služeb a pomoci v hmotné nouzi.

2.2. Dotčené subjekty

Dotčenými subjekty jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad práce ČR, územně samosprávné celky na úrovni pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, úřadů městských částí hlavního města Prahy, krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy, někteří zaměstnanci územně samosprávných celků, a osoby, které pobírají nebo hodlají pobírat dávky nepojistných sociálních systémů.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1. vyhodnocení nákladů a přínosů všech variant

VARIANTA I- „nulová“

Zachování současného stavu nepovede k dosažení cílů navrhované sociální reformy, tzn., že zůstane zachována současná neefektivita systému výkonu agendy nepojistných dávek a nedojde ke snížení nákladů na výkon těchto agend.

VARIANTA II- Změna návrhu zákona o Úřadu práce České republiky

Sjednocení výkonu agend dávek pěstounské péče, inspekce poskytování sociálně právní ochrany dětí, dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči a inspekce poskytování sociálních služeb a pomoci v hmotné nouzi.

Tato varianta umožňuje jednotný a efektivní výkon posuzování a současně nabízí možnost prostupnosti přes další systémy, tj. státní sociální podporu, problematiku zaměstnanosti a oblast možných řešení v případě hmotné nouze. Územní a administrativní dostupnost systému bude z pohledu občana zachována a v některých ohledech zvýšena, a to především v oblasti jednotné informační strategie a poradenství.

Územní samosprávy budou i nadále vykonávat v přenesené i samostatné působnosti činnosti, které vyžadují znalost podmínek života v daném území, tj. především ty činnosti, které umožní co nejefektivněji pracovat s lidmi, kteří se ocitají v nepříznivé sociální situaci. Současně se odstraňuje bariéra ve vztahu mezi pracovníkem samosprávy a klientem, která je dána dvojitým statutem pracovníka, tj. jednak má kompetence rozhodovat o nárocích člověka a pod hrozbou sankce následně vymáhat plnění podmínek a na druhou stranu má kompetenci podporovat člověka v procesu vypořádání se s nepříznivou sociální situací. Konflikt těchto dvou rolí a nutnost dodržovat zákonem stanovené postupy téměř vždy vede k tomu, že je upřednostněna role pracovníka, která má spíše mocenský charakter. Rozčlenění těchto rolí umožní státu spravovat velmi efektivně dávkové systémy a samosprávám aplikovat co nejúčinnější metody práce s občany.

Co se týká nákladů varianty II, je třeba konstatovat, že za účelem zajištění nepřetržitého výkonu předmětných agend je nezbytné zabezpečit odpovídající materiálně technické a personální podmínky. Celkově se odhadují mzdové a provozní náklady spojené se sjednocením dávkových agend na cca 780 mil. Kč ročně.

Vzhledem k tomu, že z obecních úřadů se navrhuje převzít vybrané činnosti přímo spojené s řízením, rozhodováním a výplatou nepojistných dávek sociální ochrany, bude třeba v odpovídajícím poměru snížit příspěvek těmto obcím na výkon státní správy v přenesené působnosti. Předpokládané snížení příspěvku bude cca 830 mil. Kč ročně. U krajských úřadů, které vykonávají agendu řízení, rozhodování u nepojistných dávek sociální ochrany ve druhém stupni a vykonávají metodickou a dozorovou činnost vůči podřízeným orgánům, se předpokládá poměrné snížení příspěvku cca ve výši 90 mil. Kč ročně. Vzhledem k tomu, že nejsou očekávány zvýšené výdaje na pořízení informačních technologií, neboť v současné době jsou dávkové agendy administrovány na zapůjčené technice, která je vedena v majetku ministerstva, a ministerstvo zároveň provozuje používané informační systémy, celková roční úspora by tak po přechodu na nový systém činila cca 140 mil Kč ročně.

Skutečné provozní a mzdové náklady bude možné dále zpřesnit až poté, co budou uzavřeny dohody o počtu zaměstnanců přecházejících z územních samosprávných celků na Českou republiku – Úřad práce České republiky nebo ministerstvo. Výše uvedených úspor se dosáhne tím, že část zejména obslužných činností, které jsou nyní vykonávány v souvislosti s výkonem přenesené působnosti územně samosprávnými celky, budou vykonávány stávajícími pracovníky Úřadu práce, současně díky sjednocení žádostí o jednotlivé dávky dojde ke snížení celkového počtu vyřizovaných žádostí, a tím i k celkovému snížení počtu zaměstnanců vykonávajících tyto agendy. Zároveň v souvislosti se sjednocením metodického vedení a rozhodování ve 2. stupni lze očekávat zvýšení kvality rozhodování na nižším stupni a s ním spojený nižší nápad opravných nebo přezkumných řízení.

Neočekávají se zásadní negativní dopady na územně samosprávné celky, neboť snížení příspěvku na výkon přenesené působnosti bude odpovídat rozsahu odejímaných agend. Případné dočasné umístění převedených zaměstnanců v dosavadních prostorách bude podléhat místně obvyklému nájemnému a úhradě s tím spojených provozních nákladů.

3.2. Konzultace

Konzultace byly provedeny na pravidelných koncepčních poradách k sociální reformě a v rámci připomínkového řízení. Parametry navrhovaného řešení byly konzultovány již při přípravě věcného záměru zákona o sociálních službách.

4. Návrh řešení

4.1. Zhodnocení variant a výběr nejvhodnějšího řešení

VARIANTA I

Ponecháním současného stavu nedojde ke zvýšení efektivity systému. Současný decentralizovaný systém není schopen řádně garantovat jednotný výkon státní správy ani standardizovaný model obsluhy klientů. Nedojde k dokončení sociální reformy. Prostředky vynakládané na dávkové systémy a jejich administraci se budou nadále neefektivně spotřebovávat na složitou administraci systémů.

VARIANTA II

Varianta II vychází z věcného záměru zákona o sociálních službách, který vláda schválila usnesením ze dne 20. října 2004 č. 997. Tento věcný záměr s poukazem na to, že v případě nepojistných systémů se jedná o výkon státní správy, předpokládal jako nejvhodnější řešení přiřazení těchto činností úřadům práce. Pracovníci úřadů práce vykonávající tuto agendu budou aktivním prvkem systému, tzn. budou v úzkém kontaktu s poskytovateli, orgány veřejné správy a zájemci o sociální služby. Odborní pracovníci úřadů práce pak mohou shromažďovat a poskytovat informace o možných, efektivních způsobech zajištění pomoci lidem či poskytování služeb, a to zejména proto, že jsou napojeni na další sociální systémy.

Tato varianta umožňuje jednotný a efektivní výkon státní správy a zároveň přináší výše uvedené úspory nákladů.

Závěr

Vzhledem k výše uvedenému se navrhuje přijmout variantu II.

4.2. Implementace a vynucování

Implementace a vynucování je řešena prostřednictvím zákona o Úřadu práce ČR, metodickým řízením ministerstva a postupem ministerstva jako nadřízeného správního orgánu při rozhodování o odvolání.

4.3. Přezkum účinnosti

Implementace pak bude pravidelně hodnocena v rámci přezkoumávání agendy ministerstvem. Přezkum účinnosti bude proveden nejpozději v roce 2014 v rámci vyhodnocení účinnosti první etapy sociální reformy.

4.4. Kontakty

Mgr. Štěpán Hošna, Sekce politiky zaměstnanosti a trhu práce, Ministerstvo práce a sociálních věcí
Tel.:221 623 247, e-mail: stepan.hosna@mpsv.cz

Zvláštní část

K části první – změna zákona o pomoci v hmotné nouzi

K čl. I

K bodům 1 a 2

Praxe ukazuje, že v případě, kdy je poskytnuta mimořádná okamžitá pomoc na úhradu předmětů dlouhodobé potřeby nebo na jejich opravu, je s ohledem na stanovený limit problematické ve stejném okruhu společně posuzovaných osob poskytnutí potřebné pomoci nezaopatřeným dětem na zajištění zvýšených nákladů spojených se vzděláním a zájmovou činností. Proto se navrhuje výše uvedené situace rozdělit tak, aby se posuzovala každá zvlášť. Dále již nebudou obsahem ustanovení odst. 5 písm. b) slova „a na základní vybavení domácnosti“. Jde o duplicitu s úvodním vymezením nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby. V praxi je uvedená dikce často využívána výkladem k poskytování mimořádné okamžité pomoci na základní vybavování domácnosti, obsahující nábytek, nádobí, ložní prádlo, záclony apod., což není záměrem mimořádné okamžité pomoci pro tuto situaci. Zároveň dochází k rozšíření dikce nově vytvořeného písmene c) o náklady na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí, pokud nejsou hrazeny z jiných zdrojů.

K bodu 3

Jde o odstranění nejednotného výkladu postupu v případech, kdy osoba samostatně výdělečně činná přerušuje nebo ukončuje tuto činnost. S ohledem na skutečnost, že definice osoby samostatně výdělečně činné obsažená v zákoně o důchodovém pojištění, zahrnuje širší okruh osob než obdobné vymezení v živnostenském zákoně, navrhuje se, aby pro účely zákona o pomoci v hmotné nouzi byly osoby samostatně výdělečně činné posuzovány podle zákona o důchodovém pojištění tak, jak je tomu i pro účely zákona o zaměstnanosti (evidence uchazečů o zaměstnání).

K bodu 4

Při posuzování okruhu společně posuzovaných osob dochází k nejednotnému postupu vylučování osob z okruhu osob v hmotné nouzi v případech, kdy některá ze společně posuzovaných osob nastupuje výkon zabezpečovací detence nebo je vzata do vazby nebo nastupuje výkon trestu odnětí svobody (je vyloučena následující kalendářní měsíc po kalendářním měsíci nástupu, nebo další kalendářní měsíc tak, jak je tomu u státní sociální podpory). Proto se doporučuje odstranit duplicitní výklad tak, že tyto osoby přestávají být osobami v hmotné nouzi počínaje prvním dnem kalendářního měsíce, následujícím po kalendářním měsíci nástupu a to s ohledem na navrhovanou změnu posuzování podmínek pro nárok na dávku za kalendářní měsíc předcházející aktuálnímu měsíci, tj. měsíci, v němž je o dávce rozhodováno a je dávka vyplácena.

K bodu 5

K zamezení spekulativního jednání osob, které se po záměrném přerušení ústavní péče opětovně stávaly osobami v hmotné nouzi, se navrhuje jednotlivé doby poskytování ústavní péče v období posledních 6 kalendářních měsíců počítat.

K bodu 6

V odstavci 2 se navrhuje úprava textu tak, aby bylo zřejmé, že se nepřihlíží k osobě, která není považována za osobu v hmotné nouzi pouze pro účely stanovení výše příspěvku na živobytí. Dále se navrhuje doplnit, že společně posuzovanou osobou pro účely posouzení stavu hmotné nouze je i osoba, která nepatří do okruhu oprávněných osob. Pro účely nároku na dávku se doplňuje společně posuzovaná osoba uvedená v § 3 odst. 1 písm. h).

K bodu 7

Stávající znění zákona ne zcela jednoznačně odlišuje dávky opakující se od dávky jednorázové, tj. od mimořádné okamžité pomoci. Z dosavadní dikce § 43 odst. 6 šlo dokonce usoudit, že i mimořádná okamžitá pomoc může být dávkou opakující se, tj. může se pro určitou situaci poskytovat opakovaně bez žádosti. Z tohoto důvodu se část textu, která pojednává o mimořádné okamžité pomoci, která není jednorázová, vypouští.

K bodu 8

Úprava ustanovení souvisí s převodem dávkové agendy z územně samosprávných celků na stát. Není potřeba specifikovat, z jakých finančních prostředků náklady na dávky hradí stát, protože je toto specifikováno v jiném právním předpisu (zákon o rozpočtových pravidlech).

K bodům 9 až 11

Dávky pomoci v hmotné nouzi mají být poskytovány pouze osobám, které jsou s Českou republikou spjaty. K prokázání spjatosti osoby s Českou republikou (nikoli s konkrétním bytem, či územním místem) slouží institut „bydliště“. Plnění podmínky bydliště se posuzuje na základě informací o skutečnostech, které zahrnují zejména délku a nepřetržitost přítomnosti na území České republiky, osobní situaci osoby, místo výkonu pracovní aktivity a její stabilitu, místo zapojení do zájmových činností, rodinnou situaci osoby a její rodinné vazby, bydlení a jeho stabilitu, školní docházku nebo studium dětí apod. Návrh počítá s definicí pojmu bydliště jako takového s tím, že z této definice musí být mj. jasné patrné, že tento institut nelze zaměňovat s dalšími instituty typu trvalého pobytu. Podmínka bydliště se nezjišťuje, jde-li o poskytnutí mimořádné okamžité pomoci podle ustanovení § 2 odst. 5 písm. a), protože v tomto případě se jedná o naprosto specifické situace (například odcizení peněz v důsledku krádeže), kdy je nutno poskytnout výše uvedenou pomoc bezodkladně tak, aby byla zajištěna co možná nejefektivněji.

K bodům 12 a 13

V souvislosti s organizačním sjednocením místa pro řešení agendy nepojistných systémů dochází k radikální úpravě § 6 ohledně výčtu orgánů pomoci v hmotné nouzi, kterými kromě ministerstva nově budou pouze krajské pobočky Úřadu práce. V návaznosti na tento výčet ztrácí opodstatnění znění § 7, protože na systému pomoci v hmotné nouzi již nebudou bezprostředně participovat správní orgány územních samosprávných celků v přenesené působnosti.

K bodu 14

Zčásti legislativně-technická úprava v návaznosti na novelu provedenou zákonem č. 206/2009 Sb., zčásti věcná změna, která reaguje na zařazení § 3 odst. 1 písm. h) do § 3 odst. 2.

K bodu 15

V praxi orgány pomoci v hmotné nouzi vylučují z okruhu společně posuzovaných osob ty osoby, které písemně prohlásí, že s ostatními netvoří domácnost ve smyslu občanského zákoníku s odkazem na zákon o životním a existenčním minimu. V tomto zákoně se však uvedená možnost týká pouze jiných osob, které jsou společně pro účely životního a existenčního minima posuzovány. Proto je nezbytné v zákoně jednoznačně ustanovit, že nestačí písemné prohlášení, ale bude nezbytné praktické prokázání této skutečnosti ze strany všech společně posuzovaných osob v hmotné nouzi. Praktickým prokázáním může být např. nájemní smlouva, v níž je uveden počet osob užívajících byt, kolik osob se podílí na úhradě služeb za užívání bytu apod.

K bodu 16

Legislativně-technická úprava v návaznosti na zavedení legislativní zkratky již v § 6.

K bodu 17

Praxe v průběhu poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi ukázala na potřebu pojmového rozlišení aktuálního kalendářního měsíce od kalendářního měsíce předcházejícího aktuálnímu kalendářnímu měsíci v průběhu poskytování dávky pomoci v hmotné nouzi. Dalším cílem nového textu ustanovení je upřesnění pojmu „rozhodné období“, a to s ohledem na jednotlivé druhy situací, které mohou nastat, tj. nejen pokud jde o dosažené příjmy, ale též o plnění ostatních podmínek například, zda si osoba nezvyšuje příjem vlastní prací, zda osoba neuplatnila nároky a pohledávky apod. Podrobněji se – v souladu s požadavky z praxe - popisuje též rozhodné období pro účely posuzování vzniku nároku na dávku v situaci, kdy došlo k podstatnému poklesu příjmu s tím, že jeho počátek je variantně dán měsícem, kdy nastala relevantní právní skutečnost, tedy měsícem, ve kterém došlo k podstatnému poklesu příjmu.

K bodu 18

Vzhledem k tomu, že ne všechny osoby, kterým byl přiznán příspěvek na péči ve stupni závislosti II až IV, jsou uznány invalidními ve třetím stupni invalidity, je vhodné s ohledem na jejich reálné možnosti zapojení se na trh práce zařadit tyto osoby do okruhu osob, u nichž se nezkoumá snaha o zvýšení příjmu vlastní prací. Ustanovení § 17 opravňuje orgán pomoci v hmotné nouzi, aby nechal osobu posoudit ohledně jejího zdravotního stavu pro účely schopnosti zvýšit si příjem vlastní prací. Avšak toto potvrzení ztrácelo význam, protože dosud nebylo navázáno na žádné jiné ustanovení v zákoně.

K bodu 19

Stávající dikce v souvislosti se zahájením posuzování možnosti využití movitého majetku pro zvýšení příjmu vlastním přičiněním odporovala ustanovení § 26 zákona, kde se s využitím případného majetku, tj. movitého i nemovitého, počítá již po uplynutí tří kalendářních měsíců.

K bodu 20

Úprava pouze upřesňuje stávající právní úpravu, která umožňuje, aby stavební spoření mohl mít uzavřené také jednotlivec, který není posuzován v okruhu společně posuzovaných osob.

K bodu 21

V porovnání s hodnocením počtu hodin odpracovaných v rámci kalendářního měsíce v dobrovolnické nebo veřejné službě dochází při zohlednění skutečnosti, že osoba pracuje

na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti k určitému zvýhodnění těchto osob oproti osobám pracujícím v rámci veřejné nebo dobrovolnické služby. Osoby pracující na základě dohod mohou odpracovat v rámci měsíce i podstatně nižší počet hodin, a přesto jsou v rámci hodnocení snahy o zvýšení příjmu vlastní prací hodnoceny pozitivně i při minimálním počtu odpracovaných hodin. Proto se doporučuje vázat uznání této aktivity osoby v případě, že je prokázáno odpracování 20 hodin v kalendářním měsíci a zároveň - pokud se jedná o dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti - má osoba příjem alespoň ve výši dvacetinásobku hodinové sazby minimální mzdy.

K bodu 22

Individuální akční plán bude v budoucnosti zpracováván krajskou pobočkou Úřadu práce pro uchazeče o zaměstnání, kteří budou vedeni v evidenci déle jak 12 měsíců. Zároveň tímto opatřením dochází k úspoře prostředků vynakládaných na zaslání výzvy. Proto uvedené ustanovení ztrácí svůj účel. V rámci sociální práce s osobou dlouhodobě vedenou na dávkách pomoci v hmotné nouzi bude sepisována písemná dohoda, která bude obsahovat úkoly, uložené orgánem pomoci v hmotné nouzi.

K bodu 23

Navrhovaná úprava tohoto ustanovení souvisí s převodem kompetencí ohledně veřejné služby na krajské pobočky Úřadu práce. Dosud totiž tuto službu organizovaly obce v rámci své samostatné působnosti. Z tohoto důvodu také pozbývají opodstatnění ty odstavce v současném znění zákona, které řešily dotační problematiku, popřípadě poskytování informací na žádost obce, která veřejnou službu organizovala. Jelikož výkon veřejné služby většinou probíhá na území obce, je potřeba dohody mezi krajskou pobočkou Úřadu práce a obcí o možnosti organizovat veřejnou službu v obci. Stávající praxe ukázala, že obce se velice dobře zhostily organizování veřejné služby, a proto by bylo vhodné, aby i nadále měly možnost se na některých činnostech v rámci veřejné služby podílet. Při organizování veřejné služby je potřeba, aby krajská pobočka Úřadu práce zajistila osobám k jejich výkonu ochranné pomůcky a pracovní předměty. V některých případech je možné, že tyto pomůcky a předměty zajistí sama obec, která se s krajskou pobočkou Úřadu práce dohodne na organizování veřejné služby. Veřejná služba bude moci být vykonávána nejen přímo pro obce, ale i v dalších oblastech, které jsou v zájmu obce nebo ve veřejném zájmu. Navrhuje se proto, aby ji Úřad práce mohl organizovat nejen na základě dohody s obcí, ale i dalšími subjekty. Jako příklad lze uvést firmy zabezpečující pro obec správu a údržbu komunikací a veřejných prostor, sociální a zdravotnická zařízení, dobrovolná občanská sdružení a další soukromé subjekty, pokud výsledek jejich činnosti bude sloužit obcím nebo bude ve veřejném zájmu. Jelikož někteří uchazeči o zaměstnání nejsou v systému pomoci v hmotné nouzi a nemohou vykonávat veřejnou službu, rozšiřuje se možnost výkonu veřejné služby i na tuto skupinu osob.

K bodu 24

Ustanovení, které se navrhuje vypustit, mělo eliminovat z výplaty příspěvku na živobytí osoby, které měly v měsících předcházejících aktuálnímu měsíci vyšší příjem, ze kterého si mohly určitou část finančních prostředků odložit na budoucí potřeby. Praxe ukázala, že těchto osob je minimálně, většinou tyto osoby s ohledem na vyšší příjem nebyly považovány za osoby v hmotné nouzi. Paradoxem je, že osobě vznikne nárok na dávku, ale ne na její výplatu. Posouzení této situace je nutné provést u všech osob a to i v průběhu pobírání dávky. Navrhovaná úprava proto směřuje ke zjednodušení posuzování situace jednotlivých osob žádajících o dávku i těch, které již dávku pobírají.

K bodům 25 a 26

Navrhuje se zrušit bez náhrady povinnost vrátit příspěvek na živobytí nebo jeho část v případech, kdy lze předpokládat, že se osoba nachází přechodně ve stavu hmotné nouze, protože očekává v budoucnu příjem, který ji zabezpečí uspokojování jejích základních životních potřeb. Výjimku se navrhuje ponechat pro případy, kdy osoba očekává důchod tak, aby nedocházelo ke dvojímu plnění (důchod poskytnut zpětně i za měsíce, v nichž byla poskytována dávka pomoci v hmotné nouzi). Zároveň dochází k vypuštění částí ustanovení, která ztratila praktický význam.

K bodu 27

V praxi často dochází k situacím, kdy po odečtení částky živobytí osoby, která není uznána za osobu v hmotné nouzi nebo není oprávněnou osobou, vychází výše příspěvku na živobytí v záporné hodnotě, takže zaniká nárok na tento příspěvek i pro ostatní společně posuzované osoby, které i nadále v hmotné nouzi setrvávají. Proto se navrhuje doplnění úpravy stanovení výše příspěvku na živobytí.

K bodu 28

V novém znění tohoto ustanovení dochází k několika úpravám ohledně určení částek živobytí u jednotlivých skupin osob, které jsou odstupňovány především na základě jejich pracovní aktivity. Dále se ustanovení upřesňuje na základě poznatků, které přinesla praxe (jedná se například o situaci, kdy osoba započne výkon výdělečné činnosti). V úvahu se dále bere například i poskytování zdravotnické péče ve zdravotnickém zařízení po dobu celého kalendářního měsíce.

K bodu 29

V novém znění ustanovení se navrhuje z odst. 1 vypustit slova „a prokazatelně se snaží využít možnosti zvýšení příjmu vlastní prací (§ 12)“. Ustanovení je třeba rovněž vázat na podmínku odpracování 20 hodin v kalendářním měsíci. Praxe ukazuje nadbytečnost v zákoně dosud uvedeného požadavku na prokazování snahy o zvýšení příjmu vlastní prací u osob, které mají příjem z výdělečné činnosti. Případné požadavky na zvýšení rozsahu a intenzity výdělečné činnosti, popřípadě na zjištění možnosti získání lépe placené práce lze uplatňovat v rámci sociální práce s osobou v hmotné nouzi. V návrhu jde dále o změnu přístupu k hodnocení vlastní aktivity osoby, kterou je tato osoba povinna v systému pomoci v hmotné nouzi prokazovat příslušnému orgánu pomoci v hmotné nouzi oproti automatickému zohlednění aktivity v případě vedení této osoby v evidenci uchazečů o zaměstnání u příslušné krajské pobočky Úřadu práce. Hodnocení vlastní aktivity posuzuje orgán pomoci v hmotné nouzi podle kritérií stanovených v zákoně. Navrhovaná úprava plně odpovídá Programovému prohlášení vlády, které obsahuje myšlenku, že výše dávek hmotné nouze bude více odstupňována podle aktivity žadatele.

K bodu 30

Jde o řešení situace, kdy osoba, která má majetek využitelný pro zvýšení svého příjmu, tento majetek nevyužije a je buď prohlášena za osobu, která není v hmotné nouzi a dávka je jí odejmuta a nebo ještě před uplynutím stanovené doby přestane dávku pobírat, aniž by majetek pro zvýšení příjmu využila. Pokud tyto osoby znovu o dávku požádají, nemá možnost v současné době orgán pomoci v hmotné nouzi vzít při podání nové žádosti v úvahu, že již jednou z důvodu vlastnictví využitelného majetku došlo k odejmutí dávky, popřípadě že osoba sama zrušila pobírání dávky, aniž by majetek rovněž ke zvýšení příjmu využila. Proto se navrhuje, aby při budoucím podání nové žádosti byl majetek, zjištěný při předchozí žádosti, vzat zpětně v úvahu.

K bodu 31

Stávající dikce, která používá pojem „nezaopatřené dítě“, je v rozporu se zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, protože tento zákon se vztahuje pouze na děti, které nejsou zletilé. Po dosažení zletilosti již nelze na orgánu sociálně-právní ochrany požadovat spolupráci při řešení majetkových poměrů dítěte. Je proto nezbytné provést navrhovanou úpravu textu.

K bodu 32

Stávající úprava neřeší situaci, kdy nedojde k využití majetku dítěte po uplynutí šesti měsíců, popřípadě kdy nejsou uplatněny nároky a pohledávky tohoto dítěte po uplynutí stejného období. Proto se navrhuje v zákoně tuto situaci jednoznačně řešit.

K bodu 33

S ohledem na praxi se navrhuje umožnit orgánu pomoci v hmotné nouzi, aby uvážil výši skutečně prokázaných nákladů, vznikající osobě v souvislosti s hledáním zaměstnání.

K bodu 34

Jde o zrušení pozůstatku z doby platnosti zákona o sociální potřebnosti. Praxe ukazuje problematičnost vyhledávání osob, které neplní vyživovací povinnost vůči nezaopatřeným dětem, které jsou společně posuzovány na příspěvku na živobytí. Tyto děti jsou v rámci příspěvku na živobytí zabezpečovány i v době, kdy povinná osoba vyživovací povinnost vůči nim neplní. Problémy nastávají v okamžiku, kdy povinná osoba určitou část dlužného výživného hradí, popřípadě uhradí plnou část. V takovýchto případech vzniká povinnost vracet část příspěvku na živobytí, která po dobu neplacení výživného byla dítěti prostřednictvím příspěvku na živobytí poskytována. Jednodušším řešením je započítání poskytnutého dlužného výživného do celkového příjmu a v důsledku toho dojde k následnému snížení výše příspěvku na živobytí, popřípadě k zastavení jeho výplaty po určitou dobu, popřípadě k jeho odejmutí, a to opět na určitou dobu. Zrušením uvedeného ustanovení nedojde ke snížení výše příspěvku na živobytí ale ke zjednodušení postupu při rozhodování orgánu pomoci v hmotné nouzi.

K bodu 35

Pro účely vzniku nároku na příspěvek na živobytí je nezbytné prokazovat, zda osoba uplatnila např. nárok na dávky státní sociální podpory. Znamená to, že pro doplatek na bydlení je dostačující informace o uplatnění nároku na příspěvek na bydlení, popř. jeho výši, pokud je již vyplácen. Proto není nutné sledovat podmínku vzniku nároku na příspěvek na bydlení pro účely doplatku na bydlení. Dále se vypouští věty o odmítnutí možnosti levnějšího přiměřeného ubytování, neboť se staly pouze formálními. Požadavek na uplatnění žádosti o levnější bydlení u obce, v níž má osoba trvalý pobyt se doporučuje z podmínek nároku vypustit s ohledem na stávající nepříznivou praxi bytové politiky obcí. Uvedená podmínka nepřichází v úvahu především u bytů v osobním vlastnictví a u družstevních bytů, kterých je v současné době v rámci České republiky i v rámci jednotlivých obcí většina. Rovněž obecních nájemních bytů z celkového počtu nájemních bytů je o něco více jak polovina. Obce proto nemají reálnou možnost nabízet osobám v hmotné nouzi méně nákladné bydlení v rámci svého bytového fondu.

K bodu 36

V současné době je pojem „dlouhodobě“ vykládán v rámci metodického vedení orgánů pomoci v hmotné nouzi tak, že jde o pobyt v takovémto typu bydlení delší jak tři měsíce, přičemž i tento výklad připouští, a v praxi je tato možnost často používána, že dlouhodobost je pomíjena v situacích, kdy je z uzavřené smlouvy o užívání místnosti v ubytovně zřejmé, že jde o pobyt bez stanoveného data ukončení, popřípadě je ze smlouvy zřejmé, že půjde o pobyt přesahující zmíněné tři měsíce.

K bodu 37

V návaznosti na systémové řešení dotací v oblasti sociálních služeb se explicitně upravuje postup přiznávání doplatku na bydlení osobám umístěným ve výše uvedených pobytových zařízeních. Dikce současné právní úpravy výslovně nevylučuje možnost poskytnout těmto osobám pomoc prostřednictvím doplatku na bydlení. Avšak vzhledem k změnám v oblasti dotací a potřebě jednotného přístupu se navrhuje výslovná úprava v § 33. Náklady na tuto úpravu by činily cca 21 mil. Kč ročně a dotkla by se přibližně 2,5 tisíce osob.

K bodu 38

Legislativně-technická úprava navazuje na nové znění ustanovení § 33 odstavce 3 a na vložení druhé věty do samotného ustanovení § 33 odstavce 5.

K bodu 39

Vzhledem k tomu, že v praxi je úhrada za užívání bytů v ubytovnách, popřípadě v podnájmech často vyšší než obdobná úhrada nájemného a služeb souvisejících s bydlením v nájemních bytech, navrhuje se brát v úvahu skutečné náklady za tyto formy bydlení s tím, že výše těchto nákladů nesmí překročit normativní náklady stanovené na obdobné formy nájemního bydlení v zákoně o státní sociální podpoře. V současné době není jednoznačně v zákoně stanoveno, že věcně usměrňované nájemné v bytech postavených v družstevní bytové výstavbě není totožné s nájemným, o kterém se hovoří v § 34 odst. 1 zákona. Aby nedocházelo k soudním jednáním o započítávání věcně usměrňovaného nájemného hrazeného v družstevních bytech, je nutné toto rozlišení v zákoně uvést. Praxe požaduje jednoznačné stanovení výše úhrady nákladů za užívání bytů postavených v družstevní bytové výstavbě. S ohledem na srovnatelnost s nájemními byty se doporučuje stanovovat pro účely doplatku na bydlení a příspěvku na živobytí jako nájem prokazatelné náklady s omezením do výše nákladů na bydlení uvedených v příslušném ustanovení zákona o státní sociální podpoře. Konečně se navrhuje zrušit dosavadní odstavec 5 v § 34 obdobně jako je navrženo zrušení podobného ustanovení u příspěvku na živobytí.

K bodu 40

Navrhuje se upravit postup při stanovení výše doplatku na bydlení v případě, kdy mezi společně posuzovanými osobami jsou osoby, které nebyly uznány za osoby v hmotné nouzi resp. osoby, které nepatří mezi oprávněné osoby. Pro uvedený účel se doporučuje zvolit obdobný postup, který navazuje na řešení situace v případě stanovení výše příspěvku na živobytí.

K bodu 41

Úprava směřuje k aktivizaci osob v hmotné nouzi, které dlouhodobě setrvávají ve stavu hmotné nouze, a to jak z objektivních tak i ze subjektivních důvodů. Jde o podporu snahy osoby řešit vlastní nepříznivou sociální situaci v dlouhodobějším horizontu. Lze předpokládat, že navrhované období je dostatečně dlouhé, aby osoba v hmotné nouzi získala potřebné prostředky pro zabezpečení svých základních životních potřeb, včetně prostředků

k úhradě nákladů spojených s bydlením. Přitom se bere v úvahu i možnost přechodného zlepšení situace osoby charakterizované dočasnou ztrátou nároku na doplatek na bydlení. V takových případech se bude pro uvedený účel počítat počet kalendářních měsíců, v nichž osoba v průběhu deseti po sobě jdoucích rocích měla nárok na doplatek na bydlení a doplatek na bydlení jí byl vyplacen. Vzhledem k předpokládané účinnosti novely zákona nebudou do stanoveného limitu započítávány kalendářní měsíce, v nichž osoba pobírala doplatek na bydlení předcházející datu účinnosti novely.

K bodu 42

Úprava navazuje na rozdělení dosavadního ustanovení § 2 odst. 5 písm. b) do dvou písmen.

K bodu 43

Stávající praxe vychází při hodnocení nároků na dávku z faktického i teoretického posouzení podmínek nároku, které jsou v průběhu kalendářního měsíce plněny. Jde o podmínky, které jsou známy do data posuzování nároku i o podmínky, které budou ještě následně plněny. Tento stav do budoucna upravuje návrh na nové stanovení rozhodného období tak, že se všechny podmínky nároku budou hodnotit za kalendářní měsíc, předcházející aktuálnímu měsíci posuzování (výjimku tvoří pouze hodnocení příjmu při podání žádosti, které se uskutečňuje za tři kalendářní měsíce předcházející aktuálnímu měsíci). Aby bylo možné uvedený postup do budoucna realizovat, je nezbytné vypustit z citovaného odstavce dikci, která v některých případech, kdy prokazatelně je podmínka nároku plněna v průběhu měsíce, vede ke stanovení výše dávky v poměrné části, popřípadě k zamítnutí žádosti, přestože je zřejmé, že v následujícím měsíci již podmínka bude plněna, a proto bude nutné znovu o dávku požádat (administrativní náročnost).

K bodům 44 a 45

Praxe ukazuje, že uvedená dikce obsahující slova „v pravidelných měsíčních lhůtách“ je v řadě případů obtížně realizovatelná. Proto se navrhuje použít volnější úpravy „v měsíčních lhůtách určených plátcem příspěvku“. Obdobná úprava se navrhuje také u doplatku na bydlení. Navíc se s ohledem na změnu koncepce doplatku na bydlení uvádí, že je účelné poskytovat doplatek na bydlení v aktuálním měsíci, tj. v měsíci, kdy byla podána žádost a následně vždy v měsíci, za který náleží.

K bodu 46

Zdůrazňuje se, že podobu elektronického platebního prostředku určuje ministerstvo.

K bodu 47

Operativní řešení mimořádných situací prostřednictvím dávky pomoci v hmotné nouzi – mimořádná okamžitá pomoc – vyžaduje, aby tyto dávky byly z hlediska typologie dávek považovány za dávky jednorázové, nikoli za dávky opakující se, kterými jsou v systému pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení.

K bodu 48

Vzhledem k nově zavedené koncepci aktuálního kalendářního měsíce se doporučuje, aby i na změny skutečností rozhodných pro nárok na dávku a její výši bylo reagováno v následujícím kalendářním měsíci. Vzhledem k administrativní náročnosti a k potřebě úspory nákladů na řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi se navrhuje neměnit výši opakujících se dávek, pokud by změnou podmínek nároku mělo dojít ke zvýšení či snížení těchto dávek o méně než 50 Kč. Jestliže však po uplynutí několika kalendářních měsíců dosáhne součet

výše neuskutečněných změn opakujících se dávek částky 50 Kč a více, stanoví se výše těchto dávek nově, a to i s přihlédnutím k dalším případným změnám.

K bodu 49

Ke zrušení ustanovení dochází v návaznosti na nové znění § 3 odst. 1 písm. f).

K bodu 50

Vzhledem k tomu, že krajské úřady se již nebudou nadále podílet na systému pomoci v hmotné nouzi, upravuje se příslušným způsobem znění ustanovení § 49 odst. 6.

K bodům 51 až 53

Stávající úprava neumožňuje sankce v případech, kdy orgán pomoci v hmotné nouzi zjistí, že osoba, které byla poskytnuta mimořádná okamžitá pomoc na úhradu určitého předmětu apod., tuto dávku nepoužila k účelu, kterou uvedla v žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc. Proto se navrhuje, aby v těchto případech byl vyhodnocen přeplatek. V návaznosti na nové ustanovení jsou provedeny též legislativně-technické úpravy.

K bodu 54

§ 279 občanského soudního řádu stanovuje postup srážení pohledávek z čisté mzdy. Pokud se uvedený postup použije u dávek pomoci v hmotné nouzi, nelze většinou v zákoně doporučené srážení provádět, přestože jde o důsledek uvedení nepravdivých údajů ze strany některé z osob v hmotné nouzi. Proto se doporučuje odkaz na uvedený paragraf v občanském soudním řádu vypustit a nahradit ho nezabavitelnou částkou ve výši existenčního minima. Pokud bude přeplatek vyčíslen společně posuzovaným osobám, doporučuje se jako nezabavitelnou částku stanovit pro každou další společně posuzovanou osobu dvě třetiny částky existenčního minima. V případě, že jsou v okruhu společně posuzovaných osob nezaopatřené děti, doporučuje se, aby jim při posuzování povinnosti hrazení přeplatku byla nezabavitelná částka stanovena ve výši jejich životního minima. Doplnění věty druhé o termín „opakující se“ souvisí s nově navrhovanou úpravou přeplatku též v případech mimořádné okamžité pomoci. V případech později přiznané mimořádné okamžité pomoci by totiž postup uvedený v tomto ustanovení nebyl prakticky možný.

K bodu 55

V souvislosti se zavedením jednotného informačního systému v zákoně o Úřadu práce je nezbytné stanovit, že veškeré údaje IS HN jsou součástí tohoto nového informačního systému ke sjednocení dávek.

K bodu 56

V přehledu údajů, které Ministerstvo vnitra a Policie ČR poskytuje orgánům pomoci v hmotné nouzi, se vedle rodného čísla doplňují též jeho případné změny.

K bodu 57

Úprava souvisí s převodem agendy pomoci v hmotné nouzi na krajskou pobočku Úřadu práce.

K bodům 58 až 62

Vzhledem ke změně organizačního uspořádání orgánů pomoci v hmotné nouzi je třeba příslušným způsobem upravit rovněž ustanovení o mlčenlivosti.

K bodu 63

Písmeno g) se zrušuje v souvislosti s převodem institutu veřejné služby na krajskou pobočku Úřadu práce. Poskytování dotace tak ztrácí svoje opodstatnění.

K bodu 64

V souvislosti s přechodem dosavadních kompetencí pověřených obecních úřadů, respektive obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, obecních úřadů a obcí na krajské pobočky Úřadu práce, se navrhuje přenést všechny tyto kompetence do ustanovení § 61.

K bodu 65

Ustanovení se zrušují v návaznosti na nové znění § 61 (viz novelizační bod 64).

K bodu 66

Praxe stále více ukazuje na potřebu uplatňování metod a postupů sociální práce v systému pomoci v hmotné nouzi. Metodická doporučení nejsou vždy akceptována, a proto je nezbytné doplnit principy sociální práce, uvedené v § 64 o některé další, které povinnosti zaměstnanců orgánů pomoci v hmotné nouzi (především sociálních pracovníků) rozšíří. Podle svého Programového prohlášení vláda bude usilovat o to, aby příslušné orgány nadále a důsledněji prováděly terénní šetření v domácnostech pobírajících podporu a ověřovaly pravdivost údajů v žádostech příjemců dávek.

K bodu 67

Návrh vychází z praxe doporučované v současnosti Ministerstvem vnitra.

K bodům 68 a 69

Na základě přesunu kompetencí z pověřených obecních úřadů, respektive obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, na krajské pobočky Úřadu práce je nezbytné upravit též ustanovení o místní příslušnosti.

K bodu 70

Praxe ukazuje, že správní řízení zahájené z moci úřední podle správního řádu je zbytečně zdlouhavé a v souvislosti s častými změnami ve výpočtu dávek velmi nákladné a časově náročné. Navrhované opatření má přispět k omezení zbytečných průtahů a odstranění nadbytečných nákladů řízení tím, že nebude nutné při každém nově zahájeném řízení z moci úřední zasílat osobě oznámení o zahájení řízení.

K bodu 71

Do ustanovení o zaslání písemné výzvy se navrhuje promítnout přechod této agendy na krajskou pobočku Úřadu práce.

K bodům 72 a 73

S ohledem na požadavek obsažený v Programovém prohlášení vlády ohledně prohlášení žadatele, že se bez podpory z veřejných rozpočtů neobejde, se navrhuje úprava ustanovení upravující náležitosti žádosti tak, aby bylo zřejmé, že celkové sociální a majetkové poměry osoby (společně posuzovaných osob) jsou takové, že jí neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami. Tato skutečnost bude uvedena na tiskopisu žádosti o příspěvek na živobytí, kterou mimo jiné náležitosti žádosti stvrdí osoba podpisem. Pokud se však v návaznosti na ustanovení § 3 odst. 4 zjistí, že osoba není považována za osobu v hmotné nouzi s ohledem na prokázané celkové sociální a majetkové poměry, má se za to, že toto její prohlášení pozbývá platnosti.

K bodu 74

Príslušná část ustanovení se vypouští v návaznosti na úpravu § 33.

K bodu 75

Cílem upřesnění tohoto ustanovení je zjištění, že nájemné bylo nejen stanoveno, ale též fyzicky uhrazeno.

K bodu 76

Legislativně-technická úprava, která navazuje na nové znění ustanovení § 34.

K bodu 77

Při podání žádosti o jakoukoli mimořádnou okamžitou pomoc (ne pouze u žádostí podle § 2 odst. 4 a 6) je potřeba zjistit všechny skutečnosti, které osobu vedou k podání žádosti a také pro jaký účel má být mimořádná okamžitá pomoc využita.

K bodu 78

V zákoně je dána lhůta, dokdy se mohou námitky uplatňovat, ale není zde dosud zakotvena sankce, pokud se tato lhůta nedodrží.

K bodu 79

Úprava opravných prostředků musí odpovídat systémovým změnám, které jsou v novele obsaženy, zejména musí navazovat na nové orgány systému pomoci v hmotné nouzi. Proto se navrhuje, aby v I. instanci rozhodovala krajská pobočka Úřadu práce a aby ve II. instanci o odvolání rozhodovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí.

K čl. II - Přejchodná ustanovení

K bodu 1

Nově se stanoví pro nárok na dávku pomoci v hmotné nouzi podmínka bydliště na území České republiky. Vzhledem k tomu, že pokud jde o vyplácení dávky, lze tuto podmínku z hlediska praktického zjišťovat jen velmi obtížně, popř. se značnými administrativními i finančními náklady, stanoví přechodné ustanovení, že splnění této podmínky se bude vyžadovat až u nároků na dávky pomoci v hmotné nouzi, které vzniknou po 31. prosinci 2011.

K bodu 2

S ohledem na zavedení nové definice rozhodného období je nezbytné stanovit, jak se bude toto období posuzovat v řízeních, která nebyla pravomocně skončena před účinností nově navrhované právní úpravy.

K bodu 3

Veřejná služba funguje dobře v mnoha obcích, a proto je vhodné, aby tyto obce mohly i nadále veřejnou službu organizovat. Jelikož od 1. 1. 2012 bude uzavírat pojištění pro osoby vykonávající veřejnou službu krajská pobočka Úřadu práce, je potřeba, aby byla upravena platnost smluv o výkonu veřejné služby a dále platnost smluv o pojištění, které byly uzavřeny do 31. 12. 2011. a aby bylo pojištění uzavřeno i pro osoby, které budou vykonávat veřejnou službu v obci, která po dohodě s krajskou pobočkou Úřadu práce pro ně veřejnou službu zabezpečuje. Dále krajská pobočka Úřadu práce bude zajišťovat ochranné pomůcky a předměty, ale je možná i dohoda s obcí, že si tyto věci pro osoby vykonávající veřejnou službu zajistí sama.

K bodu 4

V nové navrhované úpravě se doporučuje zrušit § 32 bez náhrady. V praxi k případům, kdy byla poskytována část příspěvku na živobytí nahrazující neplacené výživné, často nedocházelo. Také vymáhání těchto částek bylo mnohdy nákladnější než celkový objem vymožených částek. Proto se navrhuje od účinnosti této novely přestat vymáhat tyto pohledávky a zrušit povinnost vracet tyto částky. Navrhnutým opatřením nedojde k finančním ztrátě.

K bodu 5

Vzhledem ke zvýšení právní jistoty účastníků řízení se výslovně stanoví, že řízení zahájená a pravomocně neukončená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dokončí již správní úřady na které působnost nově přešla, tj. příslušná krajská pobočka Úřadu práce a Ministerstvo práce a sociálních věcí, avšak podle právních předpisů účinných do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

K čl. III

Vzhledem k velkému rozsahu navrhované novely se navrhuje předsedu vlády zmocnit k vyhlášení úplného znění zákona o pomoci v hmotné nouzi.

K části druhé – změna zákona o sociálních službách

K čl. IV

K bodu 1

Změna ve vymezení kategorie dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu souvisí s nahrazením stávajících úkonů péče o vlastní osobu a úkonů soběstačnosti „doménami“ - základními životními potřebami. Současně dochází k posílení významu poruchy funkčních schopností, které nahrazují stávající omezení duševních, smyslových a fyzických schopností, neboť samotné omezení duševních, smyslových a fyzických schopností nemusí působit závislost. Návrh se opírá o Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví (Světová zdravotnická organizace, 2001), kde právě princip hodnocení funkčních schopností a jeho projekce do aktivit a participací (základních životních potřeb) popisuje schopnost fyzické osoby provádět činnost, která je pro ní nezbytná a tím i míru její případné závislosti.

K bodům 2, 6, 11, 14, 16 až 19, 21 až 27, 30 až 32, 34 a 35, 38 a 39, 44 až 46, 65, 67 a 68, 71, 73

V návaznosti na právní úpravy, kterými se navrhuje sjednotit rozhodování o nepojistných dávkách sociální ochrany a jejich výplatu k jedinému správnímu orgánu se mezi orgány, které vykonávají státní správu podle zákona o sociálních službách, zařazuje Úřad práce České republiky – krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“). O příspěvku na péči budou rozhodovat v prvním stupni krajské pobočky Úřadu práce a ve druhém stupni ministerstvo. Tato změna působnosti v rozhodování o příspěvku na péči se promítá i do dalších ustanovení zákona.

K bodu 3

Změna souvisí s nahrazením stávajících úkonů péče o vlastní osobu a úkonů soběstačnosti základními životními potřebami a současně s jednoznačným zpřesněním účelu využití příspěvku. Dále je v ustanovení formulováno, že dávka není určena k plné kompenzaci potřeb a jejím účelem je přispět k zajištění potřeb.

K bodu 4

Podmínkou nároku na příspěvek na péči je kromě dalších podmínek uvedených v § 7 odst. 2 zákona poskytování potřebné pomoci zákonem taxativně vyjmenovaným okruhem fyzických a právnických osob. Ustanovení upravuje některé změny v okruhu těchto osob. Jiná fyzická osoba než osoba blízká, která pomoc neposkytuje jako podnikatel, se nově označuje jako asistent sociální péče; toto označení lépe definuje tento okruh osob, u kterých se nevyžaduje registrace. Podmínky, za nichž může asistent sociální péče poskytovat pomoc, jsou upraveny v § 83 zákona. Do okruhu osob zajišťujících pomoc, s kterou je spojen nárok na příspěvek na péči, se zařazuje dětský domov, jako školské zařízení pro výkon ústavní výchovy podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Platná právní úprava neumožňuje dětem v dětských domovech přiznat nárok na příspěvek na péči. Ústavní výchova vykonávaná v dětských domovech nahrazuje rodinnou péči, ve které by byl dítěti příspěvek na péči přiznán, proto se navrhuje změna, která zrovnoprávní přístup k dětem.

K bodu 5

Ustanovení obsahuje změnu věkové hranice dítěte pro nárok na příspěvek na péči, namísto jednoho roku věku dítěte se navrhuje stanovit nárok na příspěvek od tří let věku dítěte. V současné době se potřeba péče o dítě z důvodu jeho zdravotního postižení posuzuje a dávkově kompenzuje duplicitně ve dvou systémech – státní sociální podpoře (rodičovský příspěvek) a v sociálních službách (příspěvek na péči, přičemž dítě do 3 let věku může vzhledem k omezenému množství hodnotitelných skutečností mít příspěvek na péči jen pro stupeň závislosti I). Proto se k zpřesnění posuzování stupně závislosti navrhuje posun věkové hranice pro nárok na příspěvek na péči. Objektivní zjišťování a posuzování funkčních schopností u dětí do 3 let věku je mnohdy málo přesné a staví spíše na „předpokladech a odhadech“ nepříznivých důsledků. Přesné rozlišení fyziologické/běžné péče o dítě od jednoho roku do tří let věku bez zdravotního postižení a případné „vícepéče a její kvantifikace“ o stejně staré dítě se zdravotním postižením je velmi obtížné z důvodu dosti variabilního vývoje dítěte. V řadě případů u dětí do tří let věku nelze lékařskými prostředky spolehlivě objektivizovat rozsah a tíži poruchy (je známa pouze diagnóza) nebo je vysloveno podezření na vadu, poruchu nebo zpomalení či opoždění vývoje bez bližších konsekvencí na poruchy funkčních schopností. S uvedeným přístupem se ztotožňuje i odborná lékařská veřejnost.

K bodu 7

Změna ve vymezení jednotlivých stupňů závislosti souvisí se změnou rozhodných skutečností. Stávajících 18 úkonů péče o vlastní osobu a 18 úkonů soběstačnosti se nahrazuje deseti doménami - základními životními potřebami. Změna počtu hodnocených skutečností (základních životních potřeb) se promítá do čtyř stupňů závislosti, a to vazbou

jednotlivých stupňů závislosti na neschopnost zvládat určitý počet základních životních potřeb, odlišně podle dvou věkových kategorií fyzických osob. U stupňů závislosti osob od 3 do 18 let věku dochází současně k promítnutí principu potřeby mimořádné péče. Dokladem osvědčujícím stupeň závislosti oprávněné osoby bude sociální karta.

K bodu 8

Návrh zachovává posuzování skutečností, které jsou rozhodné pro schopnost samostatného života fyzické osoby z hlediska každodennosti potřeby pomoci a dohledu při péči o vlastní osobu, při zohlednění potřeby každodenní pomoci nebo dohledu při péči o domácnost a aktivit pro sociální začlenění. Dochází ke sloučení stávajících obdobně náročných a obdobně zaměřených úkonů péče o vlastní osobu a soběstačnosti do vyšších celků – základních životních potřeb. Uvedeným mechanismem dochází k podstatné redukci počtu hodnocených skutečností ze stávajících 36 úkonů uvedených v zákoně o sociálních službách na 10 základních životních potřeb, přičemž jedna ze základních životních potřeb (osobní aktivity) má odlišný obsah u osob 3 -18 let věku a jedna (péče o domácnost) se v případě osob 3 -18 let věku nehodnotí. Předkládané řešení posudkový systém a vlastní posudkový proces podstatně zjednodušuje a zachovává ucelený pohled na zvládání každodenních a zcela nezbytných životních potřeb každého jedince.

Doplňují se další skutečnosti, významné pro posouzení stupně závislosti, a to princip kauzality dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a závislosti a nehodnocení pomoci, dohledu nebo péče, která nesouvisí s dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem (např. hyperprotektivní péče nebo pomoc/péče, jejíž četnost nesouvisí s fyziologickou frekvencí výkonu některých potřeb nebo vyplývá z rozdílných přístupů některých mužů a žen k aktivitám při péči o domácnost).

Navrhuje se zpřesnění hodnocení jedné základní životní potřeby - péče o zdraví, kdy se pomoc, dohled nebo potřeba mimořádné péče vymezuje cíleně ke konkrétnímu zdravotnímu stavu posuzované osoby. Ve věkové skupině 3 -18 let se z hodnocení vylučuje péče o domácnost jako skutečnost, která není adekvátní předškolnímu věku a věku povinné školní docházky.

Do právní úpravy se dále doplňuje potřebný hodnotící princip s tím, že schopnost zvládat základní životní potřeby musí být hodnocena v souladu s dostupnými schopnostmi a kompetencemi posuzované osoby a s facilitujícími prostředky. Jde např. o schopnost využívat jiných stereotypů činností, schopnost využívat dostupné prostředky v domácnosti (např. sedák na vaně, upravený otvůrák, lžice na obouvání), jednoduché úpravy předmětů denní potřeby nebo v bytě (např. odstranění prahů, instalace madel na WC nebo v koupelně), zdravotnické prostředky (např. protéza, ortéza, sluchadlo, brýle, hůl), při chůzi po schodech opora o zábradlí, apod.

K bodu 9

Navrhuje se upřesnění hodnocení závislosti fyzických osob 3 -18 let věku v důsledku agregace úkonů do základních životních potřeb s obligatorním zavedením hodnocení potřeby mimořádné péče a změny věkového vymezení. U osob 3 -18 let věku se vychází z principu potřeby mimořádné péče, a to z důvodu, že péče zahrnuje širší přístupy, v situaci, kdy vlastní schopnosti dítěte nejsou dostatečně vyvinuty nebo nejsou z důvodů biopsychosociálních ještě plně rozvinuty a dítě potřebuje nejen dohled a pomoc, ale i takové formy péče, které mají protektivní a edukační zaměření.

K bodu 10

Stanoví se nově výše příspěvku na péči u osob do 18 let věku, a to ve dvou věkových kategoriích, u dětí od 3 do 7 let věku a od 7 do 18 let věku. Změny ve výši příspěvku na péči u dětí jsou odvozeny od celkové bilance objemu dávky za období od 3 do 18 let věku dětí, a to v porovnání současného právního stavu a stavu navrhovaného. Současné výše příspěvku pro děti do 7 let věku jsou nižší, ale při souběhu s rodičovským příspěvkem je měsíční objem součtu dávek 7 600 Kč až 15 800 Kč. U dětí mezi 7 a 18 rokem věku je výše dávky v rozmezí 3 000 Kč až 12 000 Kč. Aby mohlo dojít k vyrovnání výše dávky za celé období a nedošlo k výrazně nepříznivým dopadům ani na příjemce dávek ani na výdaje státního rozpočtu, navrhuje se provést takové vyrovnání částek příspěvku, kterým dojde k mírnému zlepšení situace dětí z hlediska celkového součtu vyplacených dávek. Za celé období od 3 do 18 let věku pak děti v I. stupni závislosti získají o 55 200 Kč více než v dosavadní právní úpravě, ve II. stupni závislosti o 69 600 Kč a ve III. a IV. stupni závislosti pak o 93 600 Kč.

K bodu 12

Do ustanovení o zániku nároku na příspěvek a jeho výplatu se doplňuje další odchylka, kdy neplatí jednorocní lhůta, a to podle nového ustanovení § 18, podle něhož zaniká nárok na výplatu příspěvku, nebyl-li vyčerpán na úhradu potřebné pomoci nejpozději do 15. dne následujícího kalendářního měsíce po měsíci, v němž byla pomoc poskytnuta.

K bodu 13

Okruh fyzických a právnických osob, na které může přejít nárok na příspěvek na péči po úmrtí oprávněné osoby, se upravuje a ohledem na změny v okruhu osob poskytující pomoc z hlediska nároku na příspěvek. Do ustanovení se doplňuje dětský domov a asistent sociální péče.

K bodu 15

Navrhovaná změna způsobu výplaty příspěvku na péči směřuje k větší transparentnosti systému využití příspěvku a zamezení jeho využívání pro jiný než zákonem určený účel, tj. zajištění potřebné pomoci osobě závislé na pomoci jiné fyzické osoby. Bezhotovostní způsob výplaty příspěvku zajistí, že výplata příspěvku bude směřovat vždy k fyzické nebo právnické osobě, která poskytuje oprávněné osobě pomoc, a to na základě určení konkrétní pečující osoby příjemcem příspěvku, popřípadě zvláštním příjemcem příspěvku. Rovněž výši částky příspěvku na péči, která bude vyplacena jako úhrada za konkrétně poskytnutou pomoc, určí příjemce příspěvku, a to na základě vyúčtování předloženého poskytovatelem pomoci; vyúčtování se nevyžaduje u osob blízkých. K zajištění nového způsobu výplaty příspěvku se stanoví povinnost žadateli o příspěvek uvést číslo účtu u banky nebo u spořitelního nebo úvěrního družstva každé žadatelem označené fyzické nebo právnické pečující osoby. Tato povinnost se u stávajících pečujících osob zakládá v přechodných ustanoveních.

K bodu 20

V ustanovení se upřesňuje označení pečujících osob v návaznosti na vymezení okruhu pečujících osob podmiňující nárok na příspěvek na péči podle § 7 odst. 2.

K bodům 22 a 23

Upřesňuje se označení pečujících osob v souvislosti s plněním povinnosti ohlásit přijetí oprávněné osoby do zdravotnického zařízení a povinnosti ohlásit úmrtí oprávněné osoby.

K bodu 28

Ustanovení umožňuje podání žádosti o příspěvek na péči také prostřednictvím Czech POINT a elektronickou cestou.

K bodu 29

Náležitosti žádosti o příspěvek na péči se doplňují o údaj o číslu účtu pečujících fyzických nebo právnických osob u banky nebo u spořitelního nebo úvěrního družstva v souvislosti se zavedením nového způsobu výplaty příspěvku.

K bodu 33

Ustanovení upravuje další důvod, vedle důvodů upravených správním řádem, pro zastavení řízení o příspěvku. Tímto důvodem je úmrtí žadatele o příspěvek na péči před provedením sociálního šetření. Sociální šetření je povinnou součástí řízení o příspěvku podle § 25 odst. 1 zákona, při němž se zjišťuje schopnost samostatného života osoby v jejím přirozeném sociálním prostředí. Posuzování skutečností, které jsou rozhodné pro schopnost samostatného života fyzické osoby z hlediska každodenní potřeby pomoci a dohledu při péči o vlastní osobu, péči o domácnost a aktivit pro sociální začlenění je natolik spjata s osobou žadatele, že po úmrtí žadatele nelze tyto skutečnosti objektivně zjistit a posoudit, i když v řízení mohou pokračovat právní nástupci podle § 16 zákona.

K bodu 36

Vypouští se právní úprava určující exekuční orgán, neboť platí obecná úprava podle správního řádu.

K bodu 37

Řízení o odvolání proti rozhodnutí o příspěvku na péči vydaném krajskou pobočkou Úřadu práce v 1. stupni povede ministerstvo jako odvolací orgán.

K bodům 40 a 42

Upřesňuje se okruh pečujících fyzických a právnických osob v souladu s § 7 odst. 2.

K bodu 41

Jedná se o změnu související s novými posudkovými kritérii stanovenými v § 9.

K bodu 43

V návaznosti na převod působnosti v řízení o příspěvku na péči z obecních úřadů obcí s rozšířenou působností na krajské pobočky Úřadu práce upravuje se oprávnění zaměstnanců vstupovat do obydlí osob z důvodu provedení sociálního šetření a kontroly využití příspěvku.

K bodu 46

Upřesňuje se označení jedné z pečujících fyzických osob – asistenta sociální péče a provádí se úprava související s převodem působnosti v oblasti příspěvku na péči na krajské pobočky Úřadu práce.

Písemné potvrzení prokazující dobu péče pro účely nároků pečujících osob z jiných systémů sociální ochrany se navrhuje doplnit o údaj o výši příspěvku na péči, který je rozhodný pro účely výpočtu důchodu pečující osoby z důchodového pojištění.

K bodu 47

Ruší se ustanovení týkající se vzoru zvláštního oprávnění zaměstnance a obce a zaměstnance kraje pro vstup do obydlí osob pro účely provedení sociálního šetření a kontroly využití příspěvku na péči, a to v důsledku převodu působnosti rozhodování o příspěvku na péči na krajské pobočky Úřadu práce.

K bodům 48 až 52

Údaje o osobách, které jsou rozhodné v řízení o příspěvku na péči, jsou vedeny v informačním systému o příspěvku na péči, který je součástí jednotného informačního systému v dávkových oblastech spravovaným ministerstvem. Informační systém o příspěvku na péči povede krajská pobočka Úřadu práce. Upřesňují se poskytované údaje Ministerstvem vnitra a Policií ČR pro účely řízení o příspěvku na péči. Současně se navrhuje prodloužit archivační dobu pro uložení údajů z informačního systému o příspěvku na péči z 10 na 15 let, a to z důvodu sjednocení této lhůty ve všech dávkových systémech nepojistných dávek.

K bodu 53

V souvislosti se zrušením podmínky minimálního zůstatku příjmu (bod 54) se okruh příjmů rozhodných pro stanovení úhrady za pobytové sociální služby vymezuje pouze pro stanovení úhrady podle § 74 odst. 2 zákona, tj. úhrady za pobyt dítěte s nařízenou ústavní výchovou v domově pro osoby se zdravotním postižením. V tomto případě může být určitá výše příjmu osob povinných platit úhradu důvodem pro snížení nebo nestanovení úhrady.

K bodu 54

Podmínka minimálního zůstatku příjmu při stanovení úhrady za stravu a ubytování při poskytování pobytových sociálních služeb se zrušuje. Tato podmínka byla vázána na okruh rozhodných příjmů podle zákona o životním a existenčním minimu. Navrhovaným opatřením bude umožněno využít k platbě úhrady za stravu a ubytování nejen dosud takto vymezený okruh příjmů, ale veškeré další finanční prostředky klientů zařízení s pobytovými službami, včetně například úspor na vkladech u finančních ústavů nebo jednorázových příjmů. Vzhledem k tomu, že výše úhrady za stravu a ubytování je stanovena poskytovatelem pobytové sociální služby ve smlouvě o poskytnutí sociální služby, může být dohodou

sjednána výše této úhrady tak, aby klientovi pobytové sociální služby byl ponechán určitý zůstatek jeho příjmů k osobní potřebě.

K bodu 55

Povinnost klienta zařízení s pobytovými službami dokládat výši svých příjmů se zrušuje. Tato povinnost byla upravena v souvislosti s podmínkou zachování minimálního zůstatku příjmu při stanovení úhrady za stravu a ubytování. V důsledku zrušení uvedené podmínky se vypouští i uvedená povinnost.

K bodu 56

Ustanovení zrušuje bezplatné poskytování pečovatelské služby u určitého okruhu osob. Jedná se o účastníky odboje, osoby, které jsou nebo byly účastny rehabilitace, osoby, které byly zařazeny v táboře nucených prací nebo v pracovním útvaru a pozůstalé manželky/manželé po těchto osobách. Bezplatné poskytování pečovatelské služby je výjimkou, pečovatelská služba je jinak vždy službou za úhradu od uživatelů této služby. Zvýhodnění bezplatné pečovatelské služby uvedené osoby podle platné právní úpravy mají, i když jsou příjemci příspěvku na péči. Změna právní úpravy je odůvodněna důsledným účelovým využitím příspěvku na péči výlučně na zajištění potřebné pomoci. Prostředky příspěvku na péči musí být podle navrhované právní úpravy vyplaceny pouze formou úhrady na zajištění potřebné pomoci poskytovatelům sociálních služeb nebo jiným pečujícím fyzickým nebo právnickým osobám a nemohou být použity k jinému účelu.

K bodu 57 až 59

V žádosti o registraci poskytovatele sociálních služeb se mezi stanovené údaje doplňuje údaj o číslu bankovního účtu, na který bude vyplácen příspěvek na péči formou úhrady za sociální služby poskytované registrovaným poskytovatelem.

K bodu 60

Upřesňuje se právní úprava týkající se asistenta sociální péče, a to stanovením předpokladů pro jeho činnost, tj. poskytování pomoci, a podmínek, za kterých může pomoc poskytovat.

K bodům 61 až 63

Zpřesňují se ustanovení o údajích vedených v registru poskytovatelů sociálních služeb, které jsou využívány též pro analytickou a koncepční činnost ministerstva a krajů v procesu střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb.

K bodu 64

Podmínkou poskytování sociálních služeb je uzavření smlouvy o poskytnutí sociální služby mezi osobou (uživatelé) a poskytovatelem sociální služby. V případech, kdy osoba není schopna podle lékařského posudku ošetřujícího lékaře sama jednat a nemá zákonného zástupce, zastupuje ji při uzavírání smlouvy obecní úřad obce s rozšířenou působností. Účelem této platné právní úpravy je především umožnit takové osobě, aby jí mohla být poskytována potřebná sociální služba na základě smlouvy v co nejkratší době. Dosavadní

poznatky praxe ukazují nedostatky v zastupování zájmů osob ze strany obecních úřadů z důvodů vysoké administrativní zatíženosti těchto úřadů. Proto se v zájmu ochrany práv uvedených osob navrhuje, aby byl po uzavření smlouvy v zastoupení obecního úřadu na základě návrhu tohoto úřadu ustanoven opatrovník soudem.

K bodu 65

Ustanovení upravuje převod působnosti provádění inspekce poskytování sociálních služeb z krajských úřadů a ministerstva na krajské pobočky Úřadu práce. Tímto opatřením dojde ke sjednocení provádění inspekce u jednoho správního úřadu, který bude inspekční činnost provádět bez ohledu na to, kdo je zřizovatelem či provozovatelem sociální služby.

K bodu 66

Navrhovaná právní úprava umožňující kontrolu smluv o poskytnutí sociální služby z hlediska stanovených náležitostí a úhrady za sociální službu při provádění inspekce poskytování sociální služby směřuje ke zvýšené ochraně osob, kterým jsou sociální služby poskytovány.

K bodu 69

Navrhuje se zpřesnit účel dotace, který se vztahuje k plnění povinností krajů dle § 95 tohoto zákona. Vztažení účelu dotace k povinnostem krajů zpracovávat, vyhodnocovat a nést odpovědnost za plnění střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb tak zvyšuje transparentnost procesů v přerozdělování veřejných prostředků a zajišťuje možnost komparace způsobu přerozdělení dotace v kraji se schválenými plány rozvoje sociálních služeb.

Dále se navrhuje stanovit povinnou (minimální) míru spoluúčasti územních rozpočtů a státního rozpočtu. Opatření je navrhováno především za účelem vyrovnání podílu územních rozpočtů na celém území republiky. V současné době je přístup správců územních rozpočtů (obecních a krajských) rozdílný a dochází tak k nežádoucím disproporcím v systému poskytování dotací. V analytických materiálech MPSV je možné sledovat trendy, kdy s cílem zajistit udržitelnou síť sociálních služeb na celém území ČR, jsou ze státního rozpočtu financovány více sítě služeb v krajích, kde je participace územních rozpočtů nižší. Tato situace oslabuje celý systém financování sociálních služeb a značně ztěžuje rozvoj sítě sociálních služeb dle jejich potřebnosti v území, protože ve stávajícím stavu se rozsah a kvalita sociálních služeb spíše řídí jejich historickým uspořádáním.

Navrhované opatření, které navazuje na aplikaci zákona o rozpočtových pravidlech a zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů je základním východiskem pro vytvoření systému podpory sociálních služeb z veřejných rozpočtů tak, aby vyhovovalo principům předpisů ES v oblasti veřejné podpory. V polovině roku 2011 budou pro MPSV zpracovány právní analýzy systému veřejné podpory v EU a v ČR ve vztahu k oblasti sociálních služeb. Na jejich základě bude navržen nový model poskytování veřejné podpory, a to v návazné novelizaci zákona o sociálních službách, která bude připravována podle plánu legislativních prací vlády s účinností od 1. ledna 2013.

K bodům 70 a 71

Legislativní úpravy související s novým vymezením okruhu pečujících fyzických a právnických osob.

K bodům 74 a 75

Zpřesňuje se právní úprava dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách zejména definováním jednotlivých forem dalšího vzdělávání.

K bodu 76

Zrušuje se ustanovení, podle kterého se v řízení podle zákona o sociálních službách postupuje podle správního řádu, a to s ohledem na obecnou úpravu vyplývající ze správního řádu.

K čl. V- Přejídná ustanovení

K bodu 1

Upravují se pravidla pro dokončení řízení o příspěvku na péči zahájeného a pravomocně neskončeného přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Vzhledem ke změně kritérií posuzování závislosti na pomoci jiné fyzické osoby se stanoví, že se v případech doručení žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností o posouzení stupně závislosti okresní správě sociálního zabezpečení po dni nabytí účinnosti tohoto zákona provede posouzení stupně závislosti za období do 31.12.2012 podle staré právní úpravy a za období ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona podle nové právní úpravy. Tento postup je významný i z hlediska nově upravených podmínek nároku na příspěvek na mobilitu ze systému dávek pro osoby se zdravotním postižením.

K bodu 2

V souvislosti se změnou věkové hranice pro nárok na příspěvek na péči u dětí, který bude ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona náležet od 3 let věku dítěte, se stanoví, že dosud získané nároky na příspěvek u dětí od 1 do 3 let věku zůstávají nezměněny.

K bodu 3

Vzhledem k nově stanoveným zvýšeným částkám příspěvku na péči u osob od 3 do 18 let věku se přejídným ustanovením stanoví nárok na výplatu příspěvku ve zvýšené částce od ledna 2012 a upravuje se povinnost krajské pobočky Úřadu práce oznámit změnu výše příspěvku příjemcům příspěvku.

K bodu 4

Nárok na rodičovský příspěvek ze systému dávek státní sociální podpory přiznaný z důvodu zdravotního postižení u dětí, kterým nenáležel příspěvek na péči, se ode dne nabytí účinnosti zákona v souvislosti s jeho zrušením mění na nárok na příspěvek na péči. Děti dlouhodobě zdravotně postižené se ode dne nabytí účinnosti zákona považují za osoby závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost) a děti dlouhodobě těžce zdravotně postižené se považují za osoby závislé ve stupni II (středně těžká závislost). Ustanovení současně upravuje nárok na výplatu příspěvku na péči odpovídající stupni závislosti do doby nového posouzení zdravotního stavu dítěte, nejdéle však do 31. prosince 2012.

K bodům 5 a 6

Ustanovení upravuje povinnost příslušné krajské pobočky Úřadu práce a příslušného registrujícího orgánu na základě výzvy vyžádat sdělení čísla účtu u banky nebo u spořitelního nebo úvěrního družstva pečujících fyzických nebo právnických osob jako nutné podmínky pro výplatu příspěvku na péči formou úhrady za poskytovanou pomoc.

K bodu 7

Přechodným ustanovením se stanovuje lhůta tří měsíců, po níž se způsob výplaty příspěvku na péči u stávajících příjemců příspěvku bude řídit podle právní úpravy účinné přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, a to z důvodu získání údajů o číslech bankovního účtu pečujících fyzických a právnických osob a přípravy nového způsobu výplaty.

K bodu 8

Přechodným ustanovením se stanovuje lhůta 6 měsíců, v níž musí krajská pobočka Úřadu práce doručit sociální kartu příjemcům příspěvku na péči, kterým vznikl nárok na příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

K části třetí – změna zákona o státní sociální podpoře

K čl. VI

K bodům 1, 4, 24, 26, 27, 29, 32 až 39, 43, 53, 54

S účinností od dubna 2011 dochází ke změně v organizační struktuře úřadů práce, a to k vytvoření Úřadu práce České republiky a jeho krajských poboček a pobočky pro hlavní město Prahu. Tato změna se promítla také do provádění státní sociální podpory, kde namísto úřadů práce v prvním stupni rozhodují krajské pobočky Úřadu práce České republiky. S účinností od 1. ledna 2012 se navrhuje, aby se namísto krajských úřadů odvolacím orgánem státní sociální podpory stalo Ministerstvo práce a sociálních věcí.

K bodům 2, 3, 20

Současná právní úprava dávek státní sociální podpory neobsahuje žádné podmínky, které by omezovaly pobyt rodiče na území České republiky. Z toho důvodu dochází k situacím, kdy dávky státní sociální podpory (např. rodičovský příspěvek) pobírají rodiče, většinou matky, které dlouhodobě žijí mimo území České republiky a jejichž jedinou vazbu na Českou republiku představuje hlášení k trvalému pobytu. Hlášení k trvalému pobytu je jen evidenční kategorií a samo o sobě není dostatečným důkazem spjatosti s Českou republikou. Při pobytu rodiče a dítěte mimo Českou republiku nelze ověřovat, zda jsou plněny podmínky pro nárok na dávky (zejména rodičovský příspěvek). Zavedením podmínky bydliště v České republice se prosadí vztah osoby se zemí, která jí vyplácí dávky, zajistí se možnost ověřovat skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku a zamezí se výplatě dávky do ciziny. Institut bydliště se používá v legislativě Evropské unie při koordinaci systémů sociálního

zabezpečení, podle jejichž principů jsou vypláceny dávky při pohybu a pobytu v rámci států Evropské unie, resp. Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska. Vazba nároku na rodičovský příspěvek na bydliště rodiče a dítěte v České republice se tudíž projeví především ve vztahu k tzv. třetím zemím.

Pro nárok na rodičovský příspěvek bude muset být plněna podmínka bydliště jak rodičem, tak i dítětem zakládajícím nárok na rodičovský příspěvek.

K bodům 5 až 7, 50

Navrhuje se, aby do rozhodného příjmu pro účely státní sociální podpory byl započítáván příspěvek na péči náležející podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Upřesňuje se zápočet příjmů u vojáků z povolání tak, že se nebude do rozhodného příjmu zahrnovat měsíční přírůstek na bydlení, a provádějí se některé legislativně technické úpravy.

K bodům 8, 9, 28

Od 1. ledna 2012 se mění posuzování nepříznivého zdravotního stavu. Pro účely státní sociální podpory bude přicházet v úvahu jen posuzování dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pro nezaopatřenost dítěte a toto posouzení bude prováděno podle § 8 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů okresní správy sociálního zabezpečení. Při posuzování ostatních dávek státní sociální podpory už nebude posuzování nepříznivého zdravotního stavu třeba. Pokud jde o rodičovský příspěvek, nebude nárok na tuto dávku podmíněn zdravotním stavem (nároky dětí, které zakládaly nárok na rodičovský příspěvek pro jejich nepříznivý zdravotní stav, budou zajištěny příspěvkem na péči podle zákona o sociálních službách) a dávky péčovské péče, kde dosud také byl zdravotní stav posuzován, budou součástí systému sociálně-právní ochrany dětí.

K bodům 10, 25, 45

Podle navrhované úpravy se stanoví podmínky pro výplatu dávek státní sociální podpory tak, že bude možnost vyplácet dávky prostřednictvím elektronického platebního prostředku, určeného Ministerstvem práce a sociálních věcí. O způsobu výplaty bude přitom rozhodovat plátcé dávek. Vzhledem k těmto navrhovaným změnám při výplatě dávek státní sociální podpory se upravují i příslušná ustanovení, která dosud výplatu dávek upravují.

K bodu 11

S účinností od 1. ledna 2012 se stávající úprava příspěvku na bydlení rozšiřuje o další podmínku nároku tak, že se omezuje doba pobírání tohoto příspěvku. Oprávněná osoba může pobírat příspěvek na bydlení maximálně po dobu 5 let (60 kalendářních měsíců). Sčítají se všechny doby pobírání v posledních 10 letech před měsícem, na který oprávněná osoba žádá o tento příspěvek. Oprávněná osoba tedy může příspěvek na bydlení pobírat maximálně za 60 kalendářních měsíců, a v to i přerušovaně v průběhu „posledních“ 10 let. Lhůty se začínají počítat od 1. ledna 2012. Doby pobírání před tímto termínem se do uvedených lhůt nezapočítávají. Návrh vychází z toho, že doba 5 let je dostatečně dlouhá pro zabezpečení bydlení oprávněné osoby přiměřené jejím výdělkovým možnostem, tak aby nebylo třeba

pobírat příspěvek na bydlení. První případy omezení výplaty příspěvku na bydlení nastanou od ledna 2017.

K bodům 12, 13, 16

Jde o legislativně technické úpravy ve vztahu k předpisům o nemocenském pojištění.

K bodům 14, 15, 17, 18, 22, 23, 46, 51, 52

V současné době je posuzování zdravotního stavu dítěte v systému dávek státní sociální podpory využito již jen pro zvýhodněné čerpání rodičovského příspěvku od 4 do 7, resp. 15 let věku dítěte. Rodičovský příspěvek je příspěvkem státu na úhradu výdajů na zabezpečení nezbytných základních osobních potřeb toho rodiče, který osobně pečuje o své nejmladší dítě. Konstrukce rodičovského příspěvku je problematická při řešení situace zdravotně postižených dětí a jejich rodin, zejména ve vyšším věku dítěte, kdy nárok je podmíněn celodenní osobní péčí rodiče o postižené dítě (s výjimkami v zákoně uvedenými), v případech, kdy nepříznivý zdravotní stav takového dítěte vyžaduje ústavní péči, při jejímž pobírání dávku nelze poskytovat. Rodičovský příspěvek je dávkou pečujícího rodiče a není určen na úhradu služeb pro zdravotně postižené dítě. Rodičovský příspěvek je poskytován ve stejné výši bez ohledu na stupeň postižení dítěte a počet zdravotně postižených dětí, o něž rodič pečuje, a z toho vyplývající potřebný rozsah osobní péče či jiných potřebných služeb; výše je fakticky ovlivněna jen případným souběhem s příspěvkem na péči (kdy je dávka krácena).

Navrhovaná konstrukce rodičovského příspěvku bude řešit situaci rodin s dítětem do 3, resp. 4 let věku, kdy při péči o zdravé i o zdravotně postižené děti se v zásadě neliší a není zásadně rozdílný ani rozsah péče o děti podle věku. Následně zdravotní postižení každého dítěte v rodině (od 3 let věku daného dítěte) bude zakládat nárok na příspěvek na péči pro konkrétní dítě podle jeho potřeb.

Od 1. ledna 2012 bude náležet rodičovský příspěvek na nejmladší dítě v rodině, a to v příslušné výši podle provedené volby délky čerpání (2, 3 nebo 4 roky). Vedle toho si rodiče zdravotně postižených dětí mohou nechat posoudit každé dítě starší 3 let pro nárok na příspěvek na péči, který jim bude přiznán dítě podle jeho stupně závislosti na pomoci jinou osobou podle zákona o sociálních službách. V případě souběhu nároku na rodičovský příspěvek a příspěvek na péči bude rodičovský příspěvek stejně jako dosud krácen na polovinu.

K bodům 19, 21, 47

Za účelem podpory rodičů při participaci na trhu práce a využívání služeb péče o jejich děti se navrhuje zrušení omezení nároku na rodičovský příspěvek dobou pobytu v jeslích, v mateřské škole či obdobném zařízení pro děti starší dvou let (zdravé i zdravotně postižené). Hranice dvou let věku dítěte je stanovena na základě zvýšené poptávky po službách péče o děti ze strany rodičů dvouletých a starších dětí, kdy rodič začíná upouštět od výlučné rodičovské péče a začíná uvažovat o návratu na trh práce. Rozsah doby pobytu dítěte pro nárok na rodičovský příspěvek bude proto nově sledován jen při péči o dítě mladší 2 let. V tomto případě se navrhuje omezit pobyt dítěte v jeslích, v mateřské škole či obdobném zařízení pro děti 46 hodinami. Uvedená doba je dostatečná pro sladění pracovního a

rodinného života. Nahrazuje dosavadní rozsah doby pobytu v zařízení stanovený 5 kalendářními dny v kalendářním měsíci.

K bodům 30 a 31

Upřesňuje se vymezení informačního systému státní sociální podpory a doplňuje se povinnost uvádět příslušné údaje týkající se rodného čísla.

K bodům 40 až 42

Úpravou dochází k vymezení povinností orgánů státní sociální podpory ve vztahu k cizině.

K bodu 44

Jde o legislativně technické upřesnění textu k finančním předpisům.

K bodu 48

K zamezení zneužívání sociálních dávek se doplňuje čestné prohlášení žadatele o dávku o nemožnosti řešit situaci jinak, než uplatněním žádosti o dávku.

K bodu 49

Jde o legislativní úpravu vzhledem k navrhovaným změnám při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče.

K čl. VII – Přechodná ustanovení

K bodu 1

Pro nárok na dávku státní sociální podpory se nově stanoví podmínka bydliště na území České republiky. Důvodem je skutečnost, že pokud jde o vyplácené dávky, lze tuto podmínku z hlediska praktického zjišťovat jen velmi obtížně, popř. se značnými administrativními i finančními náklady. Proto přechodné ustanovení stanoví, že splnění této podmínky se bude vyžadovat od 1. ledna 2012 u nároků na dávky státní sociální podpory, které vzniknou po 31. prosinci 2011. Pokud jde o nároky, na něž vznikl nárok před tímto dnem, budou se zjišťovat vždy v souvislosti s prokazováním rozhodného příjmu, popř. jiných skutečností, tj. nejdříve k 1. říjnu 2012.

K bodům 2 a 3

K 1. lednu 2012 dojde ke změně posuzování zdravotního stavu také pro účely dávek státní sociální podpory. Tato skutečnost se promítne i v nárocích na rodičovský příspěvek tak, že nárok na tuto dávku bude za stejných podmínek jako dosud náležet rodiči při péči o děti podle jeho volby nejdéle do 4 let věku dítěte. Rodičovský příspěvek nebude poskytován po delší dobu z důvodu péče o děti zdravotně postižené, na něž bude náležet v závislosti na stupni zdravotního postižení příspěvek na péči. Přechodné ustanovení řeší ukončení nároku na rodičovský příspěvek a jeho výplatu v uvedených případech.

K bodu 4

Zákonem č. 347/2010 Sb. došlo ke zrušení jedné z dávek státní sociální podpory, sociálního příspěvku. Zároveň však v přechodných ustanoveních k tomuto zákonu došlo k zachování nároku na tuto dávku až do 31. prosince 2012. Vzhledem k tomu, že nárok na sociální příspěvek je od 1.1.2011 podmíněn nepříznivým zdravotním stavem a v oblasti jeho posuzování dochází k zásadní změně, řeší se tak otázka i pro nárok zachovaný do konce roku 2012. Zajišťuje se nárok na sociální příplatek jen za podmínky, že došlo k posouzení zdravotního stavu podle právní úpravy před účinností tohoto zákona.

K bodu 5

Vzhledem ke změně organizační struktury orgánů státní sociální podpory se řeší příslušnost orgánů v případech řízení o dávkách, které bylo zahájeno před lednem 2012 a nebylo do té doby pravomocně ukončeno.

K čl. VIII – Zrušovací ustanovení

Od ledna 2012 se navrhuje změna posuzování zdravotního stavu pro účely státní sociální podpory. V návaznosti na tuto skutečnost se zrušuje vyhláška, podle níž se zdravotní stav před uvedeným datem posuzuje.

K části čtvrté – změna zákona o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů

K čl. IX

K bodu 1

Navrhuje se, aby úprava místní příslušnosti Úřadu práce, jedná-li ten prostřednictvím krajské pobočky ve věcech zaměstnanosti, byla přesunuta do zákona o zaměstnanosti, kam také patří.

K bodu 2

V souvislosti se sjednocením výplaty sociálních dávek nepojistného charakteru a s převedením působnosti územních samosprávných celků v některých dalších oblastech na Úřad práce, rozšiřuje se podstatně působnost Úřadu práce v sociální oblasti. Vedle dosavadní působnosti Úřadu práce v oblasti služeb zaměstnanosti, ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a státní sociální podpory bude Úřad práce nově plnit úkoly na úseku sjednocených dávkových systémů v oblasti péstounské péče, dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči a v oblasti hmotné nouze. Na Úřad práce nově přechází i inspekce poskytování sociálně právní ochrany dětí a inspekce poskytování sociálních služeb. Konkrétní úkoly v takto rámcově vymezené působnosti Úřadu práce a podmínky, za nichž jsou tyto úkoly zajišťovány, jsou stanoveny v jiných právních předpisech, na které je v tomto ustanovení odkazováno.

Úřad práce je rovněž jedním z přístupových míst pro zajištění elektronické komunikace v oblasti sociálního zabezpečení a zaměstnanosti mezi členskými státy Evropské unie.

K bodu 3

Ministerstvu a Úřadu práce se ukládá povinnost používat v oblastech jejich působnosti jednotný informační systém, a to v řízení o dávkách, při jejich výplatě a kontrole, a rovněž v oblasti zaměstnanosti a platební neschopnosti zaměstnavatele. Správcem tohoto jednotného informačního systému je Ministerstvo práce a sociálních věcí.

K bodu 4

Stanoví se osoby odpovědné za řízení krajských úřadů práce. Tak jako dosud krajskou pobočku Úřadu práce řídil její ředitel, stane v čele krajského úřadu práce ředitel krajského úřadu práce. Jmenování a odvolání ředitelů krajských úřadů práce bude do doby nabytí účinnosti služebního zákona náležet do pravomoci ministra práce a sociálních věcí, a to na návrh generálního ředitele Úřadu práce.

K bodu 5

O všech odvoláních proti prvoinstančním rozhodnutím Úřadu práce bude rozhodovat ministerstvo, a to též v případě státní sociální podpory. Není tedy důvod odkazovat nadále ve výjimkách na jiný právní předpis (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře).

K čl. X - Přejícná ustanovení

K bodu 1 až 3

V souvislosti s převodem činností za účelem sjednocení výplaty nepojistných dávek sociálního charakteru a některých dalších činností na Úřad práce nebude docházet k automatickému převodu všech zaměstnanců územních samosprávných celků, neboť tyto činnosti jsou často vykonávány tímtež zaměstnancem v kumulaci se zajišťováním i jiných pracovních úkolů, které s předmětem převodu nesouvisí. Je proto třeba stanovit alespoň rámcový postup, jímž budou určeny počty delimitovaných zaměstnanců na Úřad práce, popřípadě na ministerstvo. Tento postup je založen především na dohodě mezi ministerstvem a Úřadem práce na jedné straně a příslušnými orgány územní samosprávy, v jejichž působnosti jsou dosud převáděny činnosti zajišťovány, na straně druhé. V případě, kdy k dohodě nedojde, rozhodne o počtu a struktuře převáděných zaměstnanců ministerstvo. Takto provedená delimitace je závazná.

K bodům 4 až 6

Přejícnými ustanoveními uvedenými v těchto bodech se upravuje přechod výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů úředníků a zaměstnanců územních samosprávných celků určených závaznou delimitací a zařazených k výkonu práce do pověřených obecních úřadů, do obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, do úřadů městských částí hlavního města Prahy určených Statutem hlavního města Prahy, do krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy, kteří ke dni 31. prosince 2011 plnili úkoly ve vymezených oblastech působnosti, které dnem 1. ledna 2012 přecházejí na Úřad práce, popřípadě na ministerstvo.

K bodu 7

V souvislosti s převedením inspekce v oblasti poskytování sociálních služeb z ministerstva na Úřad práce, stanoví se přechod výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů také v případech, kdy do 31. prosince 2011 zaměstnanci zařazení k výkonu práce v ministerstvu plnili úkoly v oblasti inspekční činnosti.

K bodu 8

Na přechodnou dobu se stanoví vyjmenovaným orgánům územní samosprávy povinnost strpět dislokaci zaměstnanců převedených na Úřad práce, popř. na ministerstvo, ve svých prostorách včetně využívání zařízení a vybavení, a to za nájemné v místě obvyklém a za úhradu prokázaných provozních nákladů.

K bodům 9 až 19

Přechodná ustanovení v těchto bodech upravují postup při dokončování správních řízení, skartaci a předávání příslušných písemností, posuzování nároku na vyjmenované dávky, při výkonu rozhodnutí a v inspekci poskytování sociálních služeb.

K části páté – změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

K čl. XI

K bodu 1

Vypuštěním ustanovení § 8 odst. 1 písmene f) se reaguje na změny v oblasti dávek státní sociální podpory.

K bodu 2

Jedná se o legislativně technickou úpravu. Údaje potřebné pro provádění důchodového pojištění nemá k dispozici Úřad práce České republiky, ale má je ve své centrální evidenci Ministerstvo práce a sociálních věcí.

K části šesté – změna zákona o rozpočtových pravidlech

K čl. XII

K bodu 1

V návaznosti na převedení systému dosavadních dávek sociální péče a dávek pomoci v hmotné nouzi z územně samosprávných celků na krajské pobočky Úřadu práce a Ministerstvo práce a sociálních věcí postrádá ustanovení § 7 odst. 1 písm. c) dalšího smyslu.

K bodu 2

Legislativně-technická úprava v souvislosti s vypuštěním dosavadního písmene c) v § 7 odst. 1.

K části sedmé – změna zákona o životním a existenčním minimu

K čl. XIII

K bodu 1

Úprava navazuje na obdobnou změnu v zákoně o pomoci v hmotné nouzi.

K bodu 2

Úprava poznámky pod čarou v návaznosti na předchozí novelu § 10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

K bodu 3

Jedná se o promítnutí komplexnějšího řešení reformy do tohoto ustanovení. Vychází se přitom z principu, že zde uvedené příjmy, které již nepředstavují dávku samotnou, je vhodné započítávat.

K bodu 4

Úprava souvisí s postupným zrušením vyplácení sociálního příplatku, transformací dávek pěstounské péče do zákona o sociálně-právní ochraně dětí a zrušením vyhlášky č. 182/1991 Sb. spojenou s převedením problematiky osob se zdravotním postižením do nového zákona.

K částem osmé a deváté – změny zákonů č. 261/2007 Sb. a č. 206/2009 Sb.

K čl. XIV a XV

Ruší se ustanovení zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů a zákona, kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, vztahující se k ustanovení § 101a s účinností od 1.1.2012, neboť se novelou navrhuje nové znění § 101a se stejnou účinností, tj. k 1.1.2012. Ustanovení § 101a upravuje postup ministerstva a krajů při přidělení dotace krajům a rozhodování krajů o dotaci ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb.

K části desáté - účinnost

K čl. XVI

Účinnost se navrhuje s ohledem na délku legislativního procesu, záměr reforem a přiměřenou legisvakanci dnem 1. ledna 2012, s výjimkou některých ustanovení, které souvisí s delimitací osob a z povahy věci musí nabýt účinnosti již dnem vyhlášení.